

RAPORT MONITORIMI

ZBATIMI I STRATEGJISË KOMBËTARE TË ARSIMIT 2021-2026

TABELA E PËRMBAJTJES

TERMAT DHE SHKURTIMET	3
1. KONTEKSTI.....	6
1.1 Hyrja.....	6
1.2 Konteksti	7
Integrimi.....	7
Demografia.....	7
Tregu i punës	7
Arsimi Parauniversitar.....	8
Liria Akademike	8
Kërkimi Shkencor	9
Arsimi i Lartë	9
Financimi i Arsimit.....	10
Kudri Ligjor	10
2. METODOLOGJIA	11
Shqyrtimi i Literaturës	11
Grumbullimi i të Dhënave.....	11
Analiza e Treguesve të Performancës	12
Vlerësimi sipas serive kohore.....	12
Dokumentimi dhe Raportimi.....	12
3. PËRMBLEDHJA EKZEKUTIVE	13
3.1 Gjetjet Kryesore.....	13
A1 Sigurimi i gjithëpërfshirjes dhe pjesëmarrjes në arsimin parauniversitar	13
A2 Sigurimi i mirëqenies sociale dhe emocionale të nxënësve.....	13
A3 Përmirësimi i formimit dhe karrierës së mësuesve	14
A4 Zbatimi i kurrikulës së bazuar në kompetenca	15
A5 Zhvillimi i kompetencës digjitale	15
B1 Rritja e performancës së shkollës	16
B2 Sigurimi i Performancës së Sistemit Arsimor përmes Strukturave Gjithëpërfshirëse të Vlerësimit	16
C1 Përmirësimi i Cilësisë së Arsimit të Lartë.....	16
C2 Nxitja e Përsosmërisë në Mësimdhënie dhe Kërkim Shkencor.....	17
C3 Ndërlidhja e Institucioneve të Arsimit të Lartë me Tregun e Punës	17
C4 Sigurimi i Ndershmërisë Akademike dhe Transparencës.....	17
C5 Rritja e Statusit Socio-Ekonomik të Studentëve	18

C6	Nderkombetarizimi i Arsimit të Lartë në Shqipëri	18
C7	Avancimi i Infrastrukturës së Teknologjisë së Informacionit dhe Komunikimit	19
4.	ANALIZA LIGJORE.....	21
4.1	E drejta për arsimim	21
4.2	Arsimi parauniversitar.....	21
	Hyrje në sistemin e arsimit parauniversitar	21
	Nivelet e sistemit të arsimit parauniversitar	23
	Organizimi i sistemit të arsimit parauniversitar	24
4.3	Arsimi i lartë	26
	Hyrje në sistemin e arsimit të lartë	26
	Organizimi i studimeve në institucionet e arsimit të lartë	27
	Organizimi i institucioneve të arsimit të lartë	29
5.	Strategjia Kombëtare përArsimin 2021-2026.....	31
5.1	Hyrje	31
5.2	Gjithëpërfshirja dhe barazia në arsim	32
5.3	Menaxhimi dhe sigurimi i cilësisë.....	35
5.4	Arsimi i lartë	36
6.	ANALIZA.....	42
6.1	Faktorët Politikë dhe Ekonomikë	42
6.2	Faktorët Socialë dhe Teknologjikë.....	46
7.	ANALIZA E REALIZUESHMËRISË SË OBJEKTIVAVE	50
7.1	Analiza e objektivave të Arsimit Parauniversitar	50
7.2	Aksesi në Arsimin Parashkollor dhe Parauniversitar	50
7.3	Sistemi për parandalimin e braktisjes të arsimit parauniversitar	54
7.4	Klasat Kolektive	58
7.5	Aksesi i nxënësve me Aftësi të Kufizuar në Arsimin Parauniversitar.....	60
7.6	Mësuesit ndihmës në procesin mësimor	61
7.7	Akesi në sistemin arsimor i fëmijëve romë dhe egjiptianë	63
7.8	Integrimi në kurrikula i çështjes gjinore	65
7.9	Nisma “Të bëjmë detyrat e shtëpisë”	66
7.10	Psikologët në shkolla.....	68
7.11	Zhvillimi i kapaciteteve të punonjësve social	69
7.12	Siguria në Institucionet Arsimore	71
7.13	Shkollat si qendra komunitare dhe klasat sportive	72
7.14	Infrastruktura shkollore.....	73
7.15	Edukimi mbi reagimin ndaj emergjencave civile	75

7.16 Mësuesit në sistemin arsimor	76
7.17 Raporti nxënës/ mësues.....	77
7.18 Programet formuese të mësuesve.....	78
7.19 Zhvillimi profesional i mësuesve	79
7.20 Erasmus+ në arsimin parauniversitar	81
7.21 Zhvillimi profesional i mësuesve të diasporës	82
7.22 Kushtet e pozicionit të punës së mësuesve.....	83
7.23 Pajisja e nxënësve me tekste shkollore	85
7.24 Pajisja e institucioneve arsimore me mjete shkollore	86
7.25 Monitorimi i zbatimit të kurrikulës me kompetenca.....	87
7.26 Hartimi i udhëzuesve ndihmës për mësues.....	88
7.27 Rezultatet e të nxënësve të arsimin Parauniversitar	89
7.28 Gjuha angleze në klasën e parë dhe kurrikulat me zgjedhje	90
7.29 Infrastruktura digjitale në arsimin parauniversitar	93
7.30 Zhvillimi i kompetencave digjitale	95
7.31 Interneti në Shkolla dhe Mësimi Online	97
7.32 Analiza e menaxhimit dhe sigurimi i cilësisë.....	107
7.33 Sistemi i Menaxhimit të Informacionit Parauniversitar dhe Sistemi i Menaxhimit të Informacionit në Arsimin e Lartë	110
7.34 Vlerësimi i performancës së sistemit arsimor dhe përcaktimi i treguesve matës kombëtar	112
7.35 Programet e studimit në universitete	115
7.36 Infrastruktura dhe strandartet e aplikuara akademike	116
7.37 Zhvillimi i kapaciteteve të personelit akademik	119
7.38 Punësimi i studentëve të sapodiplomuar	126
7.39 Integriteti akademik dhe transparenca	129
7.41 Ndërkombëtarizimi i arsimit të lartë.....	135
7.42 Infrastruktura digjitale në insitucionet e arsimit të lartë	141

*Ky publikim është financuar nga Bashkimi Evropian. Përmbajtja e tij është vetëm përgjegjësi e Qëndresës Qytetare dhe nuk reflekton domosdoshmërisht pikëpamjet e Bashkimit Evropian.

TERMAT DHE SHKURTIMET

AADF	Fondacioni Shqiptaro–Amerikan për Zhvillim/Albanian-American Development Foundation
AFP	Arsimi dhe Formimi Profesional
AKFAL	Agjencia Kombëtare e Financimit të Arsimit të Lartë
AKSHI	Agjencia Kombëtare e Shoqërisë së Informacionit
AKKSHI	Agjencia Kombëtare e Kërkimit Shkencor dhe Inovacionit
ASCAL	Agjencia e Sigurimit të Cilësisë në Arsimin e Lartë
ASCAP	Agjencia e Sigurimit të Cilësisë së Arsimit Parauniversitar
BE	Bashkimi Evropian
DAR	Drejtoria Arsimore Rajonale
DPAP	Drejtoria e Përgjithshme e Arsimit Parauniversitar
DRAP	Drejtoria Rajonale e Arsimit Parauniversitar
ECTS	Sistemi Evropian i Transferimit të Krediteve/European Credit Transfer and Accumulation System
EHEA	Hapësira Evropiane e Arsimit të Lartë/European Higher Education Area
ENQA	Rrjeti Evropian për Sigurimin e Cilësisë në Arsimin e Lartë/European Association for Quality Assurance in Higher Education
EQAR	Regjistri Evropian për Sigurimin e Cilësisë/European Quality Assurance Register in Higher Education
IAL	Institucioni i Arsimit të Lartë
INSTAT	Instituti i Statistikave
MAS	Ministria e Arsimit dhe Sportit
MASR	Ministria e Arsimit, Sportit dhe Rinisë

OECD	Organizata për Bashkëpunim Ekonomik dhe Zhvillim/Organization for Economic Co-operation and Development
PBB	Produkti i Brendshëm Bruto
PIRLS	Progresi i Studimit Ndërkombëtar në Lexim/Progress in International Reading Literacy Study
PISA	Programi për Vlerësimin Ndërkombëtar të Nxënësve/Program for International Student Assessment
QSHA	Qendra e Shërbimeve Arsimore
RASH	Qendra Ndërinstitucionale e Rrjetit Akademik Shqiptar
SELFIE	Self-reflection on Effective Learning by Fostering the use of Innovative Educational Technologies
ShQK	Shkolla, qendër komunitare
SKZhi II	Strategjia Kombëtare për Zhvillim dhe Integrim 2015-2020
SMIP	Sistemi i Menaxhimit të Informacionit Parauniversitar
SMIAL	Sistemi i Menaxhimit të Informacionit në Arsimin e Lartë
STEM	Shkencë, Teknologji, Inxhinieri dhe Matematikë/Science, Technology, Engineering and Mathematics
TIK	Teknologjia e Informacionit dhe Komunikimit
UNDP	Programi i Kombeve të Bashkuara për Zhvillimin/United Nations Development Programme
UNESCO	Organizata e Kombeve të Bashkuara për Edukimin, Shkencën dhe Kulturën
UNICEF	Fondi i Kombeve të Bashkuara për Fëmijët
VANAF	Vlerësimi i arritjeve të nxënësve në arsimin fillor
VKM	Vendim i Këshillit të Ministrave
ZA	Zyra Arsimore
ZVAP	Zyra Vendore e Arsimit Parauniversitar

1. KONTEKSTI

1.1 Hyrja

Qëndresa Qytetare është një organizatë e fokusuar tek fuqizimi i rolit të qytetarit në shoqëri dhe komunitet me synimin e përmirësimit të qeverisjes nëpërmjet angazhimit dhe aktivizimit qytetar. Në aktivitetin e saj që nga viti 2016, Qëndresa Qytetare nëpërmjet raporteve, takimeve, tryezave të vazhdueshme, është fokusuar në evoluimin e zhvillimit të arsimit, analizimin e problematikave dhe angazhimin në dhënien e sugjerimeve drejtuar institucioneve përgjegjëse me synim përmirësimin në ofrimin e shërbimit arsimor në vend për të rinjtë.

Qëndresa Qytetare prej 7 vitesh ka ekspertizë në monitorimin e politikave publike dhe nëpërmjet raporteve permanente monitoron shpenzimet financiare që kryejnë universitetet publike, me qëllim, bërjen transparente për publikun dhe studentët në veçanti. Në mënyrë të vazhdueshme fokusi ka qënë tek politikat arsimore dhe implementimi i tyre.

Ky raport do të konsistojë në monitorimin e zbatueshmërisë së "Strategjisë Kombëtare për Arsimin 2021-2026" të miratuar me Vendim Nr. 621, datë 22.10.2021 nga Këshilli i Ministrave, si dhe për të bërë transparente në mënyrë analitike se si është zbatuar dhe implementuar kjo strategji në dobi të nxitjes së zhvillimit të arsimit në Shqipëri dhe cilat kanë qënë standartet e reja të arritura.

Gjithashtu ne besojmë që nëpërmjet këtij raporti monitorimi rritet mundësia e orientimit dhe efikasitetit të të gjitha grupeve të interesit duke nisur nga studentë, pedagogë, mësues, drejtues akademikë apo administrativë, por edhe nga vetë institucionet drejtuese të arsimit si në nivel lokal dhe qendror. Gjithashtu ky raport mund të shërbejë si një bazë e të dhënave për çdo ekspert të interesuar apo që ka në fokus zhvillimin e arsimit.

Strategjia Kombëtare e Arsimit sot është **në vitin e tretë të implementimit të saj**, pra ç'ka përbën gjysmën e afatit të parashikuar në vendim për zbatueshmërinë e plotë të saj. Kjo periudhë 3-vjeçare shërben për të bërë një analizë të ndërmjetme dhe për të kuptuar në mënyrë më konkrete ecurinë e zbatimit si dhe ritmet me të cilat institucionet po vendosin në zbatim objektivat e parashikuara. Një analizë në nivel afatmesëm do shërbente si një

pasqyrim i gjendjes së deritanishme të zhvillimit si në nivel infrastrukturor apo edhe kurrikular. Kjo e parë në tërësi vjen si një analizë që do i paraprijë dhe do i shërbejë gjithashtu edhe një raporti tërësor mbi implementimin, arritjet dhe sfidat në përfundimin e afateve të parashikuara në VKM-në mbi të cilën është miratuar.

1.2 Konteksti

Integrimi

Shqipëria në aspiratat e saj për anëtarësim me të drejta të plota në Bashkimin Evropian, në vitin 2020 ka hapur procesin e negociatave. Në vijim të unifikimit të politikave dhe progresit në procesin e negociatave me Bashkimin Evropian (BE) si dhe të vazhdimësisë së planifikimit strategjik të mëparshëm, u miratua më 22 Tetor 2021 “Strategjia Kombëtare për Arsimin 2021-2026”, kjo si një vazhdimësi e Strategjisë Për Zhvillimin e Arsimit Parauniversitar 2014-2020, Strategjisë Kombëtare për Zhvillim dhe Integrim 2015-2020 dhe një sërë politikash të tjera të rëndësishme kombëtare, që lidhen me zhvillimet në fushën e arsimit. Kjo strategji përfshin për herë të parë në të njëjtin plan zhvillimor si arsimin parauniversitar dhe arsimin e lartë në vend.

Demografia

Arsimi në të gjitha nivelet e tij po përballet me sfida, të cilat detyrimisht ndikojnë edhe në qasjen dhe zhvillimin e politikave. Kriza demografike është kthyer në një problematikë evidente vitet e fundit. Sipas shifrave të publikuara në raportin e fundit nga INSTAT¹, në Janar 2023 rezulton se deri në moshën 29 vjeç, Shqipëria ka 40,325 më pak të rinj se një vit më parë. Referuar shifrave zyrtare nga INSTAT nga viti 2020-2023 nga Shqipëria janë larguar 112,362 shtetas, specifikojmë këtu raste të një emigrimi legal dhe të matshme nga ana e autoriteteve.

Tregu i punës

Në tremujorin e katërt të vitit 2023 referuar shifrave të INSTAT² deklarohet se 22% e të rinjve të grupmoshës 15-29 vjeç janë të papunë. Ndër të rinjtë e

---

¹ <https://www.instat.gov.al/media/11653/popullsia-e-shqiperise-1-janar-2023.pdf>

² https://www.instat.gov.al/media/13102/atfp-tr4-2023_press-release.pdf

po kësaj gupmoshe të cilët janë ekonomikisht jo-aktivë, shifrat tregojnë se 1.4% e tyre deklarohen si të papunë të dekurajuar. Nxënësit apo studentët përbëjnë 72.6% të të rinjve ekonomikisht jo-aktivë. Këto tregues tregojnë për një vështirësi të ndërlidhjes së programeve mësimore, institucioneve arsimore me tregun e punës.

Arsimi Parauniversitar

PISA³ është një program i OECD-së lidhur me Vlerësimin Ndërkombëtar të Studentëve, e cila mat aftësinë e nxënësve 15-vjeçar për të përdorur njohuritë dhe aftësitë e tyre të leximit, matematikës dhe shkencës. Nëpërmjet këtij testimi synohet adresimi i një serie sfidash të arsimit siç janë ndërveprimi e nxënësve me shkollën, si institucion arsimor si dhe me mësuesit e tyre. Rezultatet e testit të PISA-s⁴ për vitin 2022 shënuan indikatorët më të ulët krahasuar me të gjithë testimet e kryera më parë në këtë program. Në testimin e matematikës nxënësit shqiptar grumbulluan 69 pikë më pak se në vitin 2018, në testimin e leximit grumbulluan 47 pikë më pak krahasuar me vitin 2018 dhe në testimin e shkencës grumbulluan 41 pikë më pak se në vitin 2018. Shqipëria rezulton me rënien më lartë të indikatorëve matës krahasuar me vendet e Rajonit të Ballkanit Perëndimor dhe Evropës.

Liria Akademike

Raportet ndërkombëtare kanë specifikuar problematika evidente që lidhen me liritë akademike. V-Dem⁵ (Varietetet e Demokracisë) është një matës i nivelit demokratik sipas vendeve. Në raportin e fundit të publikuar 2023 për Shqipërinë rezulton se indeksi i liritë akademike⁶ është në masën 0.68 duke shënuar rënie krahasuar me vitin 1992 (0.73). Nivelet e liritë akademike dëshmojnë në rënie edhe nga kritikizmi i akademikëve ku edhe ky indeks sipas raportit të vitit 2023 ka shënuar nivelet 0.34, nivel më i ulët po ashtu se në vitin 1992 (0.36). Këto tregues paraqesin mjedisin jo te lire akademik mbi të cilin zhvillohet arsimi i lartë në vend dhe nivelet mbi të cilat ngrihet kërkimi shkencor.

---

³ <https://www.oecd.org/pisa/>

⁴ <https://www.oecd.org/publication/pisa-2022-results/>

⁵ https://v-dem.net/data_analysis/CountryGraph/

⁶ https://v-dem.net/data_analysis/CountryGraph/

Kërkimi Shkencor

Universitetet duhet të kishin laboratorët e kërkimit shkencor, por ky vazhdon të mos jetë një realitet për Shqipërinë. Studimi i fundit i Science⁷ një matës prestigjioz për artikujt e botuar në të gjitha vendet e Evropës në fushën e fizikës, biologjisë, kimisë, matematikës, mjekësisë, bioteknologjisë, inxhinierisë dhe shkencave të tokës, e rendit Shqipërinë të fundit në Evropë për kërkimin shkencor. Shqipëria rezulton me 6 artikuj të botuar për 100,000 individë, duke u renditur edhe si vendi i fundit në Rajonin e Ballkanit Perëndimor. Rezultatet e shënuara nga Shqipëria kanë diferencë të theksuar me treguesit e arritur nga vendet e rajonit, ku në raport Serbia renditet e para me 69 artikuj për 100,000 individë, e cila ndiqet nga Mali i Zi me 50 artikuj për 100,000 individë, më pas Maqedonia e Veriut me 21 artikuj për 100,000 banorë dhe Kosova me 15 artikuj për 100,000 banorë. Zhvillim pozitiv mund të konsiderohet rritja buxhetit të shtetit për vitin 2024 ku janë alokuar 1.5 miliardë lekë për kërkimin shkencor, duke rezultuar me një rritje me 742 milionë lekë krahasuar me një vit më parë.

Arsimi i Lartë

Cilësia dhe transparenca e universiteteve ka qënë ndër vite në vëmendjen e rankuesve ndërkombëtar duke na dhënë nëpërmjet një pamje gjithpërfshirëse situatën e menaxhimit dhe zhvillimit të arsimit të lartë në vend. QS World University Ranking⁸, është një renditës ndërkombëtar që e bazon metodologjinë e matjeve të tij në reputacionin e akademikëve, nivelin e arritjeve të studentëve pas diplomimit, partneriteteve të universiteteve me bizneset dhe ndërlidhjet e studentëve me tregun e punës. Këto tregues masin orientimin që universiteti ka drejt tregut dhe jo vetëm aspektin e kërkimit shkencor që ofron. Në renditësin për Evropën, ku janë rankuar 688 universitete, janë bërë pjesë 6 universitete shqiptare, 4 prej të cilave publike, Universiteti Bujqësor i Tiranës i renditur i 605, Universiteti i Durrësit “Aleksandër Moisiu” i renditur i 606 dhe Universiteti Politeknik i Tiranës i 658, si dhe 2 private Universiteti Epoka dhe Universiteti Bedër. Universitetet shqiptare rankohen në fashën e fundit të universiteteve evropiane duke rezultuar me rënie graduale në rankim. Këto raporte dhe matës

⁷ <https://www.monitor.al/studimi-shqiperia-e-fundit-ne-europe-per-kerkim-shkencor/>

⁸ <https://www.topuniversities.com/>

ndërkombëtar japin tregues që dëshmojnë situatën emergjente dhe plot sfida të të gjitha niveleve të arsimit në vend, kjo duke e parë në këndvështimin krahasimor si në lidhje me vendet e rajonit të Ballkanit Perëndimor ashtu dhe të Evropës.

Financimi i Arsimit

Buxheti për arsimin është një zë tjetër që po ashtu ka ardhur në rënie sistematikisht vitet e fundit, ku në vitin 2024 janë alokuar vetëm 2.29% e Prodhimit të Brendshëm Bruto. Ky buxhet është baza kryesor mbi të cilin bazohet implementimi i investimeve dhe zbatimi i politikave në arsim.

Kuadri Ligjor

Aspekti ligjor i rregullimit të arsimit në Shqipëri bazohet në Kushtetutën e Republikës së Shqipërisë dhe ligje të veçanta që rregullojnë arsimin parauniversitar dhe atë të lartë. Kushtetuta përcakton të drejtën për arsimim për të gjithë dhe specifikon që arsimit i mesëm i përgjithshëm publik është i hapur dhe falas. Arsimit i mesëm profesional dhe arsimit i lartë mund të kushtëzohen vetëm bazuar në aftësitë e nxënësve dhe studentëve.

Ligji nr. 69/2012 për arsimin parauniversitar thekson të drejtën e çdo individit për arsim pa diskriminim, duke vendosur parime që mbështesin gjithëpërfshirjen dhe barazinë në arsim. Ky ligj siguron mbrojtje për nxënësit dhe punonjësit nga diskriminimi, dhuna, dhe keqtrajtimi, duke promovuar të drejtat e njeriut dhe të fëmijëve. Gjithashtu, ligji parashikon mbështetje të veçantë për nxënësit e familjeve në nevojë dhe për ata me aftësi të kufizuara.

Ligji nr. 80/2015 për arsimin e lartë garanton lirinë akademike dhe autonominë financiare të institucioneve të arsimit të lartë. Ky ligj siguron që çdo individ që përfundon me sukses arsimin e mesëm dhe plotëson kriteret e pranimit, të ketë të drejtën për të ndjekur arsimin e lartë, duke i ofruar mbështetje ekonomike dhe sociale nga shteti për ata që plotësojnë kriteret e pranimit.

2. METODOLOGJIA

Metodologjia e këtij monitorimi është projektuar për të vlerësuar zbatimin dhe efektivitetin e Strategjisë Kombëtare të Arsimit 2021-2026 në Shqipëri, duke përfshirë një qasje gjithëpërfshirëse dhe sistematike, ku studimi synon të analizojë në mënyrë të detajuar progresin e arritur të të gjitha niveleve të arsimit në vend. Metodologjia përfshin grumbullimin e të dhënave nga burime zyrtare, analizën e treguesve të performances të përcaktuar në dokumentin strategjik, monitorimin dhe vlerësimin periodik, përfshirjen e palëve të interesuara, si dhe dokumentimi i gjetjeve dhe rekomandimeve në mënyrë transparente dhe të aksesueshme për të gjithë aktorët e përfshirë në sektorin e arsimit.

Shqyrtimi i Literaturës

Për zhvillimin e këtij monitorimi, kemi shqyrtuar dokumentin e “Strategjisë Kombëtare të Arsimit 2021-2026”, po ashtu edhe raportin e përgatitur nga UNICEF, ‘Vlerësimi i Strategjisë së Arsimit Parauniversitar 2014-2020’, i cili analizon zbatueshmërinë e strategjisë së mëparshme të arsimit. Gjithashtu, kemi konsultuar Raportin e OECD për vlerësimin e Arsimit në Shqipëri, për të thelluar këndvështrimet e monitoruesve ndërkombëtarë mbi treguesit e gjendjes së arsimit në Shqipëri. Për realizimin e këtij raporti, kemi shqyrtuar edhe dokumentacionet e institucioneve publike lidhur me monitorimin periodik të progresit të politikave arsimore si dhe raportet vjetore statistikore të raportuara nga Ministria e Arsimit dhe Sportit.

Grumbullimi i të Dhënave

Të dhënat janë mbledhur nga burime të ndryshme për të siguruar një pamje gjithëpërfshirëse të zbatimit të Strategjisë Kombëtare të Arsimit. Këto burime përfshijnë Ministrinë e Arsimit dhe Sportit, Drejtoritë Rajonale të Arsimit Parauniversitar, Institucionet Publike të Arsimit të Lartë, agjencitë ndërkombëtare që monitorojnë arsimin si dhe palët e interesuara.

Të dhënat janë mbledhur nëpërmjet 30 kërkesave për informacion drejtuar institucioneve të sipërpërmendura. Të dhënat e mbledhura përfshijnë statistika mbi numrin e nxënësve dhe mësuesve, shkallën e regjistrimit dhe përfundimit të studimeve, cilësinë e mësimdhënies, rezultatet e testeve kombëtare dhe ndërkombëtare, dhe tregues të tjerë relevantë për vlerësimin e cilësisë së niveleve të ndryshme arsimore.

Përdorimi i dokumenteve ligjore dhe strategjike për të kuptuar kontekstin dhe kuadrin rregullator të arsimit në Shqipëri. Kjo përfshin analizën e ligjeve kryesore, vendimeve të qeverisë dhe politikave të arsimit. Përfshirja e palëve të interesuara është siguruar përmes takimeve informale me mësues, nxënës dhe prindër, ku është diskutuar rreth cilësisë së shërbimeve të marra.

Analiza e Treguesve të Performancës

Në këtë raport monitorimi është analizuar në mënyrë periodike zbatueshmëria e objektivave strategjike, duke u ndalur në analizën e përmbushjes së planit të veprimit, zbatueshmërisë së treguesve të matshëm të përcaktuar në dokumentin strategjik si dhe në analizën e ndryshimeve sipas serive kohore për të kuptuar trendet e ndryshimit të performancës në raport me objektivin e paracaktuar. Kjo analizë përfshin krahasimin e treguesve kryesorë të performancës para dhe pas implementimit të strategjisë.

Vlerësimi sipas serive kohore

Monitorimi dhe vlerësimi janë kryer në intervale të rregullta për të siguruar që ndryshimet dhe përmirësimet e nevojshme të bëhen në kohë. Raportet periodike kanë përfshirë analizën e detajuar të të dhënave dhe janë përdorur për të vlerësuar progresin në drejtim të arritjes së objektivave të vendosura.

Dokumentimi dhe Raportimi

Të dhënat dhe analizat janë dokumentuar në mënyrë të qartë dhe sistematike për të siguruar që ato të jenë të kuptueshme nga të gjitha palët e interesuara. Paraqitja e të dhënave është kryer edhe në formë tabelare dhe grafike për të kuptuar më mirë trendet dhe ndryshimet. Përfundimet dhe rekomandimet e studimit janë dokumentuar në mënyrë të hollësishme, duke përfshirë një përmbledhje ekzekutive, analizë të gjetjeve kryesore, dhe rekomandime për përmirësimin e mëtejshëm të strategjisë. Raporti synon të ofrojë një pasqyrë të qartë dhe të kuptueshme për të gjitha palët e interesuara.

3. PËRMBLEDHJA EKZEKUTIVE

3.1 Gjetjet Kryesore

Sigurimi i gjithëpërfshirjes dhe pjesëmarrjes në arsimin parauniversitar

Në dy vitet e fundit, është vërejtur një rënie në pjesëmarrjen e nxënësve në arsimin parauniversitar, përfshirë uljen prej 7.8% në arsimin parashkollor dhe 3.8% në arsimin bazë parauniversitar. Në arsimin fillor është shënuar një ulje me 8.5% të nxënësve nga klasa e parë deri të pestën ndërsa në arsimin e mesëm të lartë, ulja është më e ndjeshme, me një rënie prej 11.3%. Nismat për uljen e braktisjes së hershme kanë rezultuar të pasuksesshme pasi në vitet 2021-2023 rezultojnë të kenë braktisur arsimin parauniversitar 2830 nxënës. Gjithashtu konstatohet nga monitorimi i kryer se institucionet e arsimit parauniversitar nuk kanë të implementuar një sistem të standartizuar të parandalimit të braktisjes së hershme.

Numri i nxënësve në klasa kolektive ka rënë me 7.8% në tre vitet e fundit, dhe numri i klasave kolektive ka rënë me 5.6%. Projektionet tregojnë se deri në vitin 2026, numri i nxënësve në klasa kolektive do të bie me 9.3% dhe numri i klasave me 13%, duke treguar se mësimdhënia në klasa kolektive do të vazhdojë. Nga ana tjetër rezulton se vendimmarrja për mbulimin e kostove të transportit ka qenë gjithëpërfshirëse, duke i dhënë mundësinë e përfitimit disa kategorive që nuk ishin parashikuar në dokumentin strategjik.

A2 Sigurimi i mirëqenies sociale dhe emocionale të nxënësve

Pjesëmarrja e nxënësve me aftësi të kufizuara në arsimin e mesëm të lartë ka rënë me 3.9% dhe rezulton se 86% e atyre nuk ndjekin arsimin bazë nuk ndjekin arsimin e mesëm. Ndërsa numri i mësuesve ndihmës është rritur me 13%, por kjo përdoret për të plotësuar normën e orëve të punës së mësuesve për shkak të ndryshimeve demografike.

Numri i nxënësve romë në arsimin bazë ka rënë me 5.4%, dhe numri i nxënësve egjiptianë ka rënë me 3.4%. Vetëm 30 mësues janë trajnuar për integrimin e kulturës rome në kurrikulat mësimore.

Mungesa e kushteve optimale në kabinetet për psikologët dhe punonjësit social dhe mungesa e oficerëve të sigurisë në shkolla kontribuojnë në një ambient të pasigurtë për nxënësit dhe stafin. Numri i psikologëve dhe punonjësve socialë është rritur me 30%, por një psikolog rezulton përgjegjës për 506 nxënës. Nga të dhënat e raportuara rezulton se 53% e institucioneve arsimore nuk kanë kushte optimale për zhvillimin e aktivitetit të punonjësit social. Po ashtu 54% e institucioneve të arsimit të mesëm të lartë nuk kanë oficerë sigurie. Vetëm në vitin shkollor 2022-2023 janë raportuar 796 raste të dhunës fizike, 912 raste të dhunës psikologjike dhe 954 raste të bullizmit.

Nisma "Të bëjmë detyrat e shtëpisë" është implementuar vetëm në 13.4% të institucioneve arsimore dhe përfshin 2.6% të nxënësve të arsimit parauniversitar. Deri në vitin 2026, sipas projeksioneve pritet të përhapet në 27% të institucioneve dhe të përfshijë rreth 6% të nxënësve. Ndërsa lidhur me nismën "Shkolla Qendër Komunitare" rezulton 54% e institucioneve arsimore nuk janë të profilizuara si Shkolla Qendër Komunitare, gjë e cila dëshmon një mungesë barazie mes nxënësve në rajone të ndryshme të Shqipërisë në marrjen e të njëjtave shërbime brenda shkollave.

Mësimi me turne do të vazhdojë të jetë prezent në institucionet arsimore publike. Në Bashkinë Tiranë rezulton se për të eliminuar mësimin me dy turne parashikohet që duhen ndërtuar 21 shkolla, deri më tani rezulton se janë planifikuar vetëm 17 shkolla të reja të ndërtohen, gjë e cila e bën të pamundur realizimin e objektivit strategjik.

A3 Përmirësimi i formimit dhe karrierës së mësuesve

Numri i mësuesve është ulur në vitin shkollor 2023-2024 me 291 mësues krahasuar me dy vite më parë, ndërsa raporti nxënës/mësues rezulton në arsimin fillor publik me 15.1 nxënës për një mësues, ndërsa në arsimin privat është 15.2, në arsimin 9-vjeçar publik raporti është 7.9 nxënës për një mësues dhe 8 në arsimin privat dhe në arsimin e mesëm të lartë publik, raporti është 11.5 nxënës për një mësues dhe 9.1 në arsimin privat, një ulje në arsimin publik dhe një rritje në atë privat krahasuar me vitin 2021-2022. Mungesa e përmirësimeve të konsiderueshme në programet e formimit fillestar dhe vonesat në realizimin e objektivave strategjike janë shqetësuese. Rritja e pagave për mësuesit është planifikuar të arrijë në 40%, por është ende larg këtij objekti, ku deri në fund të vitit 2024, paga e mësuesit do të rritet me 32.5% dhe paga e mësuesit në arsimin bazë me 27.4%. Gjithashtu, mungesa

e programeve Erasmus+ dhe numri i ulët i mësuesve të diasporës të regjistruar sugjerojnë se politikat e formimit dhe incentivimit të mësuesve kanë nevojë për një qasje më të qëndrueshme dhe të koordinuar. ASCAP ka dorëzuar për akreditim 76 module trajnimesh dhe 6 module për mësuesit e diasporës, të cilat janë ende në proces akreditimi.

Zbatimi i kurrikulës së bazuar në kompetenca

Sipas të dhënave, vetëm 71 mijë nxënës nga klasa e parë deri në të tretën përfitojnë libra të rinj falas, ndërsa 242 mijë nxënës në total përfitojnë libra falas të rinj dhe të përdorur. Librat mund të ripërdoren deri në tre vite, varësisht nga shkalla e konsumit të tyre.

Monitorimi i institucioneve arsimore është i kufizuar. Gjatë tre viteve të zbatimit të strategjisë, janë monitoruar vetëm 23% e institucioneve arsimore bazë dhe 16% e institucioneve të arsimit të mesëm të lartë.

Konstatohet se ka një kontradiktë mes rezultateve të testimeve kombëtare dhe atyre ndërkombëtare (PISA). Programi Kombëtar për "Art, Zeje, Sport" është implementuar në vetëm 14.3% të institucioneve, duke mos ofruar barazi për të gjithë nxënësit. Pjesëmarrja në mësimin e gjuhës angleze dhe aktiviteteve jashtëmësimore është e kufizuar dhe ka nevojë për një zgjerim të mëtejshëm për të përmirësuar cilësinë e arsimit dhe zhvillimin e kompetencave të nxënësve. Gjatë vitit shkollor 2021-2022, 30,164 nxënës të klasës së parë kanë filluar të mësojnë gjuhën angleze, ndërsa në vitin 2023 ky numër është ulur në 28,572 nxënës.

A5 Zhvillimi i kompetencës digjitale

Vetëm 71.5% e institucioneve arsimore parauniversitare janë të pajisura me kompjuterë në raportin 1 kompjuter për 20 nxënës dhe vetëm 46% e institucioneve arsimore raportojnë se janë të pajisura me internet. Mungesa e implementimit të platformës SELFIE dhe vonesat në zhvillimin e udhëzuesve për mësimin online ndikojnë negativisht në zhvillimin e kompetencës digjitale. Përmirësimi i infrastrukturës së TIK-ut dhe ofrimi i shërbimeve cilësore të TIK-ut janë të nevojshme për të mbështetur procesin e mësimdhënies dhe të nxënësve në të gjitha nivelet e arsimit. Vetëm 46% e institucioneve publike të arsimit parauniversitar në Shqipëri kanë internet dhe vetëm 5.3% kanë rrjet ëireless.

B1 Rritja e performancës së shkollës

"Shkolla e Drejtorëve" ka certifikuar 908 drejtues deri në vitin 2023, por vetëm 27.6% e institucioneve drejtohen nga individë të certifikuar. Ka një mungesë të shfrytëzimit të kapitalit njerëzor të trajnuar dhe të përgatitur për drejtim në institucionet arsimore.

Monitorimi i kopshteve private tregon probleme me licencimin, ku 60% e tyre operojnë pa licencë. Kjo situatë tregon nevojën për një përmirësim të menjëhershëm në menaxhimin dhe drejtimin e shkollave për të garantuar cilësi dhe autonomi institucionale.

B2 Sigurimi i Performancës së Sistemit Arsimor përmes Strukturave Gjithëpërfshirëse të Vlerësimit

Sigurimi i performancës së sistemit arsimor përmes ndërtimit të një strukture gjithëpërfshirëse të vlerësimit dhe përmirësimit të kapaciteteve për zbatimin e saj ka qenë një prioritet kyç. Sistemi i Menaxhimit të Informacionit Parauniversitar (SMIP) është implementuar dhe përdoret për vlerësimin e nxënësve, duke gjeneruar raporte tremujore dhe vjetore elektronike që mbajnë prindërit të informuar. Nga ana tjetër, Sistemi për Menaxhimin e Informacionit në Arsimin e Lartë (SMIAL) ka pasur mungesë transparence dhe është ende jo-aktiv, duke mos respektuar afatet e planit të veprimit. Metodologjia për vlerësimin e sistemit arsimor është hartuar dhe miratuar jashtë afateve, ndërsa treguesit e performancës janë përcaktuar përmes një urdhërese zyrtare të Ministrisë së Arsimit.

C1 Përmirësimi i Cilësisë së Arsimit të Lartë

Përmirësimi i cilësisë së arsimit të lartë përmes ristrukturimit të programeve të studimit, modernizimit të infrastrukturës akademike dhe zbatimit të standardeve të larta për vlerësimin institucional ka nisur, por me vonesa dhe mungesë transparence. Kodifikimi i programeve të studimit është në proces, por vetëm Universiteti i Arteve e ka përfunduar deri tani. Ndërkohë, investimet në infrastrukturë janë kryer në disa universitete, por janë të pamjaftueshme. Nga pesë kampuset e planifikuara, vetëm disa godina rezidencash studentore janë ndërtuar për Universitetin e Tiranës dhe Universitetin Bujqësor të Tiranës. ASCAL nuk e ka ristrukturuar Sistemin e Sigurisë së Cilësisë dhe ka mbetur jashtë anëtarësimit në EQAR, duke treguar

mosrespektim të afateve dhe mungesë implementimi të dokumentit strategjik.

C2 Nxitja e Përsosmërisë në Mësimdhënie dhe Kërkim Shkencor

Nxitja e përsosmërisë në mësimdhënie dhe kërkim shkencor ka përfshirë krijimin e qendrave për trajnimin në mësimdhënie dhe kërkim, por me vonesa dhe mungesë buxheti. Në vitin 2023, Ministria e Arsimit dhe Sportit deklaroi mungesë fondesh për këto masa. Universiteti Politeknik i Tiranës financoi 81 pjesëmarrës në konferenca dhe 19 botime shkencore, duke rritur pjesëmarrjen ndërkombëtare nga 7 në vitin 2021 në 80 në vitin 2023. Universiteti i Arteve pati rënie të pjesëmarrjes në programe shkëmbimi ndërkombëtare nga 31 në vitin 2021-2022 në vetëm 2 në vitin 2023-2024. Universiteti i Tiranës dhe Universiteti Bujqësor i Tiranës raportuan rritje të pjesëmarrjes ndërkombëtare.

C3 Ndërlidhja e Institucioneve të Arsimit të Lartë me Tregun e Punës

Mungesa e një regjistri qendror për studentët e diplomuar ka penguar harmonizimin e programeve me kërkesat e tregut të punës. Vetëm dy universitete publike kanë implementuar programe STEM, ndërsa zyrat e karrierës kanë qenë të paefektshme në disa universitete. Universitetet e Shkodrës, Arteve dhe Tiranës nuk disponojnë të dhëna për studentët e punësuar. Universiteti i Gjirokastrës ka pësuar rënie të numrit të të punësuarve, ndërsa Universiteti i Vlorës ka rritur numrin e të punësuarve në sektorin publik.

C4 Sigurimi i Ndershmërisë Akademike dhe Transparencës

Janë ngritur struktura si Këshilli i Etikës, Komisioni për Promovimin e Personelit Akademik dhe Komisioni i Përhershëm për dhënien e gradës "Doktor" për të monitoruar zbatimin e kodeve dhe rregulloreve të integritetit akademik.

Ligji nr. 80/2015 dhe VKM nr. 777/2018 kërkojnë nga IAL-të vendosjen e sistemeve anti-plagjiaturë. Vetëm Universiteti i Mjekësisë, Universiteti i Arteve dhe Universiteti Politeknik i Tiranës përdorin platformën Akademia, ndërsa 7 nga 11 universitete nuk kanë një platformë të tillë. Universiteti i Tiranës, Universiteti i Sporteve, Universiteti i Durrësit, Universiteti i Korçës dhe

Universiteti i Vlorës nuk kanë programe elektronike anti-plagjiaturë, duke cënuar integritetin akademik dhe moszbatuar dokumentin strategjik.

Dokumenti strategjik gjithashtu parashikon përmbylljen e hartimit të kodeve etike deri në vitin 2023. Vetëm Universiteti i Mjekësisë dhe Universiteti i Korçës kanë miratuar kode të etikës në vitin 2022, ndërsa pjesa më e madhe e universiteteve kanë kode të miratuara më parë.

C5 Rritja e Statusit Socio-Ekonomik të Studentëve

Rritja e statusit socio-ekonomik të studentëve përmes shërbimeve cilësore dhe ndihmës financiare është një tjetër aspekt ku janë bërë përpjekje. Ligji nr. 80/2015 dhe VKM nr. 903/2016 parashikojnë mbështetje financiare për studentët me mesatare 9-10 dhe ata në nevojë. Universiteti Politeknik i Tiranës ka shpërndarë 700 bursa, ndërsa Universiteti i Tiranës dhe Universiteti i Mjekësisë kanë nënshkruar marrëveshje 3-palëshe për mbështetje financiare, por me numër të ulët studentësh që vazhdojnë të marrin mbështetje.

Në vitin akademik 2022-2023, 34 studentë nga Universiteti i Tiranës nënshkruan marrëveshje, por vetëm 11 vazhduan të marrin mbështetje në 2023-2024. Universiteti i Mjekësisë nënshkroi marrëveshje 3-palëshe me 47 studentë në 2022-2023, por vetëm 4 vazhduan në 2023-2024. Në vitin akademik 2023-2024, 56 studentë të rinj nënshkruan marrëveshje. Universiteti Bujqësor i Tiranës pati një rritje të përfituesve nga 11% në 2022-2023 në 23% në 2023-2024. Universiteti i Korçës miratoi 24 kuota nga 150 studentë të regjistruar.

Shumica e institucioneve të arsimit të lartë kanë nënshkruar marrëveshje bashkëpunimi me organizata publike dhe private për të ofruar mundësi praktike për studentët. Megjithatë, shërbimet e kartës së studentit nuk kanë marrë mbështetje financiare të mjaftueshme dhe nuk janë zbatuar plotësisht si dhe nuk ofrojnë shërbime realisht lehtësuese për studentët. Shërbime të ndryshme mbështetëse ofrohen përmes faqeve zyrtare të internetit të universiteteve dhe zyrave të sekretarive akademike.

C6 Nderkombetarizimi i Arsimit të Lartë në Shqipëri

Internacionalizimi i arsimit të lartë në Shqipëri është ende në nivele të ulëta. Vetëm 0.6% e studentëve janë të huaj, dhe numri i studentëve shqiptarë që

marrin pjesë në programe shkëmbimi ndërkombëtare është zakonisht më pak se 1%. Universitetet kanë buxhete të dedikuara për projekte ndërkombëtare, por një pjesë e madhe e fondeve mbetet e pashpenzuar.

C7 Avancimi i Infrastrukturës së Teknologjisë së Informacionit dhe Komunikimit

Avancimi i infrastrukturës së Teknologjisë së Informacionit dhe Komunikimit (TIK) dhe shërbimeve digjitale për institucionet publike të arsimit të lartë është i pjesshëm. Vetëm disa universitete kanë laboratorë të digjitalizuar, dhe pajisja e godinave universitare me sistemin e shpërndarjes së internetit ëireless mbetet e paplotë. Universiteti i Durrësit dhe Universiteti Politeknik i Tiranës janë ndër të paktët që ofrojnë këto shërbime, duke treguar nevojën për përmirësim të infrastrukturës TIK.

Rekomandimet Kryesore

- › **Adresimi i sfidave demografike dhe migratore:** Politikat duhet të jenë më të fokusuara në adresimin e sfidave të shkaktuara nga lëvizjet demografike dhe migratore, për të siguruar një pjesëmarrje të qëndrueshme në të gjitha nivelet e arsimit.
- › **Rritja e Ndërgjegjësimit dhe Financimit për Arsimin:** Organizimi i fushatave ndërgjegjësuere për rëndësinë e arsimit parashkollor dhe parauniversitar si dhe rritja e financimit për ofertën shkollore dhe përmirësimin e infrastrukturës.
- › **Standardizimi dhe Unifikimi i Strukturës së Sistemit të Parandalimit të Hershëm:** Standardizimi dhe unifikimi i strukturës së Sistemit të Parandalimit të Hershëm në të gjitha ZVAP-të për një qasje të koordinuar dhe efektive.
- › **Politika dhe Plane Strategjike për Reduktimin e Klasave Kolektive:** Hartimi i politikave specifike dhe krijimi i planeve strategjike për reduktimin e vazhdueshëm të klasave kolektive.
- › **Indikatorë të Qartë dhe të Matshëm për Objektivat Strategjike:** Përdorimi i indikatorëve të qartë dhe të matshëm në hartimin e objektivave strategjike për vlerësimin e nivelit të impaktit të masave të marra.
- › **Mbështetje për Nxënësit me Aftësi të Kufizuara dhe Komunitetet Rome dhe Egjiptiane:** Krijimi i programeve të dedikuara mbështetëse në kurrikulat mësimore për nxënësit me aftësi të kufizuara dhe nxënësit nga komunitetet rome dhe egjiptiane.

- **Përmirësimi i Kushteve të Kabineteve për Psikologët dhe Punonjësit Socialë:** Investimi në përmirësimin e kushteve fizike të kabineteve për psikologët dhe punonjësit socialë.
- **Rritja e Numrit të Oficerëve të Sigurisë në Shkollat e Mesme:** Rritja e numrit të oficerëve të sigurisë në shkollat e mesme për mbrojtjen fizike dhe psikologjike të nxënësve dhe stafit arsimor.
- **Ndërtimi i Shkollave të Reja në Tiranë:** Përshpejtimi i ndërtimit të shkollave të reja në Tiranë dhe rritja e buxhetit të dedikuar për infrastrukturë për të eliminuar mësimin me dy turne.
- **Rritja e Investimeve për Aksesueshmërinë e Nxënësve me Aftësi të Kufizuara:** Rritja e investimeve për përmirësimin e infrastrukturës shkollore për aksesueshmërinë e nxënësve me aftësi të kufizuara.
- **Transparenca mbi Përmirësimet e Infrastrukturës Shkollore:** Ofrimi i transparencës lidhur me gjendjen dhe përmirësimet e infrastrukturës shkollore, përfshirë aksesueshmërinë për nxënësit me aftësi të kufizuara.
- **Trajnime të Vazhdueshme për Mësuesit:** Investimi në trajnime të vazhdueshme për mësuesit për t'i përgatitur ata për kërkesat e sistemit arsimor në zhvillim të vazhdueshëm si dhe rritja e larmishmërisë së moduleve trajnuese.
- **Transparenca dhe Komunikimi për Programet Ndërkombëtare:** Përmirësimi i transparencës dhe komunikimit rreth mundësive për pjesëmarrje në programe ndërkombëtare për mësuesit dhe nxënësit.
- **Përmirësimi i Procesit të Rekrutimit dhe Trajnimit për Drejtuesit e Institucioneve Arsimore:** Përmirësimi i procesit të rekrutimit dhe trajnimit për drejtuesit e institucioneve arsimore, duke siguruar certifikimet e duhura.
- **Adoptimi i Platformave Elektronike Anti-Plagjiaturë:** Të gjitha institucionet e arsimit të lartë duhet të adoptojnë dhe përdorin platforma elektronike anti-plagjiaturë për të siguruar integritetin akademik.
- **Mbështetja për Pjesëmarrjen në Konferenca dhe Botime Shkencore:** Rritja e mbështetjes financiare dhe logjistike për pjesëmarrjen e stafit akademik në konferenca dhe botime shkencore.
- **Përmirësimi i Transparencës dhe Menaxhimit të Projekteve Ndërkombëtare:** Përmirësimi i transparencës dhe menaxhimit të projekteve ndërkombëtare duke publikuar rregullisht raportet mbi shpenzimet dhe rezultatet e arritura.
- **Krijimi i Një Sistemi të Unifikuar Digjital për Universitetet Publike:** Ministria e Arsimit duhet të inicojë krijimin e një sistemi të unifikuar digjital për të gjitha universitetet publike.

- › **Investimi në Infrastrukturën e Internetit Wireless dhe Laboratorëve të Digjitalizuar:** Universitetet duhet të investojnë në infrastrukturën e internetit wireless dhe modernizimin e laboratorëve të digjitalizuar për të gjitha fushat e studimit.

4. ANALIZA LIGJORE

4.1 E drejta për arsimim

Kushtetuta e Republikës së Shqipërisë ka përcaktuar se, kushdo ka të drejtën për arsimim. Në kuadër të garantimit të kësaj të drejte, kushtetutëbërësi ka parashikuar dhe disa garanci që lidhen me ushtrimin e saj. Kështu sipas paragrafit të dytë, të nenit 57, të Kushtetutës, arsimi shkollor i detyrueshëm caktohet me ligj. Po ashtu, Kushtetuta ka përcaktuar se arsimi i mesëm i përgjithshëm publik është i hapur për të gjithë dhe së bashku me arsimin e detyrueshëm, ai është falas. Ndërkaq arsimi i mesëm profesional dhe ai i lartë mund të kushtëzohen sipas Kushtetutës, por kriteret e vetme që mund ta kushtëzojnë arsimin e mesëm profesional dhe të lartë janë kriteret që lidhen me aftësinë e nxënësve dhe studentëve. Këta të fundit, mund të arsimohen dhe në shkolla jopublike të të gjitha niveleve, të cilat krijohen dhe funksionojnë në bazë të ligjit.

4.2 Arsimi parauniversitar

Hyrje në sistemin e arsimit parauniversitar

Arsimi parauniversitar në Republikën e Shqipërisë përfshin arsimin parashkollor, arsimin fillor, arsimin e mesëm të ulët dhe arsimin e mesëm të lartë. Sistemi arsimor parauniversitar ka për qëllim krijimin e kushteve dhe mundësive që nxënësit të ndërtojnë dhe të zhvillojnë njohuri, shkathtësi, qëndrime dhe vlera që kërkon shoqëria demokratike, të zhvillohen në mënyrë të pavarur dhe të gjithanshme, si dhe të kontribuojnë në ndërtimin dhe mirëqenien vetjake të shoqërisë shqiptare dhe të përballen në mënyrë konstruktive me sfidat e jetës.

Sistemi arsimor parauniversitar mbështetet në traditën e arsimit shqiptar, funksionon në përputhje me Kushtetutën e Republikës së Shqipërisë, legjislacionin shqiptar në fuqi dhe zhvillohet sipas vlerave të përbashkëta të sistemeve arsimore bashkëkohore. Ndërsa e drejta për arsimim, në referim

të nenit 5, të ligjit nr. 69/2012 *“Për sistemin arsimor parauniversitar në Republikën e Shqipërisë”*, lidhet ngushtësisht me të drejtën për të mos u diskriminuar dhe për ti garantuar kujtdo pavarësisht situatës ku ndodhet individi apo ndonjë shkaku tjetër.

Krahas parashikimeve që lidhen mbi bazat në të cilat mbështetet sistemi ynë i arsimit parauniversitar dhe garantimit të të drejtës për arsimim për të gjithë, duke mos diskriminuar, legjislacioni ynë ka parashikuar dhe parimet e përgjithshme, si dhe parimet e tjera që udhëheqin sistemin arsimor parauniversitar shqiptar.

Sipas nenit 6, të ligjit nr. 69/2012 *“Për sistemin arsimor parauniversitar në Republikën e Shqipërisë”*, në veprimtarinë e institucioneve të arsimit arsimor parauniversitar, interesi i nxënësit është parësor. Po ashtu, në sistemin arsimor parauniversitar respektohen, mbrohen dhe promovohen të drejtat e liritë e njeriut në përgjithësi dhe të drejtat e fëmijëve në veçanti. Në kuadër të kësaj mbrojtjeje, nxënësve dhe punonjësve u ofrohet mbrojtje nga çdo formë veprimii ose mosveprimi që mund t’u shkaktojë diskriminim, dhunë, keqtrajtim ose dëm moral, ndërsa në funksion të mbrojtjes dhe respektimit të të drejtave të njeriut, zbatohet parimi i gjithëpërfshirjes së nxënësve, duke i siguruar çdo nxënësi jo vetëm të drejtën për një arsim cilësor, por edhe për shanse të barabarta në arsim.

Me qëllim garantimin e gjithëpërfshirjes dhe në funksion të garantimit të të drejtës për arsim për çdo individ, ligji nr. 69/2012 *“Për sistemin arsimor parauniversitar në Republikën e Shqipërisë”* ka parashikuar se nxënësve të familjeve në nevojë, nxënësve me aftësi të kufizuara dhe atyre me vështirësi në të nxënë u ofrohet përkujdesje e posaçme.

Sipas ligjit, veprimtaria e institucioneve në sistemin arsimor parauniversitar dhe e punonjësve të tyre është transparente dhe e bazuar në llogaridhënie ndaj përfituesve të shërbimit arsimor. Sipas legjislacionit shqiptar në fuqi, jo vetëm palët e interesuara duke përfshirë nxënësit, stafin mësimdhënës, prindërit apo përfaqësuesit ligjorë, kanë të drejtë të shprehin pikëpamjet e tyre për cilësinë e shërbimit arsimor, për t’u dëgjuar mbi këto pikëpamje, por edhe për t’u organizuar me qëllim mbrojtjen e të drejtave të tyre.

Parime të tjera që udhëheqin sistemin e arsimit parauniversitar në Republikën e Shqipërisë janë laiciteti, depolitizimi, gjuha, si dhe arsimimi për

pakicat kombëtare, dhe arsimimi për fëmijët shqiptarë që jetojnë jashtë vendit. Ndërsa për personat që u përkasin pakicave kombëtare krijohen mundësi që këta të fundit të mësojnë dhe të mësohen në gjuhën amtare, të mësojnë historinë dhe kulturën e tyre, si dhe për të mësuar gjuhën shqipe, kulturën dhe historinë shqiptare, për fëmijët shqiptarë që jetojnë jashtë Republikës së Shqipërisë, ministria përgjegjëse për arsimin, duke bashkëpunuar me përfaqësitë diplomatike, ka për detyrë të mbështesë zbatimin e programeve të posaçme për mësimin e gjuhës shqipe dhe njohjen e trashëgimisë kulturore për fëmijët e diasporës.

Nivelet e sistemit të arsimit parauniversitar

Në referim të ligjit nr. 69/2012 *“Për sistemin arsimor parauniversitar në Republikën e Shqipërisë”*, arsimi parauniversitar ndahet në tre nivele. Niveli i parë përbëhet nga arsimi parashkollor, niveli i dytë përbëhet nga arsimi bazë dhe niveli i tretë përbëhet nga arsimi i mesëm i lartë.

Niveli i parë - arsimi parashkollor - synon zhvillimin shoqëror, intelektual dhe fizik, të çdo fëmije, ushtrimin e rregullave themelore të sjelljes dhe të higjienës, kultivimin e vlerave, si dhe përgatitjen për arsimin fillor. Ky nivel ndiqet nga fëmijët e moshës tre deri në gjashtë vjeç. Me qëllim integrimin në arsimin e detyruar, fëmijëve të moshës pesë vjeç u mundësohet ndjekja e klasave përgatitore pranë shkollave të arsimit bazë.

Arsimi bazë - si niveli i dytë i sistemit të arsimit parauniversitar - përfshin arsimin fillor, që përbëhet nga pesë klasa, nga klasa e parë deri në klasën e pestë, dhe arsimin e mesëm e ulët, që përbëhet nga katër klasa, duke filluar nga klasa e gjashtë deri në klasën e nëntë. Synimi i arsimit bazë është zhvillimi shoqëror, intelektual e fizik, i çdo nxënësi, zotërimi i rregullave të sjelljes dhe kultivimi i vlerave, përkujdesja për shëndetin, si dhe përgatitja e mjaftueshme për vazhdimin e arsimit të mesëm të lartë ose për tregun e punës. Ndjekja e arsimit bazë është e detyrueshme për të gjithë fëmijët me banim në Republikën e Shqipërisë nga mosha gjashtë deri në moshën gjashtëmbëdhjetë vjeç, me përjashtim të rasteve të cilat parashikohen në mënyrë të shprehur në ligj.

Niveli i tretë, ai i arsimit të mesëm të lartë, synon zhvillimin e mëtejshëm të kompetencave të fituara nga arsimi bazë, konsolidimin e individualitetit të çdo nxënësi dhe tërësinë e vlerave dhe qëndrimeve, zgjerimin dhe thellimin në fusha të caktuara të dijes, përgatitjen për arsimin tretësorë ose për tregun

e punës. Arsimi i mesëm i lartë ndahet në tre lloje. Lloji i parë është gjimnazi, i cili përbëhet nga tri klasa, lloji i dytë është arsimi i mesëm profesional, i cili është me kohëzgjatje dy deri në katër vjeçare, dhe është i strukturuar në tri nivele kualifikimi, si dhe lloji i tretë i arsimit të mesëm të lartë është shkolla e arsimit të orientuar, nocion në të cilin përfshihen shkollat artistike, shkollat sportive, shkollat për gjuhët e huaja, si dhe shkolla për fusha të tjera të të nxënit.

Organizimi i sistemit të arsimit parauniversitar

Sistemi arsimor parauniversitar organizohet në formën e një piramide, në krye të së cilës qëndron ministria përgjegjëse për arsimin, e cila është përgjegjëse për: (i) zhvillimin e sistemit arsimor parauniversitar nëpërmjet hartimit të politikave, programeve dhe projekteve të zhvillimit; (ii) hartimin, zbatimin dhe vlerësimin e ndikimit të kuadrit rregullator të sistemit arsimor parauniversitar; (iii) bashkëpunimin e ndërsjellë me institucionet; (iv) përcaktimin e standarteve për politikën licencuese dhe kontrolluese të arsimit; (v) financimin e sistemit arsimor parauniversitar përmes hartimit dhe zbatimit të politikave të financimit duke përcaktuar prioritete dhe kërkuar burime e forma të ndryshme financimi.

Me qëllim sigurimin e zbatimit të politikave dhe programeve të hartuara nga ministria në arsimin parauniversitar, sigurimin dhe mbikëqyrjen e cilësisë së sistemit të arsimit parauniversitar, si dhe menaxhimin e projekteve dhe lëvrimin e produkteve dhe shërbimeve në arsimin parauniversitar, Këshilli i Ministrave ka krijuar Agjencinë Kombëtare të Arsimit Parauniversitar, si një person juridik publik buxhetor, në varësi të ministrit përgjegjës për arsimin. Në referim të vendimit nr. 99, datë 27.2.2019, të Këshillit të Ministrave “Për krijimin, mënyrën e organizimit e të funksionimit të Agjencisë Kombëtare të Arsimit Parauniversitar”, Agjencia Kombëtare e Arsimit Parauniversitar përbën tërësinë e nstitucioneve administrative dhe ofruese të shërbimeve arsimore parauniversitare, pjesë integrale e sistemit të ministrisë përgjegjëse për arsimin, që kontribuon në realizimin e qëllimit të përgjithshëm për shërbim arsimor cilësor.

Në zbatim të vendimit nr. 99, datë 27.2.2019, Agjencia Kombëtare e Arsimit Parauniversitar ka për mision ofrimin dhe sigurimin e shërbimit arsimor cilësor në të gjitha institucionet arsimore të sistemit parauniversitar në Republikën e Shqipërisë e në përputhje me politikën, strategjitë kombëtare

dhe kurrikulën e arsimit parauniversitar, me qëllim zhvillimin dhe edukimin e plotë e të gjithanshëm të nxënësve, në mënyrë që këta të fundit të përballojnë sfidat e së ardhmes.

Agjencia Kombëtare e Arsimit Parauniversitar organizohet në nivel qendror, në nivel rajonal dhe në njësitë e ofrimit direkt të shërbimeve, që përfshijnë zyrat vendore të arsimit parauniversitar dhe institucionet arsimore të sistemit parauniversitar publik. Në nivelin qendror, Agjencia Kombëtare e Arsimit Parauniversitar është përgjegjëse për: (i) bashkërendimin e zbatimit të politikave, strategjive të zhvillimit, programeve, kuadrit rregullator dhe kurrikulës në fushën e arsimit parauniversitar përmes monitorimit, vlerësimit dhe inspektimit; (ii) analizimin dhe përcaktimin e kostove të realizimit të shërbimeve arsimore; (iii) mbështetjen e institucioneve përgjegjëse për sigurimin e cilësisë në arsimin parauniversitar për zbatimin e dokumenteve kurrikulare; (iv) planifikimin e organizimit dhe shtrirjes së shërbimit arsimor; (v) mbledhjen, plotësimin, përpunimin dhe shpërndarjen e të dhënave statistikore; (vi) mbështetjes së institucioneve përgjegjëse me ekspertizë teknike dhe propozime në hartimin e politikave zhvillimore në fushën e arsimit parauniversitar; si dhe (vii) monitorimin e përzgjedhjes, shpërndarjes dhe pajisjes së institucioneve arsimore me tekste shkollore.

Ndërkaq drejtoritë rajonale dhe zyrat vendore të arsimit parauniversitar janë përgjegjëse për funksionimin dhe mbarëvajtjen e institucioneve arsimore brenda juridiksionit të tyre. Përmbledhtazi, detyrat e këtyre organeve përfshijnë monitorimin dhe vlerësimin e veprimtarisë së institucioneve arsimore, sigurimin e zbatimit e kurrikulës dhe standardeve, përkrahjen e punonjësve të arsimit, si dhe administrimin e burimeve financiare dhe personelit. Njëherazi, këto struktura ndërmarrin veprime për të përmirësuar cilësinë e arsimit dhe për të siguruar infrastrukturën e nevojshme për institucionet arsimore.

Së fundmi, në bazën e piramidës së sistemit të arsimit parauniversitar qëndrojnë institucionet arsimore. Këto të fundit, në përputhje me nenin 32, të ligjit nr. 69/2012 *“Për sistemin arsimor parauniversitar në Republikën e Shqipërisë”*, kanë për detyrë krijimin e mjedisit miqësor për nxënësit dhe të mundësisë që secili nxënës jo vetëm të shfaqë dhe të zhvillojë individualitetin e tij, por edhe të realizojë potencialin e tij. Institucionet arsimore, të cilat funksionojnë sipas rregullores së tyre të brendshme, u ofrojnë nxënësve mjediset dhe pajisjet për veprimtari sportive, kulturore e zbavitëse edhe pas

orëve mësimore, si dhe në ditët e pushimit. Ndërsa në përputhje me frymën e depolitizimit që ndjek arsimit parauniversitar, ligjvënësi ka parashikuar se veprimtaritë partiake janë të ndaluara të zhvillohen në institucionet e sistemit arsimor parauniversitar.

Fig. 1. Organizimi hierarkik i sistemit arsimor parauniversitar.

4.3 Arsimi i lartë

Hyrje në sistemin e arsimit të lartë

Arsimi i lartë është arsimimi që ofrohet pas arsimit të mesëm nga institucionet e arsimit të lartë, sipas përcaktimeve të ligjit nr. 80/2015 “Për arsimin e lartë dhe kërkimin shkencor në institucionet e arsimit të lartë në Republikën e Shqipërisë” dhe akteve nënligjore të dalta në bazë dhe për zbatim të tij. Për shkak të misionit dhe rolit që ai luan në shoqëri, arsimi i lartë është parë nga ligjvënësi si e mirë dhe përgjegjësi publike. Në ndryshim nga arsimit mesëm, arsimit i lartë ka një mision të shumëfishtë që shtrihet në disa dimensione, të cilat dalin përtej individuale dhe fokusohen tek e përbashkëta, publikja.

Në këtë kuptim, arsimi i lartë synon të kontribuojë në rritjen e standarteve të demokracisë në vend, në zhvillimin ekonomik, social dhe kulturor në nivel kombëtar dhe rajonal, si dhe në forcimin e sigurisë publike dhe kombëtare. Krahas tyre, arsimi i lartë ka për mision edhe mbështetjen e prioriteteve strategjike dhe interesave të zhvillimit të vendit. Për shkak të këtij misioni, shteti ka marrë përsipër disa detyrime që lidhen me arsimin e lartë, të cilat kryesisht lidhen me ushtrimin e funksioneve rregullatore dhe krijuese të institucioneve të arsimit të lartë, si dhe me financimin e arsimit të lartë dhe të kërkimit shkencor.

Në përputhje me Kushtetutën e Republikës së Shqipërisë, ligji nr. 80/2015 *“Për arsimin e lartë dhe kërkimin shkencor në institucionet e arsimit të lartë”*, jo vetëm që përcakton se institucionet e arsimit të lartë gëzojnë liri akademike, autonomi financiare, organizative dhe të përzgjedhjes së personelit të tyre, por edhe drejtimit apo treguesit në të cilat liria akademike, dhe autonomia financiare, organizative dhe në përzgjedhjen e personelit shprehet.

Po ashtu, ligji ka zgjeruar parashikimet kushtetuese të garantimit të të drejtës për ndjekjen e arsimit të lartë duke u shprehur se të drejtën për ndjekjen e arsimit të lartë e kanë të gjithë individët që kanë përfunduar me sukses arsimin e mesëm dhe të cilët plotësojnë kriteret e pranimit, të përcaktuara nga kuadri ligjor në fuqi dhe nga institucionet e arsimit të lartë. Në frymë me dispozitat kushtetuese të cilat parashikojnë se arsimi i lartë mund të kufizohet vetëm për shkaqe aftësie, ligjvënësi duke mbajtur në konsideratë situatën ekonomike dhe sociale, ka parashikuar se për individët që plotësojnë kriteret e pranimit në një program të ciklit të parë të studimeve, në një program të integruar të studimeve ose në një program të studimeve profesionale, arsimimi garantohet nga ana e shtetit.

Organizimi i studimeve në institucionet e arsimit të lartë

Në varësi të kohës së ndjekjes së tyre, studimet në institucionet e arsimit të lartë ndahen në studime me kohë të plotë dhe studime me kohë të zgjatur. Sistemi i studimeve me kohë të plotë, në referim të pikës 25, të nenit 6, të ligjit nr. 80/2015 *“Për arsimin e lartë dhe kërkimin shkencor në institucionet e arsimit të lartë”*, përfshin organizimin e programeve të studimit që kanë një ngarkesë akademike normale prej 60 kredite ECTS përgjatë një viti akademik, kurse sistemi i studimeve me kohë të zgjatur përfshin organizimin

e programeve të studimit me të njëjtën ngarkesë akademike totale të programeve të studimit me kohë të plotë, por me kohëzgjatje më të madhe dhe që në asnjë rast nuk mund të tejkalojë dyfishin e kohës normale.

Institucionet e arsimit të lartë, në varësi të llojit të institucionit, ofrojnë programe studimi në cikle të ndryshme, si dhe programe me karakter profesional të lartë dhe programe të formimit të vazhduar në fusha të ndryshme. Në këtë drejtim, programet e studimit në institucionet e arsimit të lartë organizohen në tri cikle të njëpasnjëshme: cikli i parë, cikli i dytë dhe cikli i tretë.

Programet e ciklit të parë të studimit organizohen me jo më pak se 180 kredite ECTS dhe kanë një kohëzgjatje normale prej tri vitesh akademike. Në përfundim të tyre lëshohet diploma “Bachelor” në fushën e arsimimit të kryer.

Përsa u takon programeve të ciklit të dytë të studimit, tek këto programe përfshihen programet e studimit “Master i shkencave”, “Master i arteve” dhe “Master profesional”, të cilët organizohen si vijon:

- “Masteri i shkencave” pajis të diplomuarit me njohuri të thelluara teorike, si edhe me aftësim për kërkim shkencor në një fushë të caktuar, dhe mund të organizohen në dy forma: forma e parë është ajo e organizimit si një program me jo më pak se 120 kredite ECTS që zgjat normalisht dy vite akademike; dhe forma e dytë është organizimi si program i integruar i studimeve të ciklit të dytë që organizohet me 300 dhe 360 kredite dhe me kohëzgjatje normale respektivisht pesë dhe gjashtë vite akademike.
- “Masteri i arteve” pajis të diplomuarit me njohuri të thelluara, teorike dhe praktike, në fushën e arteve, dhe organizohet me jo më pak se 120 kredite formimi të shpërndara në një kohëzgjatje prej dy vitesh.
- “Masteri profesional” pajis të diplomuarit me njohuri të thelluara profesionale në një fushë të caktuar, dhe që mund të organizohen me 60 ose 120 kredite ECTS dhe që kanë kohëzgjatje normale prej një ose dy vitesh akademike.

Në lidhje me programet e ciklit të tretë të studimeve, ligji nr. 80/2015 “Për arsimin e lartë dhe kërkimin shkencor në institucionet e arsimit të lartë” ka parashikuar se në këtë kategori përfshihen programet e studimeve “Master ekzekutiv”, programet e studimeve specializuese afatgjata, si dhe studimet e

doktoratës. Sipas ligjit, secili prej këtyre programeve organizohet në formën vijuese:

- “Masteri ekzekutiv” ofron arsimim të një niveli të lartë shkencor dhe profesional, dhe shtrihet në një kohëzgjatje normale prej një ose dy vitesh akademike, me 60 ose 120 kredite ECTS.
- Programet e studimeve specializuese afatgjata janë programe të formimit profesional që ofrojnë njohuri për profesionë të veçanta, të shtrira në një kohëzgjatje prej së paku dy vitesh akademike që i korrespondojnë minimalisht 120 krediteve ECTS.
- Studimet e doktoratës ndërtohen mbi programe individuale për aftësim të pavarur të kandidatëve në kërkimin shkencor në fusha të përcaktuara paraprakisht nga njësiti bazë ose ajo kryesore, duke patur në themel të saj kërkimin shkencor dhe veprimtarinë krijuese. Studimet e doktoratës kanë një kohështrirje minimale prej të paktën tri vitesh dhe maksimalisht, prej pesë vitesh.

Organizimi i institucioneve të arsimit të lartë

Institucionet e arsimit të lartë, për shkak të natyrës së tyre dhe autonomisë së garantuar me Kushtetutë dhe ligj, kanë një strukturë organizimi të dyfishtë: strukturën e organizimit akademik dhe strukturën e organizimit administrativ.

Përsa i takon strukturës së organizimit akademik, organi më i lartë drejtues akademik është Senati Akademik dhe krahas tij, vepron edhe asambleja e personelit akademik dhe komisionet e përhershme. Autoritetet drejtuese akademike janë rektori, drejtuesi i njësisë kryesore (dekani ose drejtori, sipas llojit të institucionit të arsimit të lartë), dhe drejtuesi i njësisë bazë (departamentit).

Në referim të nenit 37, të ligjit nr. 80/2015, Senati Akademik është organi kolegjal më i lartë i institucionit të arsimit të lartë, që kryesohet nga rektori dhe që ka për detyrë, garantimin e autonomisë së institucionit të arsimit të lartë, lirinë akademike, si dhe të drejtat e studentëve, miraton statutin e institucionit, si dhe aktet e tjera rregullatore të brendshme të institucionit, propozon planin strategjik të zhvillimit të institucionit, miraton programet e reja të studimit, të kërkimit shkencor, ndryshimet, si dhe mbylljen e tyre. Po ashtu, Senati Akademik ka kompetencë dhe në mbylljen dhe riorganizimin e

institucionit të arsimit të lartë, si dhe ndarjen ose bashkimin e institucionit të arsimit të lartë me një institucion tjetër. Në të njëjtën kohë, Senati Akademik gëzon të drejtën për të miratuar hapjen, riorganizimin ose mbylljen e njësive të institucioneve të arsimit të lartë.

Rektori është autoriteti më i lartë akademik i institucionit të arsimit të lartë, si dhe përfaqësuesi ligjor i tij për çështjet akademike dhe protokollare. Rektori drejton Senatin Akademik dhe raporton para tij, si dhe nënshkruan kontratat e punës të personelit akademik dhe ndihmës akademik në institucionet e arsimit të lartë. Po ashtu, rektori është edhe pjesë e rektoratit, i cili është një organ kolegjal i kryesuar prej tij, që ka për detyrë hartimin e planit strategjik të institucionit.

Asambleja e personelit akademik përbëhet nga personeli akademik me kohë të plotë i njësive kryesore, dhe ka për detyrë zgjedhjen e rektorit, anëtarëve të Senatit Akademik, drejtuesve të njësive kryesore, si dhe të anëtarëve të komisioneve të përhershme të njësisë kryesore. Nga ana tjetër, komisionet e përhershme janë organe kolegjinale që kryejnë funksione në fushat e përcaktuara në statut, që lidhen kryesisht me kualifikimin shkencor dhe promovimin akademik, garantimin e standarteve të cilësisë së institucionit dhe programeve të studimit, me mbarëvajtjen e veprimtarisë së tij dhe marrëdhëniet me studentët, në përputhje me misionin e institucionit.

Drejtuesi i njësisë kryesore është autoriteti më i lartë akademik i njësisë kryesore dhe përfaqësuesi i saj, duke koordinuar veprimtarinë e njësive bazë dhe organeve kolegjinale të njësië kryesore dhe zgjidh mosmarrëveshjet ndërmjet tyre. Drejtuesi i njësisë kryesore, në ato raste kur është dekani, është pjesë e dekanatit, i cili është një organ kolegjal që harton planin strategjik të zhvillimit të njësisë kryesore, mbështetur në propozimet e njësive bazë dhe ato të administratorit.

Drejtuesi i departamentit përbën autoritetin drejtues akademik të departamentit dhe e përfaqëson atë në raport me palët e treta, ndërsa funksionet e tij përcaktohen, sipas ligjit, në mënyrë të detajuar në statutin dhe në rregulloret e institucionit të arsimit të lartë.

Ndërkaq organizimi administrativ i institucioneve të arsimit të lartë kryhet nga Bordi i Administrimit dhe administrator. Po ashtu, secila njësi kryesore, pra secili fakultet ka një administrator përkatës, i cili është përgjegjës për mirëfunksionimin financiar dhe administrativ të fakultetit. Krahas

administratorit të njësisë kryesore, brenda njësive bazë, pra departamenteve, vepron dhe një administrator që administron fondet e njësisë bazë, dhe që kujdeset për zbatimin e vendimeve të administratorit të njësisë kryesore.

5. Strategjia Kombëtare për Arsimin 2021-2026

5.1 Hyrje

Me vendimin nr. 621, datë 22.10.2021, Këshilli i Ministrave miratoi Strategjinë Kombëtare për Arsimin 2021 - 2026 dhe planin e veprimit për zbatimin e kësaj strategjie. Nga ana e strukturimit, Strategjia është e ndarë në tre pjesë, ku pjesa e parë lidhet me kontekstin strategjik, pjesa e dytë me qëllimet e politikave dhe objektivat specifike, dhe pjesa e tretë trajton zbatimin, përgjegjësinë e institucioneve, llogaridhënien, raportimin dhe mënyrën e monitorimit. Secila prej pjesëve, ndahet në kapituj të veçantë. Kështu, pjesa e parë ndahet në pesë kapituj, pjesa e dytë dhe pjesa e tretë përbëhet vetëm nga një kapitull, që nënndahet në tri nënkapituj.

Sipas Strategjisë, vizioni i Ministrisë së Arsimit për sektorin e arsimit synon ndërtimin e një sistemi arsimor gjithëpërfshirës, që trajton me sukses nevojat individuale të të gjithë fëmijëve, nxënësve e studentëve, duke i trajtuar ata në mënyrë të barabartë dhe duke kultivuar tek ta ndjenjën e respektit për diversitetin. Në pjesën e parë, të kontekstit strategjik, përcaktohet se: *“Strategjia bazohet në paradigmen e mësimin gjatë gjithë jetës, e cila përfshin të gjitha fazat e të mësuarit, duke filluar nga arsimi parashkollor deri tek periudha pas daljes në pension dhe mbulon të gjitha format e të mësuarit: formal, joformal dhe informal.”.*

Ky vizion, sipas vetë Strategjisë, është përkthyer në tri qëllime të politikave: së pari, arsimi parauniversitar cilësor dhe gjithëpërfshirës që krijon kushte që nxënësit të zhvillojnë njohuri, shkathtësi, qëndrime dhe vlera në pajtim me kërkesat e shoqërisë demokratike, të përballen me sfidat e jetës, si dhe të kontribuojnë në ndërtimin e mirëqënies individuale dhe kolektive; së dyti, menaxhimi efektiv dhe eficient i sistemit të arsimit të të gjitha niveleve, bazuar në mekanizma funksionale për sigurimin e cilësisë, transparencës dhe llogaridhënies; dhe së treti, në një arsim të lartë gjithëpërfshirës që plotëson standardet ndërkombëtare të cilësisë, integritetit akademik e transparencës,

dhe është promotor i zhvillimit ekonomik. Nga ana tjetër, secili prej qëllimeve të politikave ndjek disa objektiva specifike, të cilat zbërthehen në produkte, ndërsa nga produktet bëhet kalimi tek masa.

Në vijim, do të ndalemi në analizën ligjore të secilës prej qëllimeve të politikës së ndjekur në Strategjinë Kombëtare të Arsimit 2021 - 2026, duke përfshirë dhe analizën e objektivave specifike, si dhe të produkteve që rezultojnë nga secili prej këtyre objektivave.

5.2 Gjithëpërfshirja dhe barazia në arsim

Në referim të Strategjisë Kombëtare për Arsimin 2021 - 2026, qëllimi i politikës së parë ("Politika A"), është: *"Arsim parauniversitar cilësor dhe gjithëpërfshirës që krijon kushte që nxënësit të zhvillojnë njohuri, shkathtësi, qëndrime dhe vlera në pajtim me kërkesat e shoqërisë demokratike; të përballen në mënyrë konstruktive me sfidat e jetës, si dhe të kontribuojnë në ndërtimin e mirëqenies vetjake dhe të shoqërisë."*

Ky qëllim i politikës që lidhet me arsimin parauniversitar është zbërthyer në katër objektiva specifike, të cilat përkrijnë me gjithëpërfshirjen dhe barazinë në arsim, mësuesit, zotërimin e kompetencave të të nxënës gjatë gjithë jetës, dhe digjitalizimin e arsimit.

Përsa i takon gjithëpërfshirjes dhe barazisë në arsim, Strategjia Kombëtare për Arsimin shprehet se produktet e këtij objekti lidhen me rritjen e aksesit në arsimin parashkollor, rritjen e pjesëmarrjes në arsimin parauniversitar, sigurimin e arsimit cilësor për fëmijët nga grupet vulnerabël, rritjen e cilësisë së shërbimit psiko-social, racionalizimin e rrjetit të shkollave, përmirësimin dhe përshtatjen e infrastrukturës shkollore dhe konsolidimin e mjediseve të sigurta dhe miqësore për fëmijët në shkollë.

Rritja e aksesit në arsimin parashkollor, si dhe rritja e pjesëmarrjes në arsimin parauniversitar, është parë nga ana e Këshillit të Ministrave si një objektivi i fokusuar kryesisht tek zgjidhjet jo-normative, të cilat lidhen me ndërmarrjen e veprimtarive ndërjegjësuëse apo studimeve, të cilat, sipas vetë Strategjisë do të pasohen nga rekomandime. Ndonëse braktisja e shkollës apo mosregjistrimi për të ndjekur arsimin e detyrueshëm është një fenomen prezent,⁹ Strategjia Kombëtare e Arsimit e ka lidhur aksesin në sistemin

⁹ Për më shumë shih: <https://www.monitor.al/braktisja-e-shkolles-nga-vajzat-behet-shqetesuese-10-e-tyre-nuk-ndjekin-arsimin-9-viecar-dhe-te-mesem/>, aksesuar online më 14.06.2024.

arsimor parauniversitar kryesisht me aksesin fizik duke parashikuar se nëpërmjet ofrimit të transportit falas deri në shkollë do të rritet numri i pjesëmarrjes së nxënësve, veçanërisht nxënësve vajza, në arsimin e mesëm të lartë. Po ashtu, Strategjia flet dhe për krijimin e një sistemi parandalimi dhe reagimi ndaj mos-regjistrimit në shkollë dhe braktisjes së saj, duke mos mbajtur në konsideratë vlerësimin e masave ekzistuese që synojnë shmangien dhe parandalimin e këtyre fenomeneve, që parashikohen në ligjin nr. 18/2017 *“Për të drejtat dhe mbrojtjen e fëmijës”*.

Një masë që mund të vlerësohet është përfshirja në nocionin e arsimit të detyrueshëm të arsimit të mesëm të lartë, duke ndikuar së pari, në mënyrë të drejtëpërdrejtë në numrin e pjesëmarrësve që ndjekin arsimin e mesëm të lartë, dhe së dyti, duke ashpërsuar masat ligjore ndaj prindërve apo kujdestarëve ligjorë, të cilët nuk lejojnë apo nuk kryejnë procedurat që lidhen me regjistrimin e nxënësve për ndjekjen e arsimit parauniversitar. Nga ana tjetër, duke mbajtur në konsideratë kontekstin dhe rrethanat ekonomike, shteti duhet të ndërhyjë përsa i takon parashikimit të një numri më të madh të bursave, që përfitohen për shkaqe sociale ose ekonomike, si dhe mbështetjen financiare në forma të ndryshme si: ofrimi i vakteve falas, grante për uniformat shkollore etj.

Në raport me sigurinë e institucioneve arsimore dhe krijimin e një mjedisi miqësor, Strategjia shprehet se synon krijimin e një sistemi për identifikimin, parandalimin dhe raportimin e dhunës, bullizmit dhe ekstremizmit, fuqizimin e rrjetit të shkollave-qendra komunitare, fuqizimin e rrjetit të shkollave me klasa sportive, si dhe shtimin e numrit të oficerëve të sigurisë në shkolla. Megjithëse në këtë drejtim, synimi rregullator për miratimin e një akti nënligjor për punësimin e oficerëve të sigurisë është përmbushur, më së pari, me miratimin e vendimit nr. 600, datë 9.10.2018 *“Për miratimin e shërbimit të sigurisë publike në institucionet e arsimit parauniversitar dhe të kriterëve për oficerët e sigurisë”*, të Këshillit të Ministrave dhe urdhërit nr. 598, datë 5.10.2022 *“Për përcaktimin e mënyrës dhe afatit të dorëzimit të dokumentacionit, si dhe për procedurat e konkurrimit në pozicionin vakant të oficerit të sigurisë në institucionin e arsimit parauniversitar publik”*, të Ministrisë së Arsimit dhe Sportit, sërish kjo është e pamjaftueshme,

veçanërisht duke mbajtur në konsideratë ngjarjet që kanë ndodhur.¹⁰ Me qëllim përforcimin e sigurisë nëpër shkolla, Këshilli i Ministrave, si një nga subjektet që mund të ndërmarrin nismën ligjvënëse, mund të propozojë ndryshime ligjore në Kodin Penal, duke përfshirë si rrethanë rënduese kryerjen e veprës penale në ambientet e shkollave ose në afërsi të tyre, si dhe në prani të të miturve. Po ashtu, në drejtim të Kodit Penal mund të ndërmerren dhe nisma të tjera ligjvënëse me qëllim inkriminimin e figurave të posaçme të veprave penale, si dhe parashikimin e disa figurave të reja të veprave penale, në varësi të nevojës.

Përsa i takon mësuesit, si objektivi specifik, Strategjia parashikon krijimin e mundësive për formimin cilësor të mësuesve dhe përmirësimin e sistemit të karrierës që i inkurajon mësuesit të zhvillojnë nivele më të larta të aftësive për mësimdhënie. Një ndër produktet më kyçe të këtij objektivi lidhet me përmirësimin e cilësisë së programeve për formimin fillestar të mësuesve, duke harmonizuar kurrikulat e formimit fillestar të mësuesve, në përputhje me praktikën më të mira ndërkombëtare. Megjithatë, deri më sot jo vetëm që nuk ka asnjë iniciativë për reformimin dhe harmonizimin e kurrikulave të formimit fillestar të mësuesve të institucioneve të arsimit parauniversitar, por ka edhe mungesë të programeve të studimeve që lidhen, veçanërisht, me ushtrimin e profesionit të mësuesit në arsimin parashkollor dhe atë bazë.

Duke mbajtur në konsideratë zbatimin e kurrikulës së re, Strategjia kërkon që të realizojë si produkt, në kuadër të synimit për mësimdhënie efektive dhe shfytëzim të burimeve të cilësisë së lartë, mbështetjen e vazhdueshme të mësuesve, nëpërmjet monitorimit sistematik të zbatimit të kurrikulës duke kryer edhe vizita përkatëse nëpër institucionet e ndryshme arsimore. Teksa e drejta për të inspektuar mbarëvajtjen e procesit mësimor dhe jo vetëm, është e garantuar, në vlerësimin tonë, Këshilli i Ministrave me qasjen e tij e ka zhvendosur përgjegjësinë e mësuesit nga mësimdhënia tek një subjekt, që duhet t'i nënshtrohet monitorimit të vazhdueshëm.

Objektivi i katërt strategjik që lidhet me digjitalizimin e arsimit është i shprehur në tri produkte: produkti i parë lidhet me krijimin e infrastrukturës së përshtatshme për shfrytëzimin e TIK-ut në shkolla dhe mirëmbajtjes së saj, produkti i dytë lidhet me zhvillimin e kompetencës digjitale nëpërmjet

---

¹⁰ Për më shumë shih: <https://top-channel.tv/2023/05/16/vritet-nje-nxenes-shkolle-ne-gramsh-viktima-13-vjec-shkak-nje-konflikt-mes-kater-adoleshenteve/>, aksesuar online më 14.06.2024.

shfrytëzimit të shtuar të TIK-ut në të gjitha lëndët, ndërsa produkti i tretë ka të bëjë me ofrimin e shërbimeve cilësore të TIK-ut për sistemin arsimor. Ky objektivi, sikundër dhe të tjerat, shprehet në disa tregues si vijon: numri i shkollave me shërbim wireless, numri i shkollave që kanë faqen e tyre në internet, rrjete sociale etj. Megjithatë në asnjë rast, Këshilli i Ministrave nuk ka mbajtur në konsideratë sigurinë kibernetike, si dhe pasojat që mund të vijnë nga cënimi i saj nëpër infrastrukturën arsimore. Po ashtu, fakti që numri i shkollave që kanë faqen e tyre në internet apo në rrjete sociale paraqitet si një problematikë, veçanërisht, po të mbahet në konsideratë keqpërdorimi i burimeve publike për fushatën zgjedhore. Tashmë është praktikë e njohur se faqet e institucioneve të arsimit parauniversitar përdoren si një mjet propagandues për të kryer fushatë në kundërshtim me ligjin,¹¹ ndaj edhe në këndvështrimin tonë, Këshilli i Ministrave duhet të kishte treguar një vëmendje të shtuar në depolitizimin e sistemit të arsimit parauniversitar në përputhje me parimet e ligjit nr. 69/2012.

5.3 Menaxhimi dhe siguri i cilësisë

Në referim të Strategjisë Kombëtare për Arsimin 2021 - 2026, qëllimi i politikës së dytë (“Politika B”), është: *“Menaxhimi efektiv dhe eficient i sistemit të arsimit në të gjitha nivelet, i bazuar në mekanizma funksionale për sigurimin e cilësisë, transparencës dhe llogaridhënies.”*

Menaxhimi i referohet administrimit të sistemit të arsimit dhe të institucioneve arsimore, sipas një procesi të bazuar në objektiva të përcaktuara, ndërsa siguri i cilësisë nënkupton rishikimin sistematik të ofertës arsimore për të përmirësuar efektivitetin, duke u shtrirë në nivelin shkollor dhe në nivelin e sistemit arsimor. Ky qëllim ka dy objektiva specifike, një për secilin nivel.

Objektivi i parë i politikës së dytë lidhet me nivelin e shkollës dhe është përkufizuar nga Strategjia Kombëtare si vijon: *“Rritja e performancës së shkollës nëpërmjet drejtimit dhe menaxhimit profesional dhe të përgjegjshëm dhe sigurimit të cilësisë.”* Ky objektivi është i shprehur në tre produkte që lidhen me: së pari, rritjen e kapaciteteve inspektuese/monitoruese me fokus rritjen e cilësisë; së dyti, me përmirësimin

---

¹¹ Për më shumë shih: <https://www.reporter.al/2023/04/27/kqz-ndalon-institucionet-publike-te-shperndajne-propaganden-e-ministrave-ne-facebook/>, aksesuar online më 14.6.2024.

e drejtimit dhe menaxhimit të institucioneve arsimore dhe së treti, me vlerësimin e jashtëm dhe të brendshëm të shkollës.

Ndërsa objektivi i dytë që lidhet me nivelin e sistemit arsimor është përkufizuar nga Strategjia Kombëtare si vijon: *“Garantimi i performancës së sistemit të arsimit nëpërmjet ndërtimit të një kornize gjithëpërfshirëse të vlerësimit dhe kapaciteteve për zbatimin e saj.”* Ky objektivi shprehet në katër produktet vijuese: (i) funksionalizimin e plotë të Sistemit të Menaxhimit të Informacionit Parauniversitar (SMIP); (ii) krijimin e Sistemit për Menaxhimin e Informacionit në Arsimin e Lartë (SMIAL); (iii) përcaktimin e treguesve kombëtarë të arsimit; si dhe (iv) ndërtimin e kapaciteteve për vlerësimin e performancës së sistemit.

Mbledhja e të dhënave për secilin nxënës nga shkollat publike nëpërmjet Sistemit të Menaxhimit të Informacionit Parauniversitar (SMIP), me qëllim menaxhimin e informacioneve në arsim, megjithëse është një produkt, që synohet nga objektivi specifik, duhet të mbahet në konsideratë se ky produkt ngre shqetësime në lidhje me mbrojtjen e të dhënave personale dhe të drejtën e privatësisë, veçanërisht, kur sipas pikës 2, të nenit 67, të ligjit nr. 69/2012, punonjësit e institucioneve arsimore nuk kanë të drejtë t’u vendosin në dispozicion të tretëve jashtë institucionit të dhëna personale të një personi, përveç në rastet kur kanë pëlqim prej vetë personit ose ky i fundit kërkon. Të njëjtat shqetësime në kuadër të mbrojtjes së të dhënave personale dhe sigurisë së tyre ekzistojnë dhe përsa i takon Sistemit për Menaxhimin e Informacionit në Arsimin e Lartë.

5.4 Arsimi i lartë

Në referim të Strategjisë Kombëtare për Arsimin 2021 - 2026, qëllimi i politikës së tretë (“Politika C”), është: *“Arsim i lartë gjithëpërfshirës që plotëson standardet ndërkombëtare të cilësisë, integritetit akademik e transparencës, dhe është promotor i zhvillimit ekonomik dhe shoqëror të vendit.”* Ky qëllim është zbërthyer në shtatë objektiva specifike, prej të cilave tre objektivat e parë lidhen me cilësinë në arsimin e lartë, ndërsa katër të tjerat kanë të bëjnë me integritetin dhe transparencën, studentët, ndërkombëtarizimin e arsimit të lartë dhe shërbimet digjitale.

Objektivi i parë specifik që lidhet me rritjen e cilësisë është përkufizuar nga Strategjia në mënyrën vijuese: *“Rritja e cilësisë së arsimit të lartë nëpërmjet riorganizimit të programeve të studimit, modernizimit të infrastrukturës*

akademike dhe aplikimit të standardeve të larta të vlerësimit institucional dhe të programeve të studimit.”. Ky objektivi është zbërthyer në produktet si vijon: së pari, në ndërtimin e programeve të institucioneve të arsimit të lartë mbi bazën e rezultateve të të nxënit; së dyti, në përmirësimin e infrastrukturës akademike, dhe së treti, në aplikimin e standardeve të larta akademike për akreditimin e institucioneve të arsimit të lartë dhe të programeve studimore.

Në përputhje me këtë objektivi, si dhe me produktet që rrjedhin prej tij, Këshilli i Ministrave nuk ka ndërmarrë ndonjë akt të mirëfilltë rregullator që mund të ndikojë në zgjidhjen e situatës aktuale, duke i rishikuar dhe racionalizuar programet e studimit. Në këtë drejtim vlen të përmendet dhe objektivi i tretë specifik, ai që i referohet ndërlidhjes së arsimit të lartë me tregun e punës. Në kuadër të këtyre objektivave, Këshilli i Ministrave si një nga subjektet që gëzon të drejtën e iniciativës ligjvënëse, në këndvështrimin tonë, duhet të propozojë ndryshime në kuadrin ligjor që lidhet me arsimin e lartë, duke vendosur një detyrim mbi institucionet e arsimit të lartë për të rishikuar dhe rivlerësuar në mënyrë periodike programet e studimit, efektivitetin e tyre, si dhe mënyrën e tyre të organizimit dhe vetëm pas këtij vlerësimi, të mund të vijohej me hapat e tjera.

Në vijim, edhe krijimi i një regjistri qendro të studentëve të diplomuar në IAL-të shqiptare, me qëllim të menaxhimit më të shpejtë të informacionit dhe përpunimit të të dhënave dhe raporteve të ndryshme kombëtare, paraqet të njëjtat shqetësime në drejtim të mbrojtjes së të dhënave personale, si dhe në drejtim të ruajtjes së këtyre të dhënave nga ndonjë sulm kibernetik eventual.

Një tjetër objektivi që meriton vëmendje është objektivi i katërt që lidhet me integritetin dhe transparencën, dhe që është përkufizuar si: *“Sigurimi i integritetit akademik, transparencës dhe llogaridhënies në sektorin e arsimit të lartë.”*. Produktet, sipas këtij objektivi përkthehen në sigurimin e transparencës dhe zbatimin e praktikave më të mira të integritetit akademik në IAL, miratimin e kodeve etike institucionale, instalimin e softuerit anti-plagjiaturë në IAL-të publike, si dhe në ndërtimin e kapacitetit të organeve kolegjiale të IAL-ve publike për të siguruar respektimin e parimeve të integritetit akademik, transparencës dhe llogaridhënies. Megjithë këto objektiva dhe produkte, asnjë përpjekje nuk është bërë në drejtim të zbatimit të rregulloreve për publikimin e të dhënave dhe dokumenteve në një sistem Open Data të unifikuar, por vetëm në mënyra të fragmentarizuar, duke i hequr dhe ulur rëndësinë të dhënave publike, që disponohen nga autoritetet.

Po ashtu, me gjithë miratimin e kodeve etike institucionale, si dhe me instalimin e softuerit anti-plagjiaturë, sërish këto produkte mbeten thuajse tërësisht të pazbatueshme.

Së fundmi, një objektivi specifik që lidhet me arsimin e lartë është edhe ndërkombëtarëzimi i tij, duke e integruar arsimin e lartë në Zonën Evropiane të Arsimit të Lartë. Ky objektivi është zbërthyer nga Strategjia në katër produkte të cilat lidhen me nxitjen e IAL-ve për të hapur programe studimi të përbashkëta me IAL-të evropiane ose programe në gjuhën angleze, nxitjen e IAL-ve për pjesëmarrje në projekte ndërkombëtare të bashkëpunimit akademik, ofrimin e programeve studimore ndërkombëtare në Shqipëri, si dhe me shtimin e mobilitetit të studentëve dhe të personelit akademik.

Në drejtim të ndërkombëtarëzimit duhet të mbahet në konsideratë se, në referim të nenit 88, të ligjit nr. 80/2015, programet e studimit ofrohen normalisht në gjuhën shqipe, me përjashtim të rasteve kur është përcaktuar shprehimisht në aktin e hapjes së programit të studimit dhe gjuha e huaj duhet të jetë një nga gjuhët zyrtare të Bashkimit Evropian. Në këtë kontekst, Këshilli i Ministrave, sërish, mund të ndërmarrë një rol më aktiv duke lehtësuar ligjërisht procedurën e ndryshimit të gjuhës së një programi studimi nga gjuha shqipe në një nga gjuhët zyrtare të BE-së, pa qenë nevoja për hapjen e një programi të ri studimi.

ARKITEKTURA E STRATEGJISË

Struktura e strategjisë shërben për të orientuar planin e veprimit drejt realizimit të qëllimit që ka në secilën nga sektorët që strategjia ka pjesë të sajën. Nëpërmjet skematizimit të strukturës kemi sjellë në mënyrë më të thjeshtëzuar procesin e kalimit nga synimet e parashikuara te produktet e dëshiruara.

Fig.1 Struktura e Strategjisë Kombëtare të Arsimit

Strategjia Kombëtare e Arsimit 2021-2026 është e hartuar në një plan hierarkik, ku çdo hallkë e tij shërben dhe vendoset në funksion të realizimit të qëllimit. Në Figurën.1 paraqitet në mënyrë të strukturuar e gjithë hierarkia mbi të cilën është e organizuar strategjia kombëtare për arsimin sipas nivele planifikuese dhe operacionale të zhvillimit të saj. Në krye të piramidës të strukturës së strategjisë janë politikat, të cilat përbëjnë në vetvete sektorët kryesorë në funksion të të cilëve është ndërtuar e gjithë strategjia. Secila nga këto politika sektoriale zërthehet në objektiva specifike, produkte dhe masa, të cilat shërbejnë për të

orientuar të gjithë planin e veprimit drejt realizimit të qëllimeve. Objektivat specifike mund të definojnë si synimet të cilat parashikohen të realizohen për secilën nga sektorët, që strategjia përfshin. Këto objektiva kthehen të matshëm nëpërmjet produkteve të cilat pritet të realizohen. Me produkte do të kuptojmë atë që arrihet nga realizimi tërësor i objektivave. Për të realizuar këtë proces kalimi nga objektiva në produkte janë hartuar plane masash dhe ndërhyrjesh konkrete që çojnë specifikisht në realizimin e qëllimeve që strategjia ka në vetvete. Ky sementim shërben për ta bërë të matshëm progresin e zbatueshmërisë së strategjisë. Monitorimi për zhvillimin e saj bazohet në realizueshmërinë e këtyre aktiviteteve të përcaktuara në planin kohor dhe buxhetor.

Strategjia është e orientuar në tre **sektorë politikash** të cilët mbulojnë aspekte të ndryshme zhvillimore të arsimit në vend.

- Politika A lidhet me aspektet zhvillimore të arsimit parauniversitar e orientuar në 5 objektiva specifike, e parashikuar të realizojë 20 produkte dhe në planin e veprimit janë parashikuar 66 masa për realizimin tërësor të tyre. Nëpërmjet kësaj politike synohet të arrihet:
  - Krijimi i një sistemi arsimor parauniversitar cilësor, gjithëpërfshirës dhe i barabartë për të gjithë nxënësit, pa dallim.
  - Zhvillimi i njohurive, shkathtësive, qëndrimeve dhe vlerave në pajtim me kërkesat e shoqërisë demokratike.

- Përgatitja e nxënësve për të përballuar konstruktivisht sfidat e jetës dhe për të kontribuar në mirëqenien e tyre dhe të shoqërisë.
- Politika B lidhet me menaxhimin dhe sigurimin e cilësisë në të gjitha nivelet në të cilat zhvillohet arsimi në vend. Kjo e orientuar në 2 objektiva specifike, e parashikuar të realizojë 7 produkte dhe në planin e veprimit janë parashikuar 13 masa për realizimin e tyre. Nëpërmjet zhvillimit të kësaj politike synohet:
  - Menaxhimi efektiv dhe eficient i sistemit arsimor në të gjitha nivelet.
  - Sigurimi i cilësisë, transparencës dhe llogaridhënies në sistemin arsimor.
  - Përdorimi i mekanizmave funksionalë për të garantuar efikasitetin dhe efektivitetin e sistemit.
- Politika C lidhet me aspektet zhvillimore të arsimit të lartë, e orientuar në 7 objektiva specifike, e parashikuar të realizojë 17 produkte dhe në planin e veprimit janë parashikuar 40 masa për realizimin tërësor të tyre, ku në tërësi synohet:
  - Sigurimi i një sistemi arsimor të lartë cilësor, i bazuar në standarte ndërkombëtare.
  - Integriteti akademik dhe transparenca si parime themelore të sistemit të arsimit të lartë.
  - Promovimi i zhvillimit ekonomik dhe shoqëror të vendit përmes arsimit të lartë gjithëpërfshirës.

Strategjia Kombëtare për Arsimin është miratuar me Vendim Këshillit të Ministrave (VKM Nr.621, datë 22.10.2021). Miratimi i strategjisë me Vendim të Këshillit të Ministrave (VKM) vlerësojmë se përbën një zhvillim pozitiv, ku të gjitha ministratë dhe institucionet e varësisë së tyre ndajnë përgjegjësinë e zbatimit të strategjisë. Në këtë formë të gjitha institucionet kanë detyrimin e vendosjes së të gjitha resurseve që disponojnë në dobi të zhvillimit dhe realizimit të strategjisë. Ky mund të cilësohet si një avancim krahasuar me hartimin dhe zbatimin e strategjive të mëparshme të cilat ishin të ndara në nivel sektorial. Ministratë dhe institucionet e varësisë duhet të bashkërendojnë planet e punës për arritjen e implementimit të kësaj strategjie.

Ministria e Arsimit në hartimin e kësaj strategjie integroi në një plan strategjik të përbashkët ciklin e plotë të studimeve, duke përfshirë në të sektorët e arsimit parauniversitar dhe arsimit të lartë në vend. Kjo mund të cilësohet si një hap pozitiv i unifikimit në nivel strategjik të të gjitha hallkave të zhvillimit

të arsimit, duke e parë hartimin e politikave të ndërthurur për të gjitha nivelet. E parë në këtë këndvështrim kjo lejon zhvillimin e një plani pune tërësor dhe gjithëpërfshirës duke u munduar të ulë diferencimet e krijuara mes niveleve.

Strategjia Kombëtare e Arsimit 2021-2026 është hartuar në koherencë me objektivat e vendosur strategjik në fushën e arsimimit dhe formimit të kuadrit të BE-së për kompetencat kyçe për të nxëniet gjatë gjithë jetës, si dhe objektivin e zhvillimit të qëndrueshëm 4¹², të Agjendës 2030, për zhvillimin e qëndrueshëm. Nëpërmjet kësaj strategjie synohet ndërtimi i një sistemi arsimor cilësor të bazuar në parimet e gjithëpërfshirjes dhe të të mësuarit gjatë gjithë jetës, duke u fokusuar te zhvillimi i potencialeve të individit, si në aspektin e standartizimit të mirëqënies personale dhe në aspektin e forcimit të demokracisë.

Qeveria në vazhdim edhe të strategjisë së mëparshme 2015-2020 është angazhuar për të përmirësuar nivelet e pabarazisë, vulnerabiliteti dhe aksesit jodeskriminues për fëmijët me aftësi të kufizuara dhe fëmijët nga pakicat, duke i kushtuar një vëmendje të shtuar aksesit të shtresave vulnerabël në ndjekjen e proceseve arsimore.

Zhvillimi i dokumentave kombëtare strategjik është pjesë e detyrimit që Shqipëria aderon në Konventën e Kombeve të Bashkuara që nga 27 Shkurti 1992. Gjithashtu në aspektin e integritimit në BE, strategjia është rekomandim i raportit të Bashkimit Evropian për Kapitullin 26 si dhe në koherencë me kornizën “Bashkëpunim Evropian në Arsim dhe Formim Drejt Hapësirës Evropiane të Arsimit dhe më tej (2021-2030). Në planin e veprimit të ndërthurur dhe përshtatur edhe sipas Agjendës 2030 të BE-së, qeveria zotohet në ndërmarrjen e një sërë reformash që ndikojnë në:

- 1) Përmirësimin e cilësisë, barazisë, gjithëpërfshirjes dhe suksesit nëpërmjet një aksesit të njëjtë në sistemin arsimor për të gjithë;
- 2) Arritjes së të nxëniet gjatë të gjithë jetës dhe mobilitetit për të gjithë;
- 3) Përmirësimin të kompetencave dhe motivimit për mësuesit;
- 4) Përforcimin e sistemit të arsimit të lartë evropian;
- 5) Mbështetjen e transformimit digjital në arsim dhe formim.

Në planin e parashikuar buxhetor kostoja totale për zbatimin e strategjisë

¹² <https://ata.gov.al/2019/08/28/axhenda-2030-17-objektiva-te-zhvillimit-te-qendrueshem/>

është 58.81 miliardë lekë. Pjesa më e madhe e kësaj shume, në vlerë prej 37.48 miliardë lekë (63.7%) është parashikuar të alokohet për arsimin parauniversitar që i përket politikës A të zhvillimit të strategjisë, Për menaxhimin e sistemit të arsimit janë parashikuar 271.57 milionë lekë (0.4%), që i përkasin zbatueshmërisë së politikës B të strategjisë. Gjithashtu, për arsimin e lartë është parashikuar në planin buxhetor një shumë prej 21.06 miliardë lekë (31.3%). Në periudhën afatmesme, 2021-2023, plani buxhetor parashikon se kostoja e strategjisë është vlerësuar në 25.41 miliardë lekë.

Kjo strategji është parashikuar të monitorohet sipas metodologjisë së konfirmuar nga njësia përgjegjëse në Kryeministri në zbatim të Vendimit të Këshillit të Ministrave Nr.290, datë 11.04.2020 “Për krijimin e bazës së të dhënave shtetërore të sistemit informatik të planifikimit të integruar (SIPSI/IP SIS), i cili është sistemi kryesor për monitorimin e arritjeve për çdo strategji të planifikuar.

6. ANALIZA

6.1 Faktorët Politikë dhe Ekonomikë

Shqipëria ka një shkallë të lartë të përfshirjes në sistemin arsimor, afro një e treta e popullësisë, prandaj është e kuptueshme rëndësia që arsimit ka në agjendën politike. Këtë, ndër vite nuk e kemi parë të arsyetuar në buxhetin që i dedikohet arsimit, ndonëse në dokumentin e dakortësuar mes studentëve dhe qeverisë në vitin 2018, të njohur si “Pakti për Universitetin”¹³, një ndër kërkesat e studentëve lidhur me buxhetin e arsimit ishte që ai të shkonte në nivelin 5% të PBB-së. Në vitin e nënshkrimit të këtij pakti, shpenzimet publike dedikuar arsimit përbënin 3.2% të PBB-së dhe 10.9% të buxhetit të shtetit. Ndërsa në vitin 2024 shpenzimet për arsimin zunë 2.29% të PBB-së dhe 7.55% të buxhetit të shtetit, pra duke shënuar një rënie me 0.91% në nivel të Prodhimit të Brendshëm Bruto.

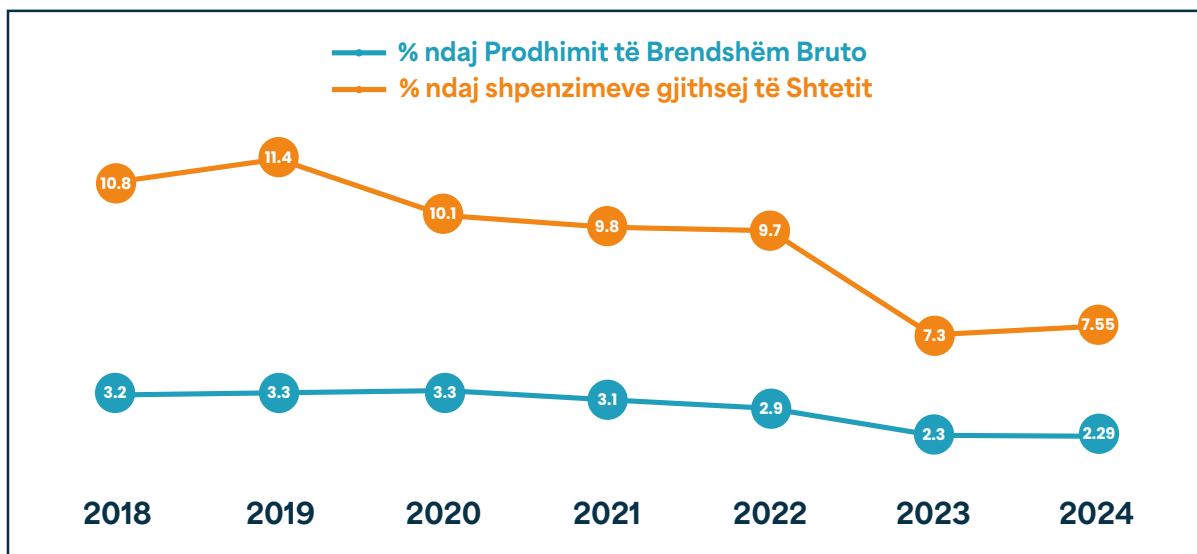
Referuar projeksioneve të Programit Buxhetor Afatmesëm¹⁴ 2024-2026 parashikohet që shpenzimet e dedikuara për arsimin do të bien progresivisht deri në vitin 2026, ku do të përbëjnë 2% ndaj PBB dhe vetëm 6.7% të shpenzimeve totale të qeverisë, kjo nënkupton një largim të vazhdueshëm të

¹³ <https://www.kryeministria.al/ep-content/uploads/2019/01/PAKTI-P%C3%8BR-UNIVERSITETIN.pdf>

¹⁴ <https://arkiva.financa.gov.al/wp-content/uploads/2023/12/PBA-Faza-II-2024-2026.docx>

fokusit nga arsimit dhe një buxhet shifrat e të cilit gjithnjë po vijnë në rënie, duke ulur investimet në këtë sektor.

Fig.2 Buxheti i dedikuar për arsimin (2018-2023)

Burimi: Revista Monitor¹⁵

Referuar këtij trendi të treguar edhe nëpërmjet indikatorëve matës financiarë dëshmohet një *mungesë fokusi dhe prioritizimi në lidhje me zhvillimin e arsimit*. Shifrat dëshmojnë për një trend në rënie të fondeve të dedikuara për arsimin gjë e cila rrejdhimisht nënkupton më pak alokime fondesh në zhvillim të infrastrukturës arsimore dhe në të njëjtën kohë edhe vështirësi në zbatimin e politikave të planifikuara.

Sipas të dhënave të siguruar nga INSTAT¹⁶, shpenzimet për arsimin në njësitë ekonomike familjare në vitin 2021 përbënin 3.3% të totalit të shpenzimeve familjare, duke shënuar një rritje të ndjeshme prej 6.6% krahasuar me vitin 2020. Kjo rritje evidente reflekton një përshkallëzim të kostos së shkollimit për një nxënës në familjet shqiptare, duke shtuar ndjeshëm peshën e këtyre shpenzimeve në buxhetet familjare.

Ky trend sugjeron një barrë financiare në rritje për familjet, të cilat duhet të alokojnë një pjesë më të madhe të të ardhurave të tyre për arsimimin e fëmijëve. Në një kontekst të tillë, është e domosdoshme të shqyrtohen politikat që synojnë lehtësimin e këtyre kostove, për të siguruar që të gjithë

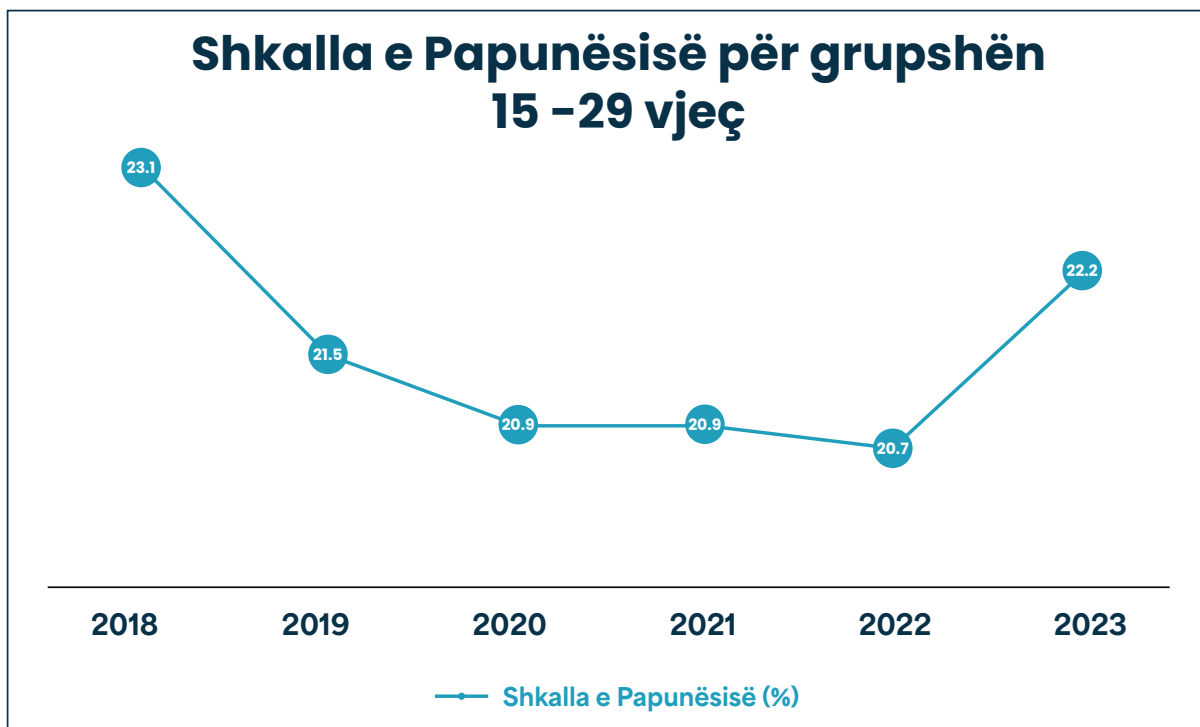
¹⁵ <https://www.monitor.al/shpenzimet-per-arsimin-zbresin-ne-29-te-pbb-se-niveli-me-i-ulet-te-pakten-qe-nga-2011/>

¹⁶ <https://www.instat.gov.al/media/12770/shqiperia-ne-shifra-2022.pdf>

nxënësit, pavarësisht prejardhjes ekonomike, të kenë qasje të barabartë në mundësi arsimore cilësore. Vetëm përmes ndërhyrjeve të mirëstrukturuara dhe mbështetjes së qëndrueshme për familjet në nevojë mund të garantohet një sistem arsimor gjithëpërfshirës dhe i drejtë, që i hap rrugën zhvillimit të barabartë dhe sukseseve të ardhshme të brezave të rinj.

Shqipëria vazhdon të ketë një shkallë të lartë papunësie tek të rinjtë. Referuar të dhënave të marra nga INSTAT lidhur me shkallën e matur të papunësisë në grupmoshën 15-29 vjeç në nivelet 22.2% për vitin 2023. Nisur nga trendet e paraqitura në harkun kohor 2018 deri në 2022 shikohet një ulje me 2.4% në shkallën e papunësisë. Kjo shkallë e papunësisë e matur nga Instituti i Statistikave përbën normën reale të matur në bazë të të deklaruarve të papunë në rrugë insitucionale. Përkeqësim i indikatorëve tregohet në vitin 2023, ku shkalla e papunësisë për këtë kategori të të rinjve përbën 22.2%, ose 1.5% më shumë se në vitin 2022.

Fig.3 Shkalla e Papunësisë për grupmoshën 15-29 vjeç

Burimi: INSTAT¹⁷

Duket se kushtet e tregut të punës dhe problematikat që mbart ky treg kanë ndikuar në rritjen e numrit të të papunëve në radhët e të rinjve, Kjo pikërisht një vit pas përfundimit të Strategjisë Kombëtare për Punësim dhe Aftësi 2019-2022, duke dëshmuar një mungesë të qëndrueshmërisë së politikave të ndërmarra përgjatë zbatimit të strategjisë, këto të përkthyer në treguesit e normës së papunësisë të një ndër fokuset kryesore që përbëjnë të rinjtë.

Shqipëria ka bërë hapa pozitiv në procesin e integrimit për në Bashkimin Evropian, ku në vitin 2020 Këshilli i Bashkimit Evropian vendosi hapjen e procesit të negociatave. Më parë Shqipëria ka nënshkruar marrëveshjen e stabilizim-asociimit në 1 prill 2009, me 28 prill të po atij viti aplikoi për antarësim për në Bashkimin Evropian dhe në qershor 2014 mori statusin e vendit kandidat. Kapitulli 26 është kapitulli i dedikuar për zhvillimin e arsimit në arritjen e standarteve të kërkuar. Prioritizimi i këtyre standarteve do të ndihmonte në zhvillimin e arsimit brenda vendit duke ndërmarrë një sërë reformash përmirësuese.

Ndonëse Shqipëria është pjesë e proceseve integruese në Bashkimin Evropian, rënia ndër vite e financimeve në arsim rrezikon në mënyrë serioze zbatueshmërinë e strategjisë kombëtare të arsimit, pasi kjo rënie

¹⁷ https://www.instat.gov.al/media/13102/atfp-tr4-2023_press-release.pdf

permanente e fondeve nuk lejon financimin e politikave reformuese të parashikuara në strategji që nga rritja e nivelit infrastrukturor e deri te rritja e kapaciteve digjitalizuese.

6.2 Faktorët Socialë dhe Teknologjikë

Kriza demografike përbën një ndër problematikat thelbësore me të cilat po përballet shoqëria shqiptare në tërësi dhe arsimi në veçanti. Numri i lindjeve përbën një ndër treguesit matës që ndihmon në krijimin e panoramës aktuale, por ndihmon edhe në të kuptuarin e trendit të shoqërisë. Në vetëm gjashtë vitet e fundit numri i lindjeve ka rënë me 6,724 foshnje, ose e thënë ndryshe me 23.2%. Në grafikun e mëposhtëm tregohet trendi i rënies, ku dëshmohet një rënie progresive nga viti në vit e thelluar më shumë në harkun kohor 2021-2023, që përkon edhe me vitet më të vështira ekonomike, kjo e shprehur nëpërmjet treguesve të matshëm financiar.

Fig.4 Numri i lindjeve në Shqipëri në vitet 2018-2023

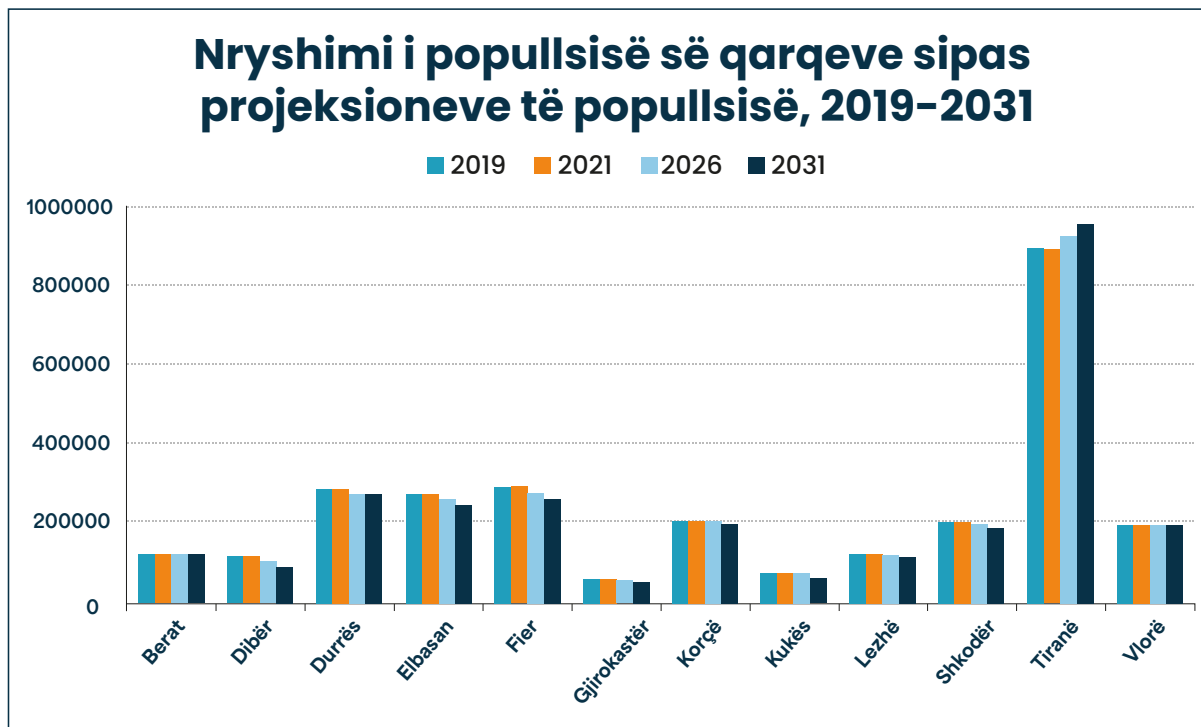
Burimi: INSTAT¹⁸

¹⁸ <https://www.instat.gov.al/al/temat/treguesit-demografik%C3%AB-dhe-social%C3%AB/lindjet-vdekjet-dhe-martesat/#tab3>

Rënia e përvitshme e numrit të lindjeve ndikon rrejdhimisht në më pak nxënës çdo vit në bankat e shkollës, gjë e cila çon në një ristrukturim organizativ të numrit të klasave dhe njëkohësisht të mësuesve përgjegjës.

Projeksionet¹⁹ e kryera të popullsisë dëshmojnë se në vitin 2031 moshë nën 25 vjeç, ky një interval që përkon me moshën e të rinjve që ndjekin arsimimin, do të pësojë një rënie me 12.69%. Sipas këtyre projeksioneve vërehet se i vetmi qark i cili në 2031 do të shënojë rritje është Tirana, kjo edhe si pasojë të centralizimit të shërbimeve kryesore dhe institucionale të cilat janë të përqëndruara në këto qytete. Tirana pritet që në vitin 2031 të ketë rreth 954 mijë banorë, 6.6% më shumë se në vitin 2019 dhe kjo të përqëndrojë në kryeqytet 35% të popullsisë së Shqipërisë. Qarqet e Kukësit dhe të Dibrës në projeksionet e kryera pritet të jenë qarqet me zvogëlimin më të madh të popullsisë, të parashikuara në nivelet 20% krahasuar me vitin 2019.

Fig.5 Ndryshimi i popullsisë së qarqesipas projeksioneve të popullsisë, 2019 - 2031

Burimi: INSTAT²⁰

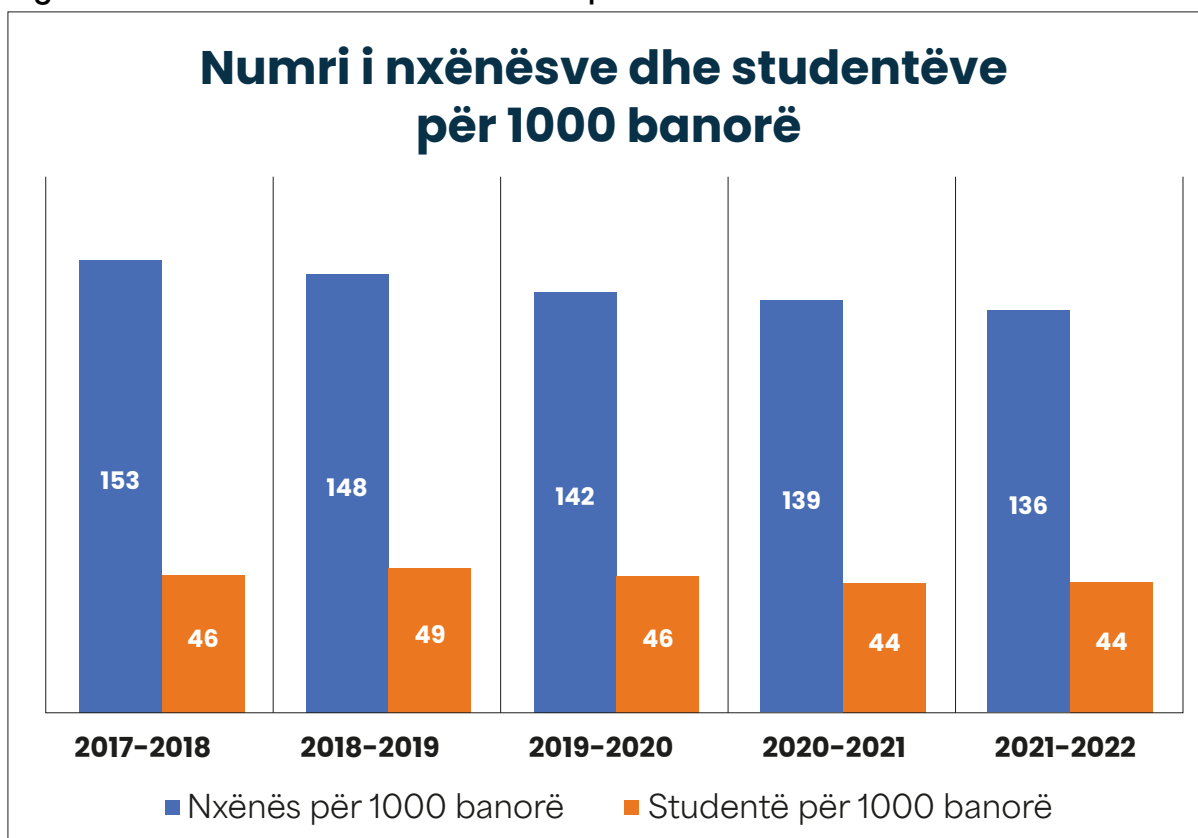
¹⁹ <https://www.instat.gov.al/media/5221/hipotezat-e-projeksioneve-t%C3%AB-p%C3%ABrdit%C3%ABsuara-t%C3%AB-popullsis%C3%AB-2019-2031.pdf>

²⁰ <https://www.instat.gov.al/media/5221/hipotezat-e-projeksioneve-t%C3%AB-p%C3%ABrdit%C3%ABsuara-t%C3%AB-popullsis%C3%AB-2019-2031.pdf>

Problematikat demografike kanë ndikuar në mënyrë të drejtpërdrejtë te numri i nxënësve dhe studentëve ndër vite, kjo e dëshmuar edhe nëpërmjet treguesve dhe indikatorëve matës në krahasim me numrin e popullsisë. Në vitin shkollor 2017-2018 indikatori tregon 153 nxënës për 1000 banorë ndërsa në vitin e fundit të matshëm 2021-2022 tregon vlerën 136 nxënës për 1000 banorë, duke pasuar kështu një rënie graduale me kalimin e viteve e paraqitur në mënyrë eksponenciale në grafikun e mëposhtëm. Ndryshe tregohet situata me studentët të cilët ndër vite kanë patur rënie të indikatorëve, por jo në trendet e nxënësve të arsimit parauniversitar. Në vitin akademik 2021-2022 treguesit masin 44 studentë për 1000 banorë.

Fig.6 Numri i nxënësve dhe studentëve për 1000 banorë

Burimi: INSTAT²¹

Trendet e popullsisë në moshë të re përkohë me ndryshimet e numrit të nxënësve që frekuentojnë arsimimin brenda instiucioneve arsimore në vend duke dhënë çasjen e vazhdimet të kësaj krize demografike në vitet e

²¹ <https://www.instat.gov.al/al/statistikat-n%C3%AB-shkolla/arsimi-n%C3%AB-shqip%C3%ABri/>

ardhshme, gjë e cila do të jëtë sfiduese për mirëfunksionimin e sistemit arsimor.

Teknologjia dhe digjitalizimi janë bërë pjesë e shërbimeve dhe e përditshmërisë duke ndikuar në rritjen e çasjes që grupmosha të ndryshme kanë drejt përdorimit të pajisjeve digjitale. Sipas anketës së përdorimit të Teknologjisë së Infomacionit dhe Komunikimit në vitin 2023 rezulton se 83.1% e grupmoshës 16 - 74 vjeç, përdorin internetin në “tre muajt e fundit”. Ky është një tregues i përmirësuar krahasuar me vitin 2019 në të cilin shënonte se vetëm 68.6% e popullësisë nga 16 - 74 vjeç. Në po të njëjtën anketë specifikohet se 96.2% e kësaj fashe individësh përdorin internetin disa herë gjatë ditës. 96.7% e familjeve shqiptare kanë akses në internet, një indikator ky i cili është rritur ndër vite. Kjo tregon se përdorimi i teknologjisë është përvetësuar nga grupmosha të ndryshme duke treguar një progres të vazhdueshëm në përdorimin e teknologjisë.

7. ANALIZA E REALIZUESHMËRISË SË OBJEKTIVAVE

Strategjia kombëtare e arsimit është zhvilluar për të përmbushur një sërë objektivash specifike, të cilët janë të kategorizuar sipas sektorëve të ndryshëm të arsimit. Këta objektiva janë hartuar për të përmirësuar cilësinë dhe aksesin në arsim, për të modernizuar sistemin arsimor dhe për të përgatitur më mirë nxënësit për sfidat e së ardhmes.

Në këtë kapitull, do të analizohet realizueshmëria e këtyre objektivave dhe sa kanë arritur të zbatohen politikat e sanksionuara në dokumentin strategjik. Gjithashtu, do të identifikojmë sfidat dhe pengesat që kanë ndikuar në arritjen e këtyre qëllimeve, dhe do të shqyrtojmë efikasitetin e politikave të zbatuara. Në fund, do të japim rekomandime për përmirësimet e ardhshme të strategjisë.

Përmes analizës së këtyre objektivave, synojmë të ofrojmë një pamje të plotë për performancën dhe përparimin e sistemit arsimor, duke identifikuar pikat e forta dhe të dobëta, si dhe duke sugjeruar hapat e nevojshëm për të arritur qëllimet e strategjisë kombëtare të arsimit.

7.1 Analiza e objektivave të Arsimit Parauniversitar

Objektivi specifik: Sigurimi i gjithëpërfshirjes dhe pjesëmarrjes në klasën përgatitore dhe arsimin e detyruar, si dhe rritja e aksesit në arsimin parashkollor dhe të mesëm të lartë.

Ky objektivi specifik synon të arrijë:

- a. Rritjen e aksesit të arsimin parashkollor
- b. Rritjen e pjesëmarrjes në arsimin parauniversitar
- c. Racionalizimi i rrjetit të shkollave

7.2 Aksesin në Arsimin Parashkollor dhe Parauniversitar

Lëvizjet e vazhdueshme migratore dhe kriza demografike kanë ndikuar në mënyrë të drejtpërdrejtë në ndryshimet permanente të numrit të nxënësve që janë të regjistruar në arsimin parauniversitar. Ky ndryshim tregohet nëpërmjet shifrave që Instituti i Statistikave (INSTAT) publikon në fillim të çdo viti shkollor.

Tab.1 Regjistrimet në Arsimin Parauniversitar

Viti shkollor / akademik	2021-22	2022-23	2023-24
Të regjistruar në arsim			
Gjithsej:	557,456	528,715	508,472
Në Kopshte	72,384	69,750	66,711
Në arsimin 9 vjeçar:			
<i>Në fillore</i>	154,140	146,962	141,089
<i>Në ciklin e lartë të arsimit bazë</i>	123,998	120,313	116,983
Në arsimin e mesëm:	103,467	95,845	91,755
<i>Gjimnaz dhe Social-Kulturor</i>	85,188	79,032	75,348
<i>Profesional</i>	18,279	16,813	16,407
Në arsimin pas të mesmes, jo të lartë	-	-	179

Burimi: INSTAT²²

Sipas të dhënave të publikuara, numri i nxënësve në arsimin parauniversitar ka rënë me 8.8% krahasuar me vitin shkollor 2021-2022, periudhë që përkon me fillimin e zbatimit të politikave të dokumentit strategjik në arsim. Analiza krahasimore tregon gjithashtu se numri i nxënësve që ndjekin arsimin parauniversitar ka rënë me 3.8% krahasuar me një vit më parë, duke reflektuar një trend shqetësues të zvogëlimit të pjesëmarrjes në këtë nivel arsimor.

Në dy vitet e fundit, vetëm në kopshte, numri i fëmijëve që ndjekin arsimin parashkollor ka rënë me 7.8%. Kjo ulje tregon për sfida të ndryshme që përballen familjet dhe institucionet arsimore, duke përfshirë ndryshimet demografike, migracionin dhe faktorët ekonomikë dhe shoqërorë që ndikojnë në regjistrimet e fëmijëve në kopshte. Rezulton nga të dhënat e marra nga Ministria e Arsimit se në vitin shkollor 2022-2023 vazhdojnë të jenë të hapura 283 klasa përgatitore dhe 668 grupe të treta para përgatitore, përfshirë kopshtet dhe shkollat. Ndërsa në vitin shkollor 2023-2024 në klasat përgatitore pranë institucioneve arsimore rezultojnë të regjistruar vetëm 4678 nxënës.

Kjo rënie pasqyrohet edhe në arsimin fillor, ku shifrat tregojnë një ulje prej 8.5% të numrit të nxënësve të regjistruar nga klasa e parë deri në të pestën.

²² <https://www.instat.gov.al/al/temat/tregu-i-pun%C3%ABs-dhe-arsimi/arsimi/publikimet/2024/statistika-t%C3%AB-regjistrimeve-n%C3%AB-arsim-2023-2024/>

Ky trend negativ ka implikime të gjera për sistemin arsimor në të ardhmen, pasi arsimi fillor është themeli për zhvillimin e mëtejshëm akademik dhe personal të fëmijëve.

Tab.2 Ndryshimet në regjistrimet në Arsimin Parauniversitar

Viti shkollor / akademik	Ndryshimet në dy vite	Ndryshimet në një vit
Të regjistruar në arsim		
Gjithsej:	↓ 8.8%	↓ 8.8%
Në Kopshte	↓ 7.8%	↓ 4.4%
Në arsimin 9 vjeçar:		
<i>Në fillore</i>	↓ 8.5%	↓ 4.0%
<i>Në ciklin e lartë të arsimit bazë</i>	↓ 5.7%	↓ 2.8%
Në arsimin e mesëm:	↓ 11.3%	↓ 4.3%
<i>Gjimnaz dhe Social-Kulturor</i>	↓ 11.6%	↓ 4.7%
<i>Profesional</i>	↓ 10.2%	↓ 2.4%

Burimi: INSTAT

Një rënie më e ndjeshme është vërejtur në arsimin e mesëm të lartë, ku shifrat tregojnë se në dy vitet e fundit ka pasur një ulje prej 11.3% të numrit të nxënësve të regjistruar. Kjo rënie përfshin edhe institucionet e arsimit të lartë të përgjithshëm dhe profesional, duke sugjeruar një krizë më të thellë në sistemin arsimor që prek jo vetëm edukimin e përgjithshëm, por edhe atë profesional, i cili është jetik për përgatitjen e të rinjve për tregun e punës.

Ndryshimet e vazhdueshme demografike dhe lëvizjet migratore kanë ndikuar gjithashtu edhe në ndryshime të trendeve të shpërndarjes së numrit të nxënësve ndërmjet shkollave të pozicionuara në zonat urbane dhe rurale. Sipas të dhënave të publikuara nga Ministria e Arsimit²³ rezulton se në vitin shkollor 2021-2022, 59.2% e nxënësve të regjistruar në arsimin parauniversitar ndjekin studimet në shkolla të pozicionara në zona urbane dhe 40.8% e nxënësve të regjistruar në arsimin parauniversitar ndjekin studimet në shkolla të pozicionara në zona rurale. Ky trend ka ndryshuar ndjeshëm po ta krahasojmë me vitin shkollor 2006-2007 ku 48.1% e nxënësve të regjistruar në arsimin parauniversitar ndiqnin studimet në shkolla të pozicionara në zona urbane dhe 51.9% e nxënësve të regjistruar në arsimin

²³ <https://arsimi.gov.al/wp-content/uploads/2023/11/Vjetari-Statistikor-per-Arsimin-dhe-Sportin-2021-2022-Final-Shaip.pdf>

parauniversitar ndiqnin studimet në shkolla të pozicionara në zona rurale. Referuar po këtyre statistikave të publikuara rezulton se numri i nxënësve të regjistruar në shkollat e zonave urbane ka rënë me 1.4% krahasuar me vitin shkollor 2020-2021, ndërsa në numri i nxënësve të regjistruar në shkollat e zonave rurale ka rënë me 5%, me një ritëm afro 3.6 herë më të lartë. Në vitin shkollor 2023-2024 vihet re po ashtu ruajtja e të njëjtit trend me një reduktim të ndjeshëm të numrit të nxënësve vecanërisht në shkollat e zonave rurale, ku krahasuar me vitin e mëparshëm mësimor ka rreth 3000 nxënës²⁴ më pak.

Referuar të dhënave zyrtare nga INSTAT²⁵ rezulton se në vitin shkollor 2022-2023 pjesëmarrja bruto në të gjitha nivelet e arsimit, e krahasuar me popullsinë e moshës shkollore ose e njohur ndryshe si treguesi GER (Gross Enrollment Ratio) arriti në 83.4%. Ky tregues është i ndryshëm në nivele të ndryshme të arsimit. Treguesi GER për arsimin parashkollor arriti në nivelet 83.9%, ku rezulton me një rritje me 1.7% krahasuar me vitin shkollor 2021-2022. Për arsimin 9-vjeçar, GER ishte 93.7%, duke shënuar një ulje prej 2 pikë përqindjeje krahasuar me vitin e mëparshëm, vit në të cilin filloi zbatimi i Strategjisë Kombëtare të Arsimit. Në arsimin e mesëm, ky tregues është në nivelin 93%, duke shënuar një rënie me 1.4% krahasuar me 1 vit më parë.

Një tjetër tregues i rëndësishëm që mat shkallën e pjesëmarrjes në arsimin parauniversitar është NER²⁶ (Net Enrollment Ratio), i cili përfshin numrin e përgjithshëm të nxënësve në grupmoshën teorike për një nivel të caktuar arsimimi, të regjistruar në atë nivel, i shprehur si përqindje e popullsisë në atë grupmoshë. Sipas të dhënave zyrtare, në vitin shkollor 2022-2023, ky tregues për arsimin 9-vjeçar tregon se 89.5% e nxënësve të grupmoshës 6 deri në 14 vjeç u regjistruan, duke shënuar një rënie prej 2.5 pikë përqindjeje krahasuar me vitin shkollor 2021-2022. Një trend i ngjashëm rënës është vërejtur edhe në arsimin e mesëm.

Konstatojmë se:

- *Konteksti i të dhënave mbi të cilin është ndërtuar strategjia 2021-2026, vihet re që ka ndryshuar dhe nevojitet që për periudhën e mbetur të*

²⁴ <https://lapsi.al/2023/09/11/nis-sot-viti-i-ri-shkollor-bie-numri-i-nxenesve-ne-zonat-rurale-ne-berat-rikthehet-mesimi-me-dy-turne/>

²⁵ <https://www.instat.gov.al/media/12770/shqiperia-ne-shifra-2022.pdf>

²⁶ <https://www.instat.gov.al/media/12770/shqiperia-ne-shifra-2022.pdf>

strategjisë në mënyrë urgjente të rishikohen objektivat strategjik me qëllim rritjen e askesit arsimin parauniversitar.

- *Numri i nxënësve që ndjekin arsimin bazë dhe arsimin e mesëm të ulët përbëjnë 89.5% të grupmohës 6 deri në 14 vjeç, duke shënuar një rënie me 2.5% krahasuar me vitin shkollor 2021-2022.*
- *Hartimi i këtij objektivi strategjik nuk përcakton indikatorë të qartë matës të cilët do t'i bënin të mundur institucionit të vlerësonte në mënyrë racionale nivelin e impaktit të masave të marra. Gjykojmë jo të matshme dhe jo specifike përdorimin e termave përgjithësues “rritje” në hartimin e objektivit.*

7.3 Sistemi për parandalimin e braktisjes të arsimit parauniversitar

Në Strategjinë Kombëtare të Arsimit parashikohet krijimi i një sistemi për parandalim dhe reagim ndaj mosregjistrimit në shkollë dhe braktisjes së nxënësve në arsimin fillor të mesëm të ulët dhe të lartë. Në monitorimin e kryer kemi verifikuar sipas çdo Drejtorie Rajonale të Arsimit Parauniversitar (DRAP), ekzistencën e ngritjes së këtij sistemi dhe funksionimin e tij.

Referuar raporteve zyrtare të Ministrisë së Arsimit²⁷ në vitin shkollor 2021-2022 kanë braktisur shkollën 1720 nxënës, duke shënuar një rritje me 18.6% krahasuar me një vit më parë. Nga këto rezulton se 1018 janë djem dhe 702 janë vajza. Sipas statistikave, braktisja më e madhe ka ndodhur në zonat urbane me 1004 nxënës përkundrejt 716 që e kanë braktisur në zonat rurale. Sipas të dhënave të marra nga Ministria e Arsimit në vitin shkollor 2022-2023 janë identifikuar 1110 nxënës të cilët kanë braktisur shkollën, duke shënuar një rënie të braktisjeve me 35.6%. Këto të dhëna tregojnë për një trend të ndryshueshëm, gjë e cila reflekton politika jo të qëndrueshme.

Që në vitin 2016 rezulton një bashkëpunim mes Ministrisë së Arsimit dhe UNICEF për hartimin e një manuali²⁸ për Sistemin e Parandalimit të Hershëm (SPH) një bashkëpunimin mes tre ministrive, Ministrisë së Arsimit (MAS), Ministrisë së Shëndetësisë dhe Mbrojtjes Sociale (MShMS) dhe Ministrisë së Punëve të Brendshme (MPB), për koordinimin e veprimtarive të

²⁷ <https://arsimi.gov.al/wp-content/uploads/2023/11/Vjetari-Statistikor-per-Arsimin-dhe-Sportin-2021-2022-Final-Shqip.pdf>

²⁸ https://arsimi.gov.al/wp-content/uploads/2017/09/MANUALI_Sistemi_i_Parandalimit_te_Hershem.pdf

institucioneve për parandalimin e braktisjes së shkollave. Ky dokument ka avancuar në vitin 2021 ku në Strategjinë Kombëtare të Arsimit përmendet krijimi i grupeve në nivel Zyre Vendore për Arsimin Parauniversitar (ZVAP) të përbërë nga mësues, përfaqësues të komunitetit të prindërve dhe përfaqësues të njësive të vetëqeverisjes vendore. Qëllimi i këtij sistemi lidhet me hartimin e planeve të veçanta të punës dhe ndërtimin e një sistemi raportimi.

Referuar të dhënave të marra nga katër Drejtoritë Rajonale të Arsimit Parauniversitar në Lezhë, Durrës, Korçë dhe Fier, rezulton se sistemi i parashikuar në strategjinë kombëtare nuk njihet sipas emërimit të përcaktuar, por është i njohur si Sistemi i Parandalimit të Hershëm (SPH), i cili trajton të njëjtën problematikë. Në Drejtorinë Rajonale të Arsimit Parauniversitar të Lezhës, janë ngritur Sistemet e Parandalimit të Hershëm me përfaqësues nga stafet drejtuese, komuniteti i prindërve dhe komuniteti lokal, me qëllim evitimin e braktisjes së shkollës nga nxënësit. Përgjatë bëjnë disa ZVAP si ajo e Mirditës, Tropojës dhe Kukësit, ku Sistemi i Parandalimit të Hershëm përbëhet vetëm nga një përfaqësues, i cili harton planet dhe koordinon veprimtarinë, ndryshe nga udhëzimet e marra.

Në Drejtorinë Rajonale të Arsimit Parauniversitar të Durrësit, Sistemi i Parandalimit të Hershëm (SPH) është ngritur në 12 ZVAP të kësaj drejtorie dhe përbëhet mesatarisht nga 15-20 anëtarë që koordinojnë veprimtarinë. Në Drejtorinë Rajonale të Arsimit Parauniversitar të Fierit, janë ngritur gjithashtu struktura të Sistemit të Parandalimit të Hershëm. Në disa ZVAP, si ajo e Lushnjes, Përmet-Këlcyrë dhe Sarandë-Konispol-Delvinë, janë ngritur rrjete profesionale mësuesish për parandalimin e braktisjes, strukturë e cila nuk përkon me atë të cilën definohet krijimi i sistemit në dokumentin strategjik. Gjithashtu, në 15 shkolla të arsimit të mesëm në ZVAP Fier, Lushnje dhe Divjakë, është vënë në zbatim projekti "Qëndro në shkollë". Në Drejtorinë Rajonale të Arsimit Parauniversitar të Korçës, Sistemi i Parandalimit të Hershëm është ngritur në 17 ZVAP të kësaj drejtorie. Në të dhënat zyrtare të Ministrisë së Arsimit rezulton se për adresimin e këtyre problematikave është ngritur rrjeti i mediatorëve për çdo ZVAP, ku numërohet 52 kordinatorë dhe 4 kordinatorë rajonal për çdo Drejtori Rajonale të Arsimit Parauniversitar.

Për nxitjen e pjesëmarrjes në institucionet arsimore në dokumentin strategjik parashikohet mbulimi i shpenzimeve të transportit për nxënësit që ndjekin

nivelin arsimor të mesëm të lartë. Në monitorimin e kryer rezulton rregullimi i kësaj çështje nëpërmjet Vendimit të Këshillit të Ministrave²⁹ nr.119, datë 1.3.2023 “Për përdorimin e fondeve publike për transportin e punonjësve arsimorë që punojnë dhe të nxënësve që mësojnë jashtë vendbanimit”.

Sipas këtij vendimi punonjësit arsimorë përfitojnë mbulim të shpenzimeve të transportit nëse punojnë larg vendbanimit të tyre të përhershëm, jashtë qendrave urbane dhe kthehen brenda ditës, në distanca nga 5 deri në 50 km. Këtu përfshihen drejtorët, nëndrejtorët, mësuesit, edukatorët, oficerët e sigurisë dhe punonjësit e shërbimit psiko-social, duke siguruar kështu që ata të kenë akses të barabartë në vendin e punës pa u shqetësuar për kostot e transportit.

Në të njëjtën mënyrë, nxënësit e arsimit bazë dhe kopshteve publike përfitojnë mbulim të shpenzimeve të transportit nëse udhëtojnë më shumë se 2 km nga vendbanimi i përhershëm në një vendbanim tjetër, duke lehtësuar kështu barrën financiare të familjeve dhe duke garantuar vazhdimësinë e procesit mësimor. Po ashtu, nxënësit që jetojnë në qendra rezidenciale për shtresat sociale në nevojë dhe që udhëtojnë mbi 2 km për të ndjekur mësimin në shkolla ose kopshte publike përfitojnë mbulim të transportit, duke mbështetur kështu integrimin dhe përfshirjen e tyre në sistemin arsimor.

Për më tepër, nxënësit e arsimit parauniversitar me aftësi të kufizuara, që kanë statusin ligjor të invalidit, duke përfshirë ata që nuk shikojnë, nuk dëgjojnë, invalidët paraplegjikë dhe tetraplegjikë, gjithashtu përfitojnë mbulim të shpenzimeve të transportit. Ky mbulim siguron që këta nxënës të kenë mundësinë për të ndjekur mësimet në mënyrë të barabartë dhe pa pengesa.

Nxënësit e arsimit të mesëm të lartë dhe të arsimit profesional përfitojnë mbulim të shpenzimeve të transportit nëse ndjekin mësimin në institucione jashtë funksionit apo në rikonstruksion dhe udhëtojnë mbi 5 km larg vendbanimit të përhershëm. Kjo përfshin edhe nxënësit që ndjekin arsimin profesional publik dhe udhëtojnë mbi 5 km deri në 50 km nga vendbanimi i përhershëm, duke siguruar që edhe këta nxënës të kenë akses në arsim

²⁹ <https://www.kryeministria.al/newsroom/vendime-te-miratuara-ne-mbledhjen-e-keshillit-te-ministrave-date-1-mars-2023/>

pavarësisht kushteve të infrastrukturës shkollore. Nga kjo vendimmarrje referuar të dhënave zyrtare nga Ministria e Arsimit në vitin shkollor 2022-2023 përfituan rreth 37 mijë nxënës, nga të cilët 700 i përkasin shkollave të mesme, që kanë zhvilluar mësim në shkolla të tjera, për shkak të rikonstruksionit. Në vitin shkollor 2023-2024 kanë përfituar transport falas 775 nxënës të arsimit të mesëm të lartë, ku 30 prej tyre janë nxënës me aftësi të kufizuar, ndërsa pjesa tjetër janë përsëri si shkak i rikonstruksionit të shkollave. Nga ana tjetër përjashtohen nxënësit ose fëmijët që udhëtojnë mbi 2 km, por që në vendbanimin e tyre funksionojnë institucione arsimore publike (shkolla ose kopshte).

Konstatojmë se:

- *Institucionet kanë ndërvepruar në nivel insituicional për të adresuar problematikën e braktisjes së shkollës.*
- *Sistemi i Parandalimit të Hershëm, si struktura e vetme që trajton këtë problematikë, nuk është një organizim i standardizuar dhe i unifikuar në përbërjen e tij në të gjitha ZVAP-të.*
- *Vihet re nga analiza e të dhënave se sistemi i ngritur nuk ka mundur të jetë efektiv pasi rezulton se në vitin shkollor 2021-2022 kanë braktisur shkollën 1720 nxënës, duke shënuar një rritje me 18.6% krahasuar me një vit më parë. Ndërsa në vitin shkollor 2022-2023 trendi ka ndryshuar, ku kanë rezultuar braktisës 1110 nxënës, duke shënuar kështu një ulje me 35.6% të numrit të braktisësve.*
- *Kjo situatë thekson nevojën për një standartizim dhe unifikim të strukturës së Sistemit të Parandalimit të Hershëm në të gjitha ZVAP-të, për të siguruar një qasje të koordinuar dhe efektive. Për të përmirësuar efikasitetin e Sistemit të Parandalimit të Hershëm, është e domosdoshme të zhvillohen udhëzime të qarta dhe të përforcohen kapacitetet e përfaqësuesve të përfshirë në këtë sistem.*
- *Referuar politikave për mbulimin e kostove të transportit rezulton se ka patur një vendimmarrje e cila mund të cilësohet më gjithëpërfshirëse se parashikimet e kryera në dokumentin strategjik, duke i dhënë mundësinë e përfitimit nga këto politika, disa kategorive.*

7.4 Klasat Kolektive

Një klasë kolektive, e njohur gjithashtu si "klasë e bashkuar", është një strukturë arsimore ku nxënësit nga dy ose më shumë nivele të arsimit fillor ose arsimit të mesëm të ulët mësojnë së bashku. Në këto klasa, nxënësit e grup-moshave të ndryshme, me diferenca që variojnë nga një deri në pesë vjet në arsimin fillor dhe nga një deri në katër vjet në arsimin e mesëm të ulët, bashkohen për të ndjekur procesin mësimor.

Praktika e të mësuarit në klasa kolektive është e zakonshme në zonat rurale dhe të rralla të banuara, ku numri i nxënësve të regjistruar është i pamjaftueshëm për të justifikuar praninë e një mësuesi për çdo klasë të veçantë. Kjo qasje është një strategji e menduar mirë për të siguruar ofrimin e shërbimeve arsimore në komunitete të izoluara, duke garantuar kështu akses në arsim për fëmijët që përndryshe do të përballeshin me vështirësi të mëdha për të përfunduar arsimin bazë për shkak të infrastrukturës së dobët rrugore. Krijimi i klasave kolektive nuk buron nga mungesa e mësuesve në sistem apo nga pamundësia për të rekrutuar staf të ri, por përfaqëson një zgjidhje efikase dhe të qëndrueshme për të ofruar arsim cilësor në zona me popullsi të ulët. Me ndryshimet e shpeshta demografike ka lindur nevoja e krijimit të strukturave të tilla të cilat në fakt nuk cilësohen si metodat më të mira për zhvillimin e procesit mësimor. Në dokumentin strategjik parashikohet ulja e numrit të nxënësve që arsimohen në të tilla kushte.

Referuar të dhënave zyrtare të Ministrisë së Arsimit, në vitin shkollor 2021-2022, i cili përfaqëson vitin e parë të zbatimit të dokumentit strategjik, në Republikën e Shqipërisë numëroheshin 2558 klasa kolektive ku studionin afërsisht 21 mijë nxënës³⁰. Ndërsa në vitin shkollor 2022-2023 kanë hapur klasa kolektive 1159 institucione arsimore, numri i klasave kolektive të hapura pranë tyre është 2445 dhe numri i nxënësve që studiojnë në klasa kolektive numërohej 20,779 nxënës. Sipas të dhënave zyrtare në vitin shkollor 2023-2024 rezulton se janë hapur 2414 klasa kolektive në 1115 institucione arsimore, në të cilat studiojnë 19,352 nxënës dhe japin mësim 4091 mësues. Në tre vite numri i klasave kolektive ka rënë me 5.6%, ndërsa numri i nxënësve që studiojnë në këto klasa ka rënë në tre vite me 7.8%.

---

³⁰ <https://tvklan.al/rreth-21-mije-nxenes-mesojne-ne-klasa-kolektive>

Në projeksionet e kryera duke analizuar të dhënat e raportuara dhe ritmet me të cilat kanë ndryshuar numri i klasave kolektive, rezulton që për të gjithë afatin e parashikuar të strategjisë 2021-2026 numri i nxënësve që studiojnë në klasa kolektive do të bie me 9.3% dhe numri i klasave me 13%, rezultate këto që dëshmojnë se edhe në mbarim të strategjisë do të kemi akoma mësimdhënie të zhvilluar në klasa kolektive.

Konstatojmë se:

- *Hartimi i këtij objektivi strategjik nuk përcakton indikatorë të qartë matës të cilët do t'i bënin të mundur institucionit të vlerësonte në mënyrë racionale nivelin e impaktit të masave të marra. Gjykojmë jo të matshme dhe jo specifike përdorimin e termave përgjithësues “ulje” në hartimin e objektivit.*
- *Numri i nxënësve që studiojnë në klasa kolektive në tre vite ka rënë me 7.8%, ndërsa numri i klasave kolektive ka rënë në tre vite me 5.6%.*
- *Sipas projeksioneve të kryera bazuar në trendet e raportuara deri në vitin 2026 numri i nxënësve në klasat kolektive do të bie me 9.3% dhe numri i klasave me 13%, gjë e cila dëshmon që edhe pas mbarimit të afateve të strategjisë do të kemi akoma mësimdhënie në klasa kolektive.*
- *Ky trend i ndjekur gjatë këtyre viteve nuk është inkurajues për uljen e vazhdueshme të numrit të nxënësve që studiojnë në klasa kolektive dhe nuk reflekton gjetjen e formave alternative për të përmirësuar situatën. Indikatorët e arritur deri në këtë fazë dhe ndryshimet minimale në trendin e ndjekur tregojnë se strategjitë aktuale nuk janë mjaftueshëm efektive për të adresuar këtë çështje.*

Objektivi specifik: Sigurimi i mirëqenies sociale, emocionale dhe fizike të të gjithë nxënësve për të ulur braktisjen dhe për t'u mundësuar nxënësve të arrijnë potencialin e tyre të plotë

Ky objektivi synon të arrijë:

- a. Sigurimi i arsimit cilësor për fëmijët nga grupet vulnerabël
- b. Rritja e cilësisë së shërbimit psikosocial për të gjithë nxënësit
- c. Konsolidimi i mjediseve të sigurta dhe miqësore për fëmijët në shkollë, nëpërmjet hartimit dhe miratimit të planit të veprimit për shkolla të sigurta
- d. Përmirësimi dhe përshtatja e infrastrukturës shkollore
- e. Edukimi mbi reagimin ndaj emergjencave civile dhe fatkeqësive natyrore

7.5 Akses i nxënësve me aftësi të kufizuara në Arsimin Parauniversitar

Integrimi dhe përfshirja e nxënësve me aftësi të kufizuara në proceset mësimore në mënyrë të barabartë është një ndër sfidat kryesore në ofrimin e kushteve gjithpërfshirëse të të gjitha grupeve vulnerabël brenda të gjitha institucioneve arsimore. Gjithashtu e rëndësishme është edhe krijimi i kushteve që cilësia e mësimdhënies, politikat integruese me mësues ndihmës të jenë efektive dhe në ndihmë të procesit të të nxënësve.

Tab.3 Numri i nxënësve me aftësi të kufizuara (AK) në arsimin parashkollor dhe parauniversitar

Viti shkollor	Arsimi parashkollor	Arsimi bazë	Arsimi i mesëm i lartë	Arsimi parauniversitar
2021-2022	502	3724	560	4284
2022-2023	510	3707	500	4207
2023-2024	600	3887	538	4425

Burimi: Ministria e Arsimit

Sipas të dhënave zyrtare të Ministrisë së Arsimit, në përgjigjen e datës 28 mars 2024, rezulton se në vitin shkollor 2023-2024 në arsimin parauniversitar janë regjistruar dhe ndjekin procesin mësimor 4425 nxënës me aftësi të kufizuara, ndërsa në arsimin parashkollor janë regjistruar 600 nxënës me aftësi të kufizuara. Bazuar në këto të dhëna, në dy vitet e fundit kemi vërejtur një rritje prej vetëm 3.3% të këtyre grupeve vulnerabël në arsimin parauniversitar, në krahasim me rritjen e shënuar prej 19.5% në arsimin parashkollor.

Monitorimi i kryer gjatë dy viteve të fundit ka treguar se tendencat në arsimin bazë 9-vjeçar shënojnë një rritje prej 4.4%, duke ruajtur një trend të qëndrueshëm. Në vitin e fundit, rritja e numrit të pjesëmarrjes së nxënësve me aftësi të kufizuara (AK) ishte 4.9%, duke treguar një ruajtje të stabilitetit të kësaj tendence.

Tab.4 Ndryshimet e numrit të nxënësve me aftësi të kufizuara (AK) në arsimin parauniversitar

Viti shkollor	Ndryshimi në dy vite	Ndryshimi në një vit
Arsimi parashkollor	19.5%	17.6%
Arsimi parauniversitar	3.3%	5.1%
Arsimi bazë	4.4%	4.9%
Arsimi i mesëm i lartë	↓ 3.9%	7.6%

Burimi: Ministria e Arsimit

Nga ana tjetër, të dhënat për arsimin e mesëm të lartë paraqiten ndryshe, ku numri i nxënësve me aftësi të kufizuara ka pësuar një rënie prej 3.9% në dy vitet e fundit. Nga analizimi i të dhënave rezulton se mesatarisht në tre vitet e fundit 86% e nxënësve me aftësi të kufizuara që ndjekin arsimin 9-vjeçar, nuk e ndjekin arsimin e mesëm të lartë.

Ky ndryshim lidhet me faktorë të ndryshëm, ku përfshihen sfidat në aksesin dhe mbështetjen për këta nxënës në nivelet më të larta të arsimit, si dhe vështirësitë e të nxënësve në këto nivele, ku vështirësohet përshtatja e programeve mësimore për këto kategori të veçanta.

Konstatojme se:

- *Numri i nxënësve me aftësi të kufizuara në arsimin e mesëm të lartë ka shënuar rënie me 3.9%.*
- *Politikat arsimore duhet të përfshijnë rritjen e investimeve në infrastrukturën e përshtatshme, trajnimin e mësuesve për të adresuar nevojat specifike të nxënësve me aftësi të kufizuara dhe zhvillimin e programeve mësimore të personalizuara.*
- *86% e nxënësve me aftësi të kufizuara që ndjekin arsimin bazë nuk ndjekin arsimin e mesëm të lartë.*
- *Për të përmirësuar mbështetjen dhe aksesin për këta nxënës, duhet të angazhohen familjet dhe komuniteti për të siguruar një përfshirje të plotë dhe të barabartë në sistemin arsimor.*

7.6 Mësuesit ndihmës në procesin mësimor

Nxënësit me aftësi të kufizuara asistohen përgjatë procesit mësimor nga mësues ndihmës. Një mësues ndihmës luan një rol të rëndësishëm në mbështetjen e nxënësve me nevoja të veçanta dhe në ndihmën e mësuesve kryesorë për të siguruar një mjedis mësimor gjithëpërfshirës dhe efektiv. Detyrat e një mësuesi ndihmës përfshijnë mbështetjen individuale të nxënësve, ndihmën në përgatitjen e materialeve mësimore dhe bashkëpunimin me mësuesit për të përshtatur metodat e mësimdhënies në përputhje me nevojat specifike të nxënësve.

Referuar të dhënave zyrtare nga Ministria e Arsimit në përgjigjen e datës 18 mars 2024, rezulton se në vitin shkollor 2023-2024 në sistemin arsimor janë angazhuar 1950 mësues ndihmës për nxënësit me aftësi të kufizuara, duke shënuar një rritje prej 13% krahasuar me një vit më parë, ku në sistemin

arsimor vepronin 1726 mësues ndihmës. Kjo përbën një tendencë pozitive dhe është në përputhje me objektivat e përcaktuara në dokumentin strategjik, ku specifikohet që raporti duhet të jetë 2-3 nxënës me aftësi të kufizuara (AK) për çdo mësues ndihmës. Rritja e numrit të mësuesve ndihmës në sistem ka ndikuar gjithashtu në uljen e këtij raporti krahasuar me një vit më parë. Në monitorimin e kryer gjithashtu rezultojnë pozitive zhvillimi i trajnimeve për mësuesit ndihmës në rritjen e kapaciteteve të tyre në menaxhimin e situatave, kjo e specifikuar në të dhënat zyrtare të Ministrisë së Arsimit.

Në sistemin arsimor parauniversitar vëprojnë 7 shkolla speciale, 2 institute dhe 291 klasa burimore, të dedikuara për nxënësit me aftësi të kufizuara, me qëllim zhvillimin e potencialeve dhe rritjen akademike, ndonëse sipas monitorimit rezultojnë se këto të fundit nuk janë të pajisura me mjetet dhe programet teknologjike. Referuar po të dhënave zyrtare nga Ministria e Arsimit rezultojnë se në Institutin e Nxënësve që nuk Dëgjojnë (INND) janë të punësuar 20 mësues dhe 12 mësues ndihmës, ndërsa në Institutin e Nxënësve që nuk Shikojnë (INNSH) janë të punësuar 15 mësues dhe 7 mësues ndihmës.

Lëvizjet dhe ndryshimet demografike kanë ndikuar jo vetëm në ndryshimin e numrit të nxënësve në sistemin arsimor parauniversitar, por edhe në lindjen e problematikave lidhur me plotësimin e normës së orëve të punës nga ana e stafëve të mësuesve. Nga monitorimi i kryer na rezultojnë se rritja e numrit të mësuesve ndihmës ka ardhur edhe si shkak i nevojës për plotësimin e orëve të punës nga ana e mësuesve që vazhdojnë të jenë pjesë e sistemit. Në këtë kuadër ne gjejmë se vjen edhe Udhëzimi nr.25, datë 01.12.2023 “Për pilotimin e skemës së mësuesit në dispozicion dhe detyrave të tij në institucionet arsimore publike të arsimit parauniversitar”, i cili po pilotohet në 30 institucione të arsimit parauniversitar në katër Drejtorit Rajonale të Arsimit Parauniversitar, në ndihmë të nxënësve me performancë të dobët, ku kjo rezultojnë në krijimin e hapësirave për mësuesit në plotësimin e normës së orëve të punës.

Për të përmirësuar aksesueshmërinë e nxënësve me aftësi të kufizuara në ambiente shkollore, është e domosdoshme të kemi ndërhyrje në infrastrukturë dhe të ndërtojmë rampa për të lehtësuar lëvizshmërinë e tyre. Sipas të dhënave të Ministrisë së Arsimit, të raportuara në përgjigjen e datës 18 mars 2024, ndërtimi i këtyre rampave është realizuar në të gjitha ndërtimet

e reja dhe rikonstruktuar të shkollave, megjithatë, nuk janë dhënë shifra konkrete në lidhje me këtë çështje. Në këtë mënyrë, nuk është e qartë se sa institucione arsimore kanë zbatuar këtë standart dhe sa prej tyre do të duhet të bëjnë ndërhyrje shtesë për të ndihmuar në përmirësimin e aksesit për nxënësit me aftësi të kufizuara. Është e rëndësishme që të vazhdojmë të përqendrohemi në këtë fushë dhe të sigurojmë një raportim më transparent të të dhënave për të kuptuar më mirë nevojat dhe sfidat që përballon kjo kategori e nxënësve.

Konstatohet se:

- *Rritja e numrit të mësuesve ndihmës në sistemin arsimor me 13% krahasuar me një vit më parë është një zhvillim inkurajues në përpjekjet për të ofruar një mjedis mësimor sa më efektiv për nxënësit me aftësi të kufizuara.*
- *Rritja e numrit të mësuesve ndihmës në sistem është një formë nëpërmjet të cilës mësuesit aktual pjesë e sistemit arsimor plotësojnë normën e orëve të punës, si pasojë e ndryshimeve të shpeshta demografike.*
- *Gjithashtu, mosdhënia e shifrave konkrete në kthimin e përgjigjeve në lidhje me ndërtimin e rampave dhe aksesueshmërinë e ambienteve shkollore nga Ministria e Arsimit nuk ndihmon në bërjen transparente të realizueshmërisë së objektivave specifik.*

7.7 Akses në sistemin arsimor i fëmijëve romë dhe egjiptianë

Aksesi i grupeve vulnerabël në arsim parauniversitar përfshin edhe integrimin në strukturat arsimore të fëmijëve romë dhe egjiptianë. Në dokumentin strategjik parashikohet që përvec vëmendjes së shtuar lidhur me nxitjen e pjesëmarrjes së rregullt në procesin mësimor të këtyre nxënësve nëpërmjet bursave për ato që ndjekin arsimimin e mesëm të lartë, gjithashtu parashikohet edhe integrimi i historisë dhe kulturës romë në modulet mësimore.

Fokusi ndaj integritimit të këtyre komuniteteve vjen i ndërthurur edhe me politika të ndërmarra paralele dhe marrëveshje ndërkombëtare që detyrojnë shtetin shqiptar të adresojë me politika konkrete zhvillimore këto problematika. Ministria e Shëndetësisë dhe Mbrojtjes Sociale po zbaton

Planin Kombëtar të Veprimit për Barazi, Përfshirje dhe Pjesëmarrje³¹ të romëve dhe egjiptianëve për periudhën 2021-2025. Ky plan veprimi është pjesë e angazhimeve që Shqipëria ka marrë në kuadër të Kornizës Strategjike të BE-së për romët 2020-2030, si dhe nga Deklarata e Partnerëve të Rajonit e firmosur në Poznan³² në vitin 2019. Një nga objektivat kryesore të këtij plani është pika e katërt, e cila synon të sigurojë një arsim cilësor, gjithpërfshirës dhe të barabartë për romët dhe egjiptianët në të gjitha nivelet arsimore. Për realizimin e këtij qëllimi është parashikuar një buxhet prej 282,278,298 lekësh³³ deri në vitin 2025.

Nxënësit nga këto komunitete janë të pajisur me tekste shkollore falas nga klasa e parë deri në të nëntën, dhe si një nga 16 kategoritë përfituese, nxënësit e këtyre komuniteteve përfitojnë falas edhe tekstet shkollore nga klasa e dhjetë deri në të dymbëdhjetën. Kjo mund të cilësohet si një objektiv i përmbushur dhe lehtësues për kostot e shkollimit të këtyre nxënësve.

Megjithatë, monitorimi ka treguar se nuk ka një përfshirje të historisë dhe kulturës rome në kurrikulat mësimore, një objektiv ky i vendosur në dokumentin strategjik, por deklarohet vetëm hartimi i një draft udhëzimi për mësuesit, mbi trajtimin e korrikulës shkollore të historisë dhe kulturës rome. Ky udhëzues nuk aksesohet në faqet zyrtare. Kjo përfshirje do të ndihmonte nxënësit që vijnë nga këto komunitete të ndjehen më të afërt me institucionet arsimore dhe të ndihen të vlerësuar dhe të respektuar. Referuar të dhënave të Ministrisë së Arsimit, për të implementuar këto iniciativa janë trajnuar 30 mësues dhe drejtues në disa kopshte dhe shkolla në ZVAP-ve në Elbasan dhe Fier për gjuhën dhe kulturën rome. Ndonëse kjo politikë parashikohet të përmbillet deri në vitin 2025, projeksionet dëshmojnë që në këto ritme nuk do të mund të implementohet në terma gjithëpërfshirës, duke përfshirë edhe mësues nga rajone të tjera të vendit.

Komunitetet rom dhe egjiptian përballen më së shumti me braktisjen e arsimit, përdorimin e fëmijëve në moshë të hershme për punë dhe martesat në moshë të hershme. Këto sfida sociale, të ndikuara nga kushtet e vështira

³¹ <https://konsultimipublik.gov.al/Konsultime/Detaje/359>

³² <https://www.rcc.int/docs/464/declaration-of-western-balkans-partners-on-roma-integration-within-the-eu-enlargement-process>

³³ <https://faktoje.al/arsimi-qjitheperfhires-per-femijet-rome-egjiptiane-premtimi-qe-ende-calon/>

ekonomike, mund të përmirësohen përmes rritjes së vazhdueshme të pjesëmarrjes në institucionet arsimore.

Referuar të dhënave të marra nga Ministria e Arsimit, në përgjigjen e dhënë më 13 mars 2024, rezulton se në vitin shkollor 2022-2023, në arsimin bazë publik dhe jo publik janë të regjistruar 3287 fëmijë nga komuniteti rom dhe 7201 fëmijë nga komuniteti egjiptian. Nga të dhënat e raportuara, rezulton se pjesëmarrja e fëmijëve nga komuniteti rom në arsimin bazë ka rënë me 5.4% krahasuar me një vit më parë, ndërsa pjesëmarrja e fëmijëve nga komuniteti egjiptian ka rënë me 3.4% krahasuar me një vit më parë. Në të dhënat e raportuara nga Zyra Vendore Arsimore Tiranë rezulton se në arsimin bazë, në vitin e fundit ndjekin 719 fëmijë nga komuniteti rom, ndërsa ky numër thuhet se përgjysmohet në arsimin e mesëm të lartë, ku ndjekin vetëm 410 fëmijë të këtij komuniteti.

Konstatojme se:

- *Numri i nxënësve nga komuniteti rom që ndjekin arsimi bazë ka rënë me 5.4% krahasuar me një vit më parë, ndërsa numri i nxënësve nga komuniteti egjiptian që ndjekin arsimin bazë ka rënë me 3.4% krahasuar me një vit më parë.*
- *Në monitorimin e kryer, rezulton se vetëm 30 mësues, drejtues dhe edukatorë nga rajonet Fier dhe Elbasan janë trajnuar për implementimin e integritit të kulturës dhe gjuhës rome në institucionet arsimore.*
- *Nxënësit nga këto komunitete janë pajisur me tekste shkollore falas, si një politikë nxitëse për rritjen e aksesit të tyre në institucionet arsimore.*

7.8 Integrimi në kurrikula i çështjes gjinore

Në dokumentin strategjik parashikohet zhvillimi deri në vitin 2024 i kapaciteteve të mësuesve, drejtuesve të shkollave, punonjësve social dhe autorëve të teksteve lidhur me çështjet gjinore. Këto politika integruese ndihmojnë nxënësit të jenë më të mirëinformuar, duke edukuar brezat e rinj drejt barazisë gjinore.

Në të dhënat e marra nga Ministria e Arsimit rezulton që thjesht janë përgatitur materiale lidhur me integrimin e perspektivës gjinore në zbatimin e kurrikulës, por pa kryer trajnime për grupet e sipërpërmendura që janë implementuesit kryesorë të këtyre ndryshimeve. Afatet nuk janë reaspektuar

dhe mbi të gjitha ka mungesë qartësie në raportimet e kryera lidhur me strategjitë e implementimit të tyre.

Konstatojmë se:

- *Janë përgatitur thjesht materiale që lidhen me çështjet gjinore, por nuk janë integruar brenda kurrikulave dhe nuk janë kryer trajnime për mësuesit për zbatim e saj, siç i parashikonte objektivi.*
- *Nuk janë respektuar afatet në zbatim të këtij objektivi.*

7.9 Nisma “Të bëjmë detyrat e shtëpisë”

Një nga politikat nxitëse për përmbushjen e objektivit strategjik të ofrimit të një arsimit cilësor është nisma “Të bëjmë detyrat e shtëpisë”. Kjo nismë është konceptuar për t’i ardhur në ndihmë nxënësve të arsimit bazë në kryerjen e detyrave të shtëpisë, duke u mbështetur nga mësuesit e tyre brenda mjediseve të shkollës. Në formën e konceptimit, kjo nismë mund të konsiderohet si një iniciativë që rrit ofertën e shërbimeve që ofrojnë institucionet e arsimit publik dhe, në veçanti, mund të jetë pozitive për ata nxënës që shfaqin vështirësi në të nxënë.

Sipas të dhënave zyrtare të Ministrisë së Arsimit në përgjigjen e dhënë më 5 mars 2024, specifikohet se kjo nismë u pilotua për herë të parë në vitin shkollor 2017-2018 në 20 shkolla të nivelit 9-vjeçar në Tiranë, Elbasan, Lezhë, Fier dhe Korçë. Sipas Udhëzimit³⁴ të përbashkët të Ministrisë së Arsimit dhe Sportit dhe Ministrisë së Financave nr. 15, të datës 24 korrik 2023, në vitin shkollor 2023-2024 kjo nismë implementohet vetëm në 188 shkolla në sistemin parauniversitar, ku gjithashtu janë përfshirë 8,575 nxënës dhe e shpërndarë në 444 klasa mësimore. Referuar të dhënave rezulton se kjo nismë është e përhapur në vetëm 13.4% të institucioneve arsimore të arsimit parauniversitar, duke përfshirë vetëm 2.6% të nxënësve të arsimit parauniversitar. Sipas projeksioneve të kryera bazuar në ritmet e implementimit të deritanishëm, parashikojmë se deri në përfundim të zbatimit të strategjisë në vitin 2026, kjo nismë mund të përhapet në 27% të institucioneve të arsimit parauniversitar dhe mund të përfshijë deri në 6% të nxënësve të arsimit parauniversitar.

---

³⁴ <https://arsimi.gov.al/wp-content/uploads/2023/08/Udhezim-NR.15-date-24.7.2023-viti-shkollor-2023-2024-ne-sistemin-parauniversitar-PDF.pdf>

Megjithatë, synimi ishte që kjo nismë të kishte një shtrirje më të gjerë, duke patur një implementim tërësor në të gjitha institucionet arsimore të arsimit bazë, në kuadër të gjithëpërfshirjes dhe barazisë në marrjen e shërbimit arsimor, rezulton se shtrirja dhe implementimi është i kufizuar.

Kjo nismë përmban disa sfida dhe mangësi që mund të ndikojnë negativisht në zbatimin dhe efektivitetin e saj. Së pari, implementimi i kufizuar i nismës në vetëm 188 shkolla nga të gjitha institucionet arsimore të arsimit bazë, tregon për një shpërndarje të pabarabartë të resurseve dhe mundësive. Nxënësit që ndjekin shkolla jashtë këtyre institucioneve të përzgjedhura mbeten pa përfituar nga kjo mbështetje, duke krijuar kështu pabarazi të theksuara në aksesin ndaj ndihmës arsimore. Kjo qasje e fragmentuar mund të thellojë hendekun ekzistues mes nxënësve që kanë burime të mjaftueshme dhe atyre që kanë nevojë për mbështetje shtesë, duke rritur kështu ndarjen sociale dhe ekonomike në sistemin arsimor.

Së dyti, edhe për ato shkolla ku nisma është implementuar, ka sfida të konsiderueshme në lidhje me burimet dhe kapacitetet e nevojshme për të ofruar mbështetje efektive. Kjo përfshin mungesën e mësuesve të trajnuar në mënyrë adekuate për të ofruar ndihmë specifike për detyrat e shtëpisë, si dhe mungesën e infrastrukturës së përshtatshme për të akomoduar këtë shërbim brenda orëve të mësimin. Pa investime të mjaftueshme në trajnim dhe burime, kjo nismë mund të mbetet një përpjekje e paplotë dhe jo e qëndrueshme.

Konstatojmë se:

- Nisma “Të bëjmë detyrat e shtëpisë” është e implementuar vetëm në 13.4% të institucioneve arsimore të arsimit parauniversitar dhe janë të përfshirë vetëm 2.6% e nxënësve të arsimit parauniversitar.
- Sipas projeksioneve të kryera, rezulton se deri në përfundim të zbatimit të strategjisë në vitin 2026, kjo nismë do të jetë e përhapur në 27% të institucioneve arsimore të arsimit parauniversitar dhe me një përfshirje rreth 6% të nxënësve të arsimit parauniversitar.
- Në këtë nismë janë të përfshirë një numër shumë i ulët nxënësish dhe institucioneve të arsimit parauniversitar, gjë e cila tregon për një mungesë gjithëpërfshirje në marrjen e këtij shërbimi.

7.10 Psikologët në shkolla

Psikologët në shkolla luajnë një rol kritik në mbështetjen e mirëqenies emocionale dhe sociale të nxënësve, duke identifikuar dhe menaxhuar problemet psikologjike dhe sjelljet sfiduese në faza të hershme. Ata ndihmojnë në zhvillimin e aftësive përballuese dhe menaxhimit të stresit, përmirësojnë rezultatet akademike dhe kontribuojnë në krijimin e një mjedisi gjithëpërfshirës dhe mbështetës për të gjithë nxënësit. Kështu, prania e psikologëve shkollorë është thelbësore për zhvillimin gjithëpërfshirës dhe suksesin afatgjatë të nxënësve.

Në dokumentin strategjik, një ndër objektivat kryesore për uljen e braktisjes shkollore dhe integrimin e të gjitha grupeve vulnerabël në institucionet arsimore lidhet me zgjerimin e shërbimeve të psikologëve dhe shtimin e numrit të tyre në shkolla. Sipas të dhënave zyrtare të marra nga Ministria e Arsimit në përgjigjen e datës 18 mars 2024, rezulton se në arsimin parauniversitar, përfshirë edhe atë parashkollor, për vitin shkollor 2023-2024, veprojnë në sistemin arsimor 1005 psikologë dhe punonjës socialë. Këto shifra dëshmojnë për një rritje prej 30% krahasuar me një vit më parë, kur në të gjitha shkollat funksiononin 773 punonjës socialë dhe psikologë. Ky trend mund të vlerësohet pozitiv sa i përket rritjes së kapaciteteve në sistemin arsimor.

Megjithatë, analiza e këtyre shifrave tregon një realitet kompleks. Sot, një psikolog apo punonjës social është përgjegjës për ofrimin e shërbimeve mesatarisht për 506 nxënës. Duke marrë parasysh këtë raport, mund të konkludohet se në një vit shkollor të plotë, një psikolog mund t'i dedikojë një nxënësi më pak se 3 orë, edhe sikur kjo të ishte detyra e vetme që do të kryente. Ky shembull i konkretizuar tregon se pavarësisht trendit rritës, shifrat janë ende shumë larg pritshmërive të cilat do të mundësonin një shërbim më të specializuar dhe të efektshëm në institucionet arsimore.

Konstatojmë se:

- Në vitin shkollor 2023-2024 janë të punësuar në institucionet arsimore 1005 psikologë dhe punonjës socialë, 30% më shumë se në një vit më parë.
- Një psikolog apo punonjës social sipas të dhënave është përgjegjës mesatarisht për 506 nxënës.

- *Numri i punonjësve social është larg pritshmërive për një ofrim më të specializuar dhe më të efektshëm në institucionet arsimore.*
- *Hartimi i këtij objektivi strategjik nuk përcakton indikatorë të qartë matës të cilët do t'i bënin të mundur institucionit të vlerësonte në mënyrë racionale nivelin e impaktit të masave të marra. Gjykojmë jo të matshme dhe jo specifike përdorimin e termave përgjithësues “rritje” në hartimin e objektivit.*

7.11 Zhvillimi i kapaciteteve të punonjësve social

Në dokumentin strategjik është parashikuar që brenda vitit 2024 krijimi i kushteve optimale pune për zhvillimin e aktivitetit nga ana e punonjësve social brenda institucioneve arsimore. Kjo nismë synon të forcojë mbështetjen psikosociale për nxënësit dhe të sigurojë një mjedis të shëndetshëm dhe të sigurt për zhvillimin e tyre akademik dhe personal.

Sipas të dhënave të raportuara nga Ministria e Arsimit, rezulton se aktualisht funksionojnë 556 kabinete, që përfaqësojnë vetëm 47% të institucioneve arsimore. Këto kabinete janë të pajisura me bazën materiale dhe mjetet e nevojshme për trajtimin dhe vlerësimin e rasteve të ndryshme që mund të hasen në shkollë. Kjo gjendje tregon se më shumë se gjysma e institucioneve arsimore në vend janë ende të papajisura me infrastrukturën e nevojshme për mbështetje psikosociale, duke krijuar kështu një pabarazi në ofrimin e shërbimeve për nxënësit.

Mungesa e kabineteve me kushte optimale në 53% të institucioneve arsimore reflekton një sfidë të konsiderueshme në zbatimin e këtij objektivi strategjik. Përfundimi njëherësh i afateve mbi të cilat parashikohej zbatimi dhe paqartësia lidhur me përcaktimin e qartë të synimit e bën këtë një objektiv të pazbatuar. Nxënësit që ndjekin mësimet në këto institucione janë të privuar nga mbështetja e drejtpërdrejtë dhe e specializuar e punonjësve social, duke i vendosur ata në një pozitë të pafavorshme në krahasim me bashkëmoshatarët e tyre që kanë akses në këto shërbime.

Referuar të dhënave të raportuara nga Ministria e Arsimit, rezulton se gjatë vitit 2022 janë trajnuar 550 punonjës social dhe psikologë, që përbëjnë 71% të punonjësve të punësuar në këtë pozicion. Sipas dokumentit strategjik parashikohet që rritja e kapaciteteve të përmbylej brenda vitit 2022, gjë të cilën edhe sipas të dhënave na rezulton që nuk është kryer e plote.

Përgjatë vitit shkollor 2023-2024 rezulton sipas të dhanëve të raportuara janë trajnuar 750 punonjës social dhe psikologë. Kjo është një përpjekje e rëndësishme drejt përmirësimit të mbështetjes psikosociale në institucionet arsimore, megjithatë, analizimi i situatës tregon se ende ka sfida për të adresuar.

Trajnimi i punonjësve social dhe psikologë ndikon direkt në cilësinë e shërbimeve të ofruara për nxënësit. Nxënësit që kanë nevojë për mbështetje psikosociale përfitojnë nga ekspertiza e përmirësuar e këtyre profesionistëve, duke mundur një ambient më të sigurtë dhe më mbështetës për zhvillimin e tyre akademik dhe personal. Këta punonjës, të trajnuar me njohuri dhe teknika të reja, janë më të përgatitur për të përballuar sfidat dhe për të ofruar shërbime më cilësore për nxënësit.

Në dokumentin strategjik parashikohen që brenda vitit 2024 të zhvillohen seanca ndërgjegjësuese për shëndetin mendor dhe mirëqënien socio-emocionale të fëmijëve. Referuar me të dhënave të raportuara nga Ministria e Arsimit rezulton se përgjatë vitit shkollor 2022-2023 janë zhvilluar 16,038 aktivitete ndërgjegjësuese me nxënës, 2,677 aktivitete ndërgjegjësuese me mësues dhe 2,069 aktivitete ndërgjegjësuese me prindër. Kjo ndihmon edhe në njohjen e komunitetit me këto tematika dhe në veçanti të nxënësve. Ky objektivi mund të cilësohet se është në zbatim të dokumentit strategjik.

Konstatohet se:

- *Ka një mungesë të kushteve optimale në kabinetet e dedikuara për zhvillimin e aktivitetit të psikologëve dhe punonjësve social në 53% të institucioneve arsimore.*
- *Përgjatë vitit 2022 janë trajnuar 71% e punonjësve social dhe psikologëve të punësuar në sistem, duke rezultuar në një objektivi të pazbatuar konformë afateve të paraqitura në dokumentin strategjik.*
- *Në vitin shkollor 2022-2023 janë zhvilluar aktivitete ndërgjegjësuese në zbatim të dokumentit strategjik me nxënës, mësues dhe prindër.*
- *Hartimi i këtij objektivi strategjik nuk përcakton indikatorë të qartë matës të cilët do t'i bënin të mundur institucionit të vlerësonte në mënyrë racionale nivelin e impaktit të masave të marra. Gjykojmë jo të matshme dhe jo specifike përdorimin e termave përgjithësues "ritje" në hartimin e objektivit.*

7.12 Siguria në Institucionet Arsimore

Zhvillimi i një ambienti të sigurtë në shkollë është një ndër objektivat kyçe të dokumentit strategjik, i cili parashikon që deri në vitin 2024 të pajisen me oficerë sigurie të gjitha institucionet e arsimit të mesëm të lartë dhe të gjitha institucionet e arsimit bazë që plotësojnë kriteret e paracaktuara. Sipas të dhënave të marra nga Ministria e Arsimit në përgjigjen e datës 18 mars 2024, rezulton se vetëm 222 institucione të arsimit parauniversitar kanë oficerë sigurie. Kjo përkthehet në vetëm 16% të institucioneve të arsimit parauniversitar që janë të pajisura me këtë shërbim.

Referuar statistikave të mbledhura për vitin shkollor 2022-2023 rezultojnë se janë raportuar, 796 raste të dhunës fizike, 912 raste të dhunës psikologjike dhe verbale si dhe 954 raste të bullizmit.

Referuar Urdhërit Nr.542, datë 15 shtator 2022 të Ministrisë së Arsimit është përcaktuar pajisja me oficerë sigurie e 221 institucioneve të arsimit parauniversitar, nga të cilët 158 institucione të arsimit të mesëm të lartë dhe 63 institucione të arsimit të mesëm të ulët. Në analizën e kryer rezulton që në dy vite nuk ka ndryshime në numrin e shkollave të pajisura me oficerë sigurie. Sipas të dhënave zyrtare vetëm 45.5% e institucioneve të arsimit të mesëm të lartë kanë këtë shërbim.

Këto të dhëna zyrtare janë shumë larg objektivave të vendosura në dokumentin strategjik dhe tregojnë një hendek të madh midis synimeve dhe realitetit të zbatuar. Ky fakt mund të cilësohet si një objektiv i pambajtur, duke reflektuar negativisht në përpjekjet për të krijuar një mjedis të sigurt dhe të mbrojtur në shkolla, duke qënë që afatet përfundonin për këtë synim në 2024.

Konstatohet se:

- *54% e institucioneve të arsimit të mesëm të lartë nuk kanë oficerë sigurie gjë e cila ngre shqetësime për sigurinë fizike dhe psikologjike të nxënësve dhe stafit arsimor. Numri i oficerëve të sigurisë nuk ka ndryshuar në 2 vitet e fundit.*
- *Oficerët e sigurisë luajnë një rol të rëndësishëm në parandalimin e incidenteve të dhunës, bullizmit dhe të gjitha formave të tjera të sjelljeve të papranueshme që mund të ndodhin brenda mjediseve shkollore. Vetëm në vitin shkollor 2022-2023 janë raportuar 796 raste të dhunës*

fizike, 912 raste të dhunës psikologjike dhe verbale si dhe 954 raste të bullizmit.

- Hartimi i këtij objektivi strategjik nuk përcakton indikatorë të qartë matës të cilët do t'i bënin të mundur institucionit të vlerësonte në mënyrë racionale nivelin e impaktit të masave të marra. Gjykojmë jo të matshme dhe jo specifike përdorimin e termave përgjithësues “rritje” në hartimin e objektivit.

7.13 Shkollat si qendra komunitare dhe klasat sportive

Që nga viti 2013, Ministria e Arsimit ka vendosur në zbatim nismën për krijimin e rrjetit të profilizuar të shkollave si qendra komunitare. Ky profilizim është konceptuar për të hapur mjediset e shkollave përmes zhvillimit të aktiviteteve të ndryshme, duke synuar krijimin e lidhjeve të forta mes shkollës, familjes dhe komunitetit, si dhe për të ndihmuar në arritjen e plotë të potencialit të nxënësve. Sipas të dhënave të siguruar nga Ministria e Arsimit në përgjigjen e datës 5 mars 2024, kjo nismë filloi me 66 shkolla si qendra komunitare, ndërsa në vitin shkollor 2023-2024 është përhapur në 522 shkolla. Megjithatë, kjo shifër përbën vetëm 46% të numrit total të institucioneve arsimore, gjë e cila reflekton një mungesë të theksuar të gjithëpërfshirjes së nxënësve në rajone të ndryshme të Shqipërisë, të cilët në këto kushte nuk gëzojnë të njëjtat mundësi.

Nga ana tjetër referuar të dhënave nga Ministria e Arsimit rezulton se në arsimin parauniversitar janë 228 klasa sportive, të përqëndruara në disiplinat futboll, basketboll dhe volejbol, të shtrira nga klasa e VI-IX. Në këtë proces janë të angazhuar 72 mësues dhe 1928 nxënës.

Në dokumentin strategjik parashikohet që këto objektiva të realizohen brenda vitit 2024. Referuar të dhënave të raportuara si për Shkollat si Qendra Komunitare si dhe për Klasat Sportive, nuk rezulton të ketë gjithëpërfshirje dhe një angazhim të lartë të nxënësve në to.

Konstatohet se:

- 54% e institucioneve arsimore nuk janë të profilizuara si Shkolla Qendër Komunitare, gjë e cila dëshmon një mungesë barazie mes nxënësve në rajone të ndryshme të Shqipërisë në marrjen e të njëjtave shërbime brenda shkollave.

- *Në klasa sportive marrin pjesë 1928 nxënës dhe angazhohen 72 mësues për implementimin e kësaj nisme.*
- *Hartimi i këtij objektivi strategjik nuk përcakton indikatorë të qartë matës të cilët do t'i bënin të mundur institucionit të vlerësonte në mënyrë racionale nivelin e impaktit të masave të marra. Gjykojmë jo të matshme dhe jo specifike përdorimin e termave përgjithësues “fuqizim” në hartimin e objektivit.*

7.14 Infrastruktura shkollore

Zhvillimi infrastrukturor i institucioneve arsimore është një nga objektivat kryesorë të përmendur në dokumentin strategjik, duke u konsideruar një komponent mbështetës thelbësor për përmirësimin e kushteve dhe cilësisë së mësimdhënies. Dokumenti strategjik parashikon që përmes ndërtimit të shkollave të reja dhe rikonstruktimit të atyre ekzistuese, të arrihet eliminimi i zhvillimit të procesit mësimor me turne deri në vitin 2025. Megjithatë, të dhënat zyrtare të marra nga Ministria e Arsimit në përgjigjen e datës 28 mars 2024 tregojnë se, në kuadër të Programit të Rindërtimit, i mbështetur nga buxheti i shtetit dhe donatorët, që nga viti 2019 janë ndërtuar dhe rindërtuar 181 godina të institucioneve arsimore të arsimit parauniversitar, përfshirë konvikte për nxënës dhe studentë, çerdhe dhe qendra sociale. Ndërkohë, gjatë vitit shkollor 2022 janë financuar nga buxheti 22 projekte lidhur me infrastrukturën shkollore, ndërsa në vitin 2023 janë financuar 23 projekte të ngjashme. Sipas të dhënave nga Ministria e Arsimit rezulton se deri më tani janë përfunduar vetëm 52 institucione arsimore.

Megjithatë, mungesa e shifrave të detajuara sipas kategorive të Programit të Rindërtimit e vështirëson analizën konkrete të numrit të shkollave të reja dhe atyre në proces rikonstruksioni. Nga projeksionet mbi këto të dhëna, rezulton se financimet kanë mbuluar më pak se 19% të totalit të institucioneve arsimore, një tregues që sugjeron se përparimi është në ritme shumë të ulëta dhe larg pritshmërive.

Ndërkohë, ndonëse ka pasur një proces ndërtimi dhe rikonstruksioni të institucioneve arsimore, kjo nuk ka ndikuar në eliminimin e institucioneve arsimore që zhvillojnë mësim me turne. Për shembull, në Bashkinë e Tiranës,

sipas një planifikimi të kryer nga ky institucion³⁵, duhen ndërtuar edhe 21 shkolla të reja për të zgjidhur problemin në mënyrë tërësore. Aktualisht, sipas deklaratave zyrtare, janë planifikuar të ndërtohen vetëm 17 shkolla të reja, një shifër kjo larg nevojave evidente. Në Bashkinë e Durrësit³⁶, gjatë vitit shkollor 2023-2024, 14 institucione arsimore vazhdojnë të zhvillojnë mësim me turne.

Duke marrë parasysh projeksionet dhe shifrat zyrtare, duket e pamundur që brenda vitit 24 të arrihet eliminimi i zhvillimit të procesit mësimor me turne në institucionet arsimore. Ky objektiv strategjik, pavarësisht se i ndihmuar edhe nga ulja e numrit të nxënësve çdo vit, mbetet i paarrtshëm pa një përqasje më të koordinuar dhe një rritje të ndjeshme të investimeve në infrastrukturën arsimore. Investimet aktuale, edhe pse të rëndësishme, janë të pamjaftueshme për të përmbushur kërkesat dhe nevojat e nxënësve dhe mësuesve për një mjedis mësimor të sigurt dhe të përshtatshëm. Kjo situatë kërkon një angazhim më të madh nga autoritetet dhe një planifikim më të kujdesshëm dhe strategjik për të siguruar që çdo institucion arsimor të jetë në gjendje të ofrojë kushte optimale për zhvillimin e procesit edukativ.

Konstatojmë se:

- *Vetëm 52 institucione arsimore janë të përfunduara nga programi i rindërtimit.*
- *Në Bashkinë Tiranë rezulton se për të eliminuar mësimin me dy turne parashikohet që duhen ndërtuar 21 shkolla, deri më tani rezulton se janë planifikuar vetëm 17 shkolla të reja të ndërtohen, gjë e cila e bën të pamundur realizimin e objektivit strategjik.*
- *Hartimi i këtij objektivit strategjik nuk përcakton indikatorë të qartë matës të cilët do t'i bënin të mundur institucionit të vlerësonte në mënyrë racionale nivelin e impaktit të masave të marra. Gjykojmë jo të matshme dhe jo specifike përdorimin e termave përgjithësues “përmirësim” në hartimin e objektivit.*

³⁵ <https://www.vizionplus.tv/mazniku-gati-plani-per-nisjen-e-17-shkollave-te-reja-per-dy-vite-do-i-jepet-fund-mesimit-me-turne/>

³⁶ <https://shqiptarja.com/lajm/rindertimi-14-shkolla-ne-durres-mesim-me-dy-turne-ne-vlore-me-pak-nxenes-ne-klase-te-pare-dhe-gjimnaz>

7.15 Edukimi mbi reagimin ndaj emergjencave civile

Në dokumentin strategjik për arritjen e një mjedisi të sigurtë arsimor, parashikohet hartimi i një plani kombëtar për rimëkëmbjen dhe qëndrueshmërinë e sistemit arsimor ndaj emergjencave civile dhe fatkeqësive natyrore gjatë periudhës 2021-2022. Sipas Vendimit të Këshillit të Ministrave³⁷ me numër akti 807, është miratuar Planin Kombëtar për Emergjencat Civile më 18 dhjetor 2023, i cili përfshin përgatitjen e institucioneve arsimore dhe shfrytëzimin e tyre për të edukuar nxënësit në përballimin e situatave të jashtëzakonshme natyrore. Ky plan gjithashtu përfshin zhvillimin e trajnimeve për mësuesit dhe drejtuesit e institucioneve arsimore, me qëllim që të jenë të informuar dhe të përgatitur për të vepruar në rrethana jo të zakonshme.

Ndërsa ky mund të konsiderohet një objektiv strategjik i realizuar, është e rëndësishme të theksohet se ka ndodhur jashtë afateve të përcaktuara fillimisht në dokumentin strategjik. Përgatitja e mësuesve dhe drejtuesve për të menaxhuar emergjencat civile dhe natyrore është një hap i rëndësishëm për të siguruar që shkollat të jenë të pajisura me njohuritë dhe aftësitë e nevojshme për të mbrojtur nxënësit dhe personelin gjatë fatkeqësive. Këto module trajnimesh sipas të dhënave të raportuara nga Ministria e Arsimit janë të hartuara, por nuk rezultojnë të implementuara deri në fillim të vitit 2024, gjë e cila vështirëson kështu respektimin e afateve.

Konstatojmë se:

- *Realizimi i planit kombëtar për emergjencat civile, është kryer përtej afateve të caktuara, gjë që tregon sfidat në zbatimin e politikave strategjike brenda kornizave kohore të planifikuara. Kjo vonesë mund të ketë ndikuar në kapacitetin e shkollave për t'u përgatitur dhe për të reaguar në mënyrë efektive ndaj emergjencave civile dhe fatkeqësive natyrore gjatë periudhës së pritjes për miratimin dhe implementimin e planit.*
- *Trajnimet e parashikuara me stafet mësimore, nuk rezultojnë të realizuara deri në fillim të vitit 2024, duke vështirësuar kështu respektimin e afateve të përcaktuara në dokumentin strategjik.*

---

³⁷ <https://qbz.gov.al/eli/vendim/2023/12/28/807/b00e5401-bafe-409b-9e12-e6ecef236931;q=strategji>

Objektivi specifik: Krijimi i mundësive për formimin cilësor të mësuesve dhe përmirësimi i sistemit të karrierës që i inkurajon të zhvillojnë nivele më të larta të aftësive për mësimdhënie.

Ky objektivi specifik synon të arrijë:

- a. Përmirësimi i cilësisë së programeve për formimin fillestar të mësuesve
- b. Shtimi i mundësive për zhvillimin profesional të mësuesve
- c. Përmirësimi i pozicionit të mësuesit nëpërmjet rritjes së pagave dhe sistemit të kualifikimit bazuar në standardet e vlerësimit të mësuesve

7.16 Mësuesit në sistemin arsimor

Mësuesit janë komponenti kyç që ndikojnë drejtpërdrejtë në cilësinë e mësimdhënies dhe mësimnxënies, dy procese themelore mbi të cilat mbështetet sistemi arsimor. Rëndësia e veçantë e këtij roli theksohet në direktivat specifike të objektivave strategjike, të cilat kanë për synim zhvillimin dhe përmirësimin e kapaciteteve të mësuesve. Lëvizjet demografike dhe ndryshimet në numrin e nxënësve kanë pasur një ndikim të ndjeshëm në numrin e mësuesve të punësuar në institucionet arsimore.

Sipas të dhënave zyrtare³⁸, në vitin shkollor 2023-2024, në arsimin 9-vjeçar janë të punësuar 24,109 mësues, që përbën një rënie prej 291 mësuesish krahasuar me dy vite më parë, kur ishin të punësuar 24,400 mësues³⁹. Në shkallë kombëtare, raporti gjinor i mësuesve në këtë nivel arsimor është 78% gra dhe 22% burra, duke ruajtur një ekuilibër të ngjashëm me dy vite më parë, kur përqindjet ishin 77% gra dhe 23% burra.

Në arsimin e mesëm të lartë, referuar të dhënave zyrtare, në vitin shkollor 2023-2024 janë të punësuar 8,307 mësues në nivel kombëtar, nga të cilët 69% janë gra.

Konstatojmë se:

- *Trendi në rënie i numrit të mësuesve është shqetësues, duke krijuar një tepricë të kapitalit njerëzor në këto profile pa mundësi adekuate*

³⁸ <https://www.instat.gov.al/media/13262/statistika-te-regjistrimeve-2023-24.pdf>

³⁹ <https://arsimi.gov.al/wp-content/uploads/2023/11/Vjetari-Statistikor-per-Arsimin-dhe-Sportin-2021-2022-Final-Shqip.pdf>

punësimi. Kjo situatë kërkon një vëmendje të veçantë dhe një qasje strategjike për të adresuar këtë problem. Një ndërhyrje e tillë mund të përfshijë rishikimin e politikave të rekrutimit, ofrimin e mundësive të reja për zhvillim profesional dhe avancim në karrierë për mësuesit ekzistues, si dhe krijimin e programeve që inkurajojnë mësuesit të specializohen në fusha me mungesa.

- *Është gjithashtu e rëndësishme të investohet në formimin e vazhdueshëm të mësuesve për të siguruar që ata të mbeten të përgatitur për të përmbushur kërkesat e një sistemi arsimor në zhvillim të vazhdueshëm. Këto masa do të ndihmojnë në stabilizimin e situatës dhe në krijimin e një mjedisi më të qëndrueshëm dhe tërheqës për mësuesit, duke ndikuar pozitivisht në cilësinë e arsimit që ofrohet për nxënësit.*

7.17 Raporti nxënës/ mësues

Ndryshimi i vazhdueshëm i numrit të mësuesve dhe nxënësve në institucionet e arsimit parauniversitar ka ndikuar gjithashtu në ndryshimin e raportit nxënës/mësues. Në vitin shkollor 2023-2024, raporti në arsimin fillor publik përllogaritet të jetë 15.1 nxënës për një mësues, ndërsa në arsimin fillor privat është 15.2 nxënës për një mësues. Ky barazim në raportin nxënës/mësues mes arsimit publik dhe atij privat sjell disa implikime të rëndësishme për cilësinë e arsimit dhe efikasitetin e sistemit arsimor në tërësi.

Në arsimin publik 9-vjeçar, raporti është 7.9 nxënës për një mësues, ndërsa në arsimin privat të po këtij niveli, raporti është 8 nxënës për një mësues. Ndërkohë, krahasuar me vitin shkollor 2021-2022, kur raporti në arsimin bazë publik ishte 11.7 nxënës për një mësues dhe 9.61 nxënës për një mësues në institucionet private.

Në arsimin e mesëm të lartë, në vitin shkollor 2023-2024, raporti nxënës/mësues përllogaritet të jetë 11.5 nxënës për një mësues në arsimin publik dhe 9.1 nxënës për një mësues në arsimin privat. Krahasuar me vitin shkollor 2021-2022, kur ky raport ishte 11.7 nxënës për një mësues në arsimin publik dhe 8.3 nxënës për një mësues në arsimin privat, është e qartë se ka pasur një ulje të këtij raporti në institucionet arsimore publike dhe një rritje në ato private.

Konstatohet se:

- Ky trend i ndryshimeve në raportin nxënës/mësues ka implikime të rëndësishme për cilësinë e arsimit. Një raport më i ulët në arsimin publik sugjeron që mësuesit kanë më shumë kohë dhe mundësi për t'u fokusuar në nevojat individuale të nxënësve, duke përmirësuar kështu cilësinë e mësimdhënies dhe të mësimnxënies. Nga ana tjetër ky trend rënës i këtij raporti dëshmon uljen e vazhdueshme të numrit të nxënësve në sistem dhe gjithashtu një barazpeshë të raportit mes arsimit publik dhe privat, gjë e cila do të shkaktojë implikime në tërësinë e sistemit.

7.18 Programet formuese të mësuesve

Në Strategjinë Kombëtare të Arsimit në sesionin e objektivëve dedikuar mësuesve specifikohet përmirësimi i cilësisë së programeve në formimin fillestar dhe gjithashtu harmonizimi i kurrikulave për këtë nivel formimi. Sipas planit të veprimit parashikohet që objektivat të implementohen brenda tre mujorit të parë të vitit 2023.

Referuar udhëzimit⁴⁰ nr. 3, datë 15.02.2023 të Ministrisë së Arsimit dhe Sportit përcaktohen nivelet e studimit për mësuesit që ushtrojnë profesionin e tyre, ku nënvizohen diplomat ekuivalente, diploma të ngjashme me diplomat në fushat/ lëndët e mësimdhënies në arsimin parauniversitar dhe kriteret e ngritjes së programeve të studimit të arsimit në vazhdim në fushën psikologjike.

Në të dhënat e raportuara nga Ministria e Arsimit nënvizohet akreditimi i programeve dhe kurseve në vazhdim për profesionin e mësuesit, por duke mos përmendur asnjë element lidhur me përmirësimin e cilësisë së këtyre programeve.

Konstatohet se:

- Nuk janë respektuar afatet e paracaktuara në planin e veprimit për implementimin e objektivave të dokumentit strategjik.
- Nuk ka një përmirësim të njehsuar nga raportimet e institucioneve zyrtare lidhur me programet e formimit fillestar.

---

⁴⁰ <https://arsimi.gov.al/wp-content/uploads/2023/02/Udhezim-nr.-3-dt.-15.2.2023.pdf>

- *Hartimi i këtij objektivi strategjik nuk përcakton indikatorë të qartë matës të cilët do t'i bënin të mundur institucionit të vlerësonte në mënyrë racionale nivelin e impaktit të masave të marra. Gjykojmë jo të matshme dhe jo specifike përdorimin e termave përgjithësues “përmirësim” në hartimin e objektivit.*

7.19 Zhvillimi profesional i mësuesve

Në dokumentin strategjik i kushtohet një sektor i veçantë, zhvillimit dhe përparimit profesional të mësuesve, duke parashikuar realizimin e tij nëpërmjet trajnimeve permanente, programeve të shkëmbimit Erasmus+ dhe praktikave të ndarjes së eksperiencës mes mësuesve shqiptarë të diasporës dhe atyre që punojnë aktualisht në Shqipëri.

Referuar Udhëzimit Nr. 16⁴¹ të lëshuar nga Ministria e Arsimit më datë 28 korrik 2021, në Nenin 6 specifikohet që çdo punonjës arsimor duhet të ketë të paktën një kredit të marrë në një vit shkollor, i cila është i barasvlefshëm me 18 orë trajnime. Institucionet drejtuese të arsimit kanë krijuar platforma online përmes të cilave mund të aksesohen trajnime të vazhdueshme përgjatë gjithë vitit, të përgatitura nga kompani trajnuese të akredituara. Këto trajnime ofrohen për personelin mësimor ose kundrejt pagesës, ose falas të mbështetura me fonde publike.

Një problematikë e evidente që lidhet me këto trajnime është mungesa e larmishmërisë së fushave dhe tematikave që trajtohen, duke ricikluar çdo vit të njëjtat fusha dhe tematika. Kjo situatë kufizon aftësinë e mësuesve për të zhvilluar kompetenca të reja dhe për të përshtatur mësimdhënien me kërkesat në ndryshim të nxënësve dhe shoqërisë.

Monitorimi i kryer tregon se shumica e trajnimeve të ofruara nga kompanitë e akredituara janë kundrejt pagesës, gjë që nënkupton një kosto të shtuar për mësuesit. Kjo është një barrë financiare që mund të ndikojë negativisht në motivimin dhe mundësinë e mësuesve për të marrë pjesë në këto trajnime. Prandaj, është e nevojshme të rishikohen dhe të diversifikohen burimet e financimit për trajnime, duke rritur aksesin në trajnime të subvencionuara ose

---

⁴¹ <https://arsimi.gov.al/wp-content/uploads/2021/07/Udhezim-Nr-16-date-28-7-2021.pdf>

plotësisht të mbështetura nga fondet publike, për të siguruar që të gjithë mësuesit të kenë mundësi të barabarta për zhvillim profesional.

Për të adresuar këto nevoja, po zbatohet Programi Kombëtar i Zhvillimit Profesional të Mësuesve⁴². Ky program realizohet në bashkëpunim me shtatë universitete dhe synon që deri në vitin 2025 të trajnojë rreth 16 mijë mësues. Ky bashkëpunim synon të sigurojë një përmirësim të thellë dhe të qëndrueshëm të kapaciteteve profesionale të mësuesve, duke i pajisur ata me aftësi të avancuara dhe të përshtatshme për nevojat bashkëkohore të arsimit.

Gjithashtu përgjatë vitit 2023 janë trajnuar 24,260 mësues të cikleve të ndryshme, drejtues si dhe punonjës të shërbimit psikosocial lidhur me Edukimin për Median dhe Informacionin, aftësimin në TIK dhe të menduarin kritik.

Në kuadër të zhvillimit profesional dhe harmonizimit të kurrikulave për formimin fillestar të mësuesit janë dorëzuar nga ASCAP 76 module trajnimi në Komisionin e Akreditimit të Programeve të Trajnimit të cilat vijojnë të jenë në proces akreditimi. Kjo është përtej afateve të parashkuara në planin e veprimit të dokumentit strategjik.

Në periudhën korrik- dhjetor 2023 janë hartuar nga ASCAP "Platforma kombëtare e trajnimeve STEM 2024-2025", për zhvillimin e mësuesit në fushat e provimeve ndërkombëtare PISA, PIRLS dhe TIMSS si gjuhë shqipe, matematikë, shkencë dhe teknologji. Këto platforma do të implementohen në vitin 2024.

Konkludojmë se:

- *Një mësues në repektim të udhëzimeve të miratuara duhet të sigurojë gjatë vitit një kredit i barasvlefshëm me 18 orë trajnimëe.*
- *Një problematikë evidente lidhet me mungesën e larmishëmërisë së trajnimeve që i ofrohen mësuesve.*
- *Përgjatë vitit 2023 janë trajnuar 24,260 mësues të cikleve të ndryshme, drejtues si dhe punonjës të shërbimit psikosocial.*

---

⁴² <https://arsimi.gov.al/programi-kombetar-i-zhvillimit-profesional-te-mesuesve-manastirliu-trajnimi-i-mesuesve-te-shkencave-me-metodat-me-efektive-te-mesimdhenies/>

- ASCAP ka dërguar për akreditim 76 module trajnimesh, të cilat vazhdojnë në proces akreditimi.
- ASCAP ka hartuar "Platformën kombëtare të trajnimeve STEM 2024-2025", për zhvillimin e mësuesit në fushat e provimeve ndërkombëtare PISA, PIRLS dhe TIMSS si gjuhë shqip/e, matematikë, shkencë dhe teknologji.

7.20 Erasmus+ në arsimin parauniversitar

Programet Erasmus+ janë iniciativa shkëmbimi të krijuara në kuadër të partneriteteve mes institucioneve arsimore, të cilat shërbejnë për ndarjen e përvojave dhe eksperiencave, si në nivel stafesh akademike ashtu edhe në nivel studentësh. Pjesëmarrja e këtyre programeve në objektivat strategjike për zhvillimin profesional të stafit mësimdhënës të arsimit parauniversitar mund të konsiderohet si një aspekt pozitiv dhe zhvillimor. Këto programe ofrojnë mundësi të vlefshme për të përmirësuar aftësitë dhe njohuritë e mësuesve, duke i ekspozuar ata ndaj metodave të reja dhe praktikave më të mira ndërkombëtare.

Në objektivat strategjike parashikohet zhvillimi dhe nxitja e politikave që mbështesin përfshirjen e programeve Erasmus+ brenda vitit 2022. Kjo synon të krijojë mundësi për mësuesit e arsimit parauniversitar që të marrin pjesë në shkëmbime ndërkombëtare, duke forcuar kapacitetet e tyre profesionale dhe duke përmirësuar cilësinë e arsimit në përgjithësi.

Megjithatë, në monitorimin e kryer në faqen zyrtare të Ministrisë së Arsimit nuk është konstatuar asnjë program Erasmus+ i dedikuar për arsimin parauniversitar. Kjo mungesë tregon një hendek të rëndësishëm në zbatimin e këtyre politikave, duke lënë pas dore një mundësi të vlefshme për zhvillimin profesional të mësuesve.

Konstatohet se:

- Mungesa e programeve Erasmus+ për arsimin parauniversitar mund të jetë rezultat i disa faktorëve, duke përfshirë mungesën e burimeve financiare të dedikuara, mungesën e partneriteteve të konsoliduara me institucione ndërkombëtare, ose edhe një fokus të pamjaftueshëm në këtë nivel arsimor nga ana e politikëbërësve.
- Duhet të përmirësohet transparenca dhe komunikimi rreth mundësive ekzistuese për pjesëmarrje në programe ndërkombëtare. Kjo përfshin

krijimin e një platforme të dedikuar ku mësuesit mund të informohen dhe të aplikojnë për programe shkëmbimi si Erasmus+, duke siguruar kështu që të gjitha palët e interesuara janë të informuara dhe kanë qasje të barabartë në këto mundësi. Me nivelin e deritanishëm të transparencës ky objektivi mund të cilësohet i përfunduar.

7.21 Zhvillimi profesional i mësuesve të diasporës

Zhvillimi profesional i mësuesve të diasporës është një objektivi strategjik i rëndësishëm i Ministrisë së Arsimit, që synonte të realizohej deri në vitin 2022. Ky objektivi kishte për qëllim të përmirësonte cilësinë e mësimdhënies së gjuhës shqipe dhe kulturës shqiptare në mërgatë, duke forcuar lidhjet mes mësuesve që veprojnë jashtë vendit dhe atyre që punojnë në Shqipëri.

Sipas të dhënave zyrtare⁴³, Ministria e Arsimit ka organizuar një seminar të përvitshëm për mësimin e gjuhës shqipe dhe kulturës shqiptare në diasporë, i cili ka arritur të realizohet në 16 edicione. Seminari i fundit u mbajt në vitin 2023, pas një ndërprerjeje katërvjeçare që nga viti 2019. Ky seminar është një forum i rëndësishëm për shkëmbimin e përvojave dhe praktikave më të mira mes mësuesve nga diaspora dhe kolegëve të tyre në Shqipëri, ku morën pjesë 120 mësues të gjuhës shqipe në diasporë.

Megjithëse afatet e parashikuara në strategji nuk janë respektuar, rikthimi i këtij forumi në vitin 2023 është një zhvillim shumë pozitiv. Ky rikthim dëshmon për një përkushtim të ri për të mbështetur mësuesit e diasporës dhe për të përmirësuar cilësinë e arsimit shqip në mërgatë. Përveç kësaj, ky forum ndihmon në forcimin e rrjeteve profesionale dhe në rritjen e kapaciteteve të mësuesve, duke siguruar një transferim të frytshëm të njohurive dhe përvojave mes komuniteteve arsimore.

Referuar të dhënave zyrtare rezulton se ASCAP ka dorëzuar pranë Komisionit të Akreditimit të Programeve të Trajnimit 6 module trajnimi për mësuesit e diasporës të cilët ende vazhdojnë të jenë në proces akreditimi. Në regjistrin shtetëror të diasporës janë të regjistruar sipas të dhënave të raportuara nga Ministria e Arsimit 80 mësues, ku përgjatë vitit 2023 janë kualifikuar 7 mësues.

---

⁴³ <https://arsimi.gov.al/diaspora/>

Në monitorimin e kryer rezulton se mungon një koordimin politikash dhe një plan mbështetjeje i vazhdueshëm për mësuesit në diasporë. Mosavancimi i akreditimit të moduleve trajnuese ndikon në vonesa dhe tejkalime të planit të veprimit dhe arritjes së zhvillimit të politikave për mësuesit e diasporës.

Konstatohet se:

Në seminarin që u mbajt në vitin 2023 për mësimin e gjuhës shqipe dhe kulturës shqiptare në diasporë morën pjesën 120 mësues.

ASCAP ka dorëzuar pranë Komisionit të Akreditimit të Programeve të Trajnimit 6 module trajnimi për mësuesit e diasporës të cilët ende vazhdojnë të jenë në proces akreditimi.

Në regjistrin shtetëror të diasporës janë të regjistruar sipas të dhënave të raportuara nga Ministria e Arsimit vetëm 80 mësues.

7.22 Kushtet e pozicionit të punës së mësuesve

Në dokumentin strategjik parashikohet përmirësimi i pozicionit të punës së profesionit të mësuesit përmes incentivimit të vazhdueshëm të rritjes së pagave, me një objektiv të qartë që deri në vitin 2025, paga të rritet me 40%.

Në vitin 2023, për shkak të politikave mbrojtëse të zbatuara për të përballuar zhvillimet inflacioniste që përjetoj ekonomia, u ndërmor një nismë për indeksimin e pagave në disa sektorë publik. Paga e mësuesve⁴⁴ u indeksua nominalisht me 7%. Kur kjo rritje nominale përkthehet në terma realë, duke marrë parasysh normën mesatare të inflacionit⁴⁵ gjatë periudhës së implementimit, rezulton se rritja reale e pagave për këtë kategori ka qenë vetëm 0.3%. Kjo është një përqindje tepër e ulët që nuk adreson realisht nevojat e mësuesve për një përmirësim të ndjeshëm në standartin e jetesës.

Sipas të dhënave zyrtare⁴⁶, në dhjetor 2022, paga e një mësuesi në arsimin bazë përbënte 91.9% të pagës mesatare në sektorin shtetëror. Pas ndërmarrjes së politikave incentivues në qershor 2023, paga e mësuesit në arsimin bazë përbënte 86.6% të pagës mesatare në sektorin shtetëror, duke

⁴⁴ <https://www.monitor.al/reforma-e-pagave-thellon-pabarazine-mesuesit-mjeket-dhe-infermieret-rritje-reale-0-deputetet-dhe-ministrat-deri-ne-90w/>

⁴⁵ Norma mesatare e inflacionit e përlloaritur rezulton për vitin 2022, 6.7% (<https://www.monitor.al/2022-inflacioni-mesatar-6-7-niveli-me-i-larte-ne-24-vjet-te-varfrit-me-te-eksponuar/>)

⁴⁶ <https://www.monitor.al/rritja-e-pagave-ne-shtet-administrata-e-nenes-infermieret-dhe-mesuesit-te-njerkes/>

reflektuar kështu një përkeqësim të pozicionimit ekonomik të këtij profesioni. Për mësuesit e arsimit të mesëm të parë, në dhjetor 2022 paga e tyre përbënte 97.3% të pagës mesatare në sektorin shtetëror, ndërsa pas ndërmarrjes së politikave rritëse në qershor 2023, kjo pagë përbënte 90.2% të pagës mesatare në sektorin shtetëror, duke zgjeruar kështu edhe më shumë hendekun.

Vendimi i Këshillit të Ministrave⁴⁷ Nr.447, datë 26 korrik 2023, miratoi një dokument politikash prioritare që parashikon se brenda vitit 2024, paga e pozicionit të mësuesit do të rritet me 32.5%. Kjo do të përkthehet në një pagë bruto mujore prej 106,800 lekë, nga 80,607 lekë aktualisht, për një rritje nominale prej 26,193 lekë/muaj. Për mësuesit e arsimit bazë, vendimi parashikon që paga mujore të arrijë në 95,550 lekë deri në fund të vitit 2024, nga 75,000 lekë/muaj aktualisht, duke rezultuar në një rritje prej 27.4%.

Konstatojmë se:

- *Këto politika incentivimi, pozitive në pamje të parë, mbeten larg objektivit strategjik të vendosur për një rritje bruto prej 40% të pagave. Për të arritur këtë objektiv ambicioz, është e nevojshme një qasje më e qëndrueshme dhe më e koordinuar në politikën e pagave, duke përfshirë mekanizma efektive për të përballuar inflacionin dhe për të siguruar një rritje reale të mirëqenies ekonomike të mësuesve.*
- *Deri në fund të vitit 2024 sipas VKM-së së miratuar, paga e pozicionit të mësuesit parashikohet të rritet me 32.5% ndërsa e mësuesit në arsimin bazë parashikohet të rritet me 27.4%.*
- *Hartimi i këtij objektivit strategjik nuk përcakton indikatorë të qartë matës të cilët do t'i bënin të mundur institucionit të vlerësonte në mënyrë racionale nivelin e impaktit të masave të marra. Gjykojmë jo të matshme dhe jo specifike përdorimin e termave përgjithësues “përmirësim” në hartimin e objektivit.*

Objektivi specifik: Zbatimi i plotë i kurrikulës së bazuar në kompetenca, nëpërmjet mësimdhënies efektive dhe shfrytëzimit të burimeve të cilësisë së lartë

---

⁴⁷ <https://qbz.gov.al/eli/vendim/2023/07/26/447/d658f191-9975-4275-96a0-d531d22c0c06>

Ky objektiv specifik synon të arrijë:

- a. Pajisja e shkollave me mjete mësimore për zbatimin e kurrikulës me kompetenca dhe lënia në përdorim për 2 vite e teksteve shkollore në përdorim falas.
- b. Mbështetje e vazhdueshme për mësuesit për zbatimin e kurrikulës së re.
- c. Përmirësimi i aftësive të nxënësve në lexim-shkrim, matematikë dhe shkencë.
- d. Sigurimi i besueshmërisë së provimeve/vlerësimeve kombëtare .
- e. Të mësuarit e gjuhës angleze që nga klasa e parë e arsimit bazë.
- f. Të mësuarit e zejeve, arteve dhe sporteve në arsimin parauniversitar.

7.23 Pajisja e nxënësve me tekste shkollore

Në dokumentin strategjik parashikohet që, në zbatim të kurrikulës së re të implementuar me bazë kompetencash, do të shpërndahen libra për përdorim falas për nxënësit dhe të përdoren deri në dy vite. Sipas të dhënave zyrtare⁴⁸ nga Ministria e Arsimit, në vitin shkollor 2023-2024, përfitojnë libra të rinj falas për përdorim vetëm 71 mijë nxënës nga klasa e parë deri në të tretën. Në të gjitha institucionet e arsimit parauniversitar përfitojnë libra falas, të rinj dhe të përdorur, 242 mijë nxënës në total. Sipas monitorimeve të kryera, rezulton se librat mund të ripërdoren deri në tre vite, varësisht nga shkalla e konsumit të tyre, ndryshe nga ajo që parashikohej në dokumentin strategjik.

Ripërdorimi i librave nga breza të ndryshëm shkollorë nuk mund të konsiderohet si një nismë pozitive pasi kjo krijon mungesë të barazisë së mundësive për nxënësit që i përkasin brezave të ndryshëm. Ndër ta mund të ketë breza nxënësish që çdo vit kanë punuar me libra të përdorur, gjë që i vendos ata në një disavantazh krahasuar me nxënësit që kanë përfituar libra të rinj. Kjo mospërputhje ndërmjet standardeve të librave të përdorur dhe të rinj mund të ndikojë negativisht në përvojën e të nxënësve dhe motivimin e nxënësve për të mësuar.

Për më tepër, përdorimi i librave të përdorur për periudha më të gjata se sa ishte parashikuar fillimisht në dokumentin strategjik mund të shkaktojë

---

⁴⁸ <https://faktoje.al/e-vertete-deklarata-per-libra-te-rinj-falas-per-klasat-1-3/>

probleme të tjera praktike dhe pedagogjike. Librat e përdorur, shpesh përballesh me dëmtime fizike dhe përmbajtje të shkruar, gjë që mund të pengojë procesin e të nxënësve. Ndërsa ekonomizimi është një aspekt i rëndësishëm, ai nuk duhet të vijë në kurriz të cilësisë së edukimit dhe përvojës arsimore të nxënësve.

Konstatohet se:

- *Për të siguruar një edukim cilësor dhe të barabartë për të gjithë nxënësit, është thelbësore të rishikohet politika e ripërdorimit të librave. Duhet të sigurohet që të gjithë nxënësit të kenë akses në libra në gjendje të mirë dhe përmbajtje të pa dëmtuar, duke shmangur kështu disavantazhet që mund të krijohen nga përdorimi i librave të konsumuar. Kjo do të kontribuonte në një përvojë më të barabartë dhe më të drejtë për të gjithë nxënësit, duke rritur cilësinë e arsimit dhe duke motivuar më tej brezat e rinj në procesin e të nxënësve.*

7.24 Pajisja e institucioneve arsimore me mjete shkollore

Zhvillimet brenda institucioneve arsimore ngarkojnë Ministrinë e Arsimit me përgjegjësi për plotësimin e standarteve pedagogjike dhe pajisjen e shkollave me mjetet e nevojshme për zbatimin e kurrikulës me kompetenca. Në një përgjigje të datës 29 mars 2024, Ministria e Arsimit, e pyetur për numrin e mjeteve mësimore të shpërndara në institucionet arsimore për zbatimin e kurrikulës me kompetenca, deklaroi:

“Ministria e Arsimit dhe Sportit, së bashku me Agjencinë Kombëtare të Arsimit Parauniversitar (AKAP), kanë në fokus pajisjen me paketa, me mjete mësimore, në mbështetje të zbatimit të kurrikulës me kompetenca. Investimet në këtë drejtim janë realizuar çdo vit dhe aktualisht në institucionet tona arsimore numërohen rreth 2000 laboratorë, që mbulojnë lëndët shkencore.”

Megjithatë, në këtë përgjigje nuk identifikohen paketat specifike me mjete mësimore të shpërndara në institucionet arsimore, duke mos bërë transparente as numrin dhe as përmbajtjen e këtyre paketave. Zhvillimi i kurrikulës me kompetenca nuk zbatohet vetëm në shkencë, dhe mungesa e transparencës lidhur me implementimin e këtyre politikave krijon pengesa në monitorimin e efektivitetit të tyre në zhvillimin e procesit mësimor.

Për të siguruar një zbatim efektiv dhe gjithëpërfshirës të kurrikulës me kompetenca, është thelbësore që Ministria e Arsimit të ofrojë më shumë transparencë në lidhje me shpërndarjen dhe përmbajtjen e mjeteve mësimore. Duke mos pasur një informacion të qartë dhe të detajuar mbi paketat e mjeteve mësimore, është e vështirë të vlerësohet nëse investimet janë të mjaftueshme dhe të drejtuara siç duhet për të mbështetur të gjithë komponentët e kurrikulës.

Mungesa e transparencës jo vetëm që frenon monitorimin efektiv të këtyre politikave, por gjithashtu mund të ndikojë negativisht në cilësinë e arsimit dhe të krijojë pabarazi midis institucioneve arsimore. Institucionet që nuk pajisen me mjetet e nevojshme mund të mos jenë në gjendje të zbatojnë me sukses kurrikulën e re, duke rezultuar në një përvojë të pabarabartë të nxënësve dhe në rezultate të pabarabarta mësimore.

Konstatojmë se:

- *Për të arritur standartet pedagogjike të parashikuara dhe për të mbështetur plotësisht zbatimin e kurrikulës me kompetenca, është e domosdoshme që Ministria e Arsimit të rrisë transparencën dhe llogaridhënien lidhur me shpërndarjen e mjeteve mësimore. Kjo do të sigurojë që të gjitha institucionet arsimore të kenë burimet e nevojshme për të ofruar një arsim cilësor dhe të barabartë për të gjithë nxënësit.*

7.25 Monitorimi i zbatimit të kurrikulës me kompetenca

Në dokumentin strategjik është parashikuar që për zbatimin e kurrikulës me kompetenca të kryhet një monitorim i vazhdueshëm për të kuptuar efektet e saj në sistemin arsimor parauniversitar. Sipas të dhënave zyrtare, në përgjigjen e marrë nga Ministria e Arsimit më 8 prill 2024, rezulton se në harkun kohor trevjeçar (2020-2023) janë kryer nga Agjencia për Sigurimin e Cilësisë në Arsimin Parauniversitar (ASCAP) gjithsej 324 inspektime. Nga këto inspektime, 241 janë realizuar në shkollat e arsimit bazë, 55 në shkollat e arsimit të mesëm të lartë dhe 28 në shkollat e mesme të bashkuara. Gjithashtu, sipas të dhënave nga Ministria e Arsimit rezulton se janë trajnuar 150 specialistë të sektorit të kurrikulës së DRAP-ve dhe ZVAP-ve.

Nga analiza e këtyre të dhënave rezulton se gjatë tre viteve, që përkojnë me zbatimin e strategjisë, janë monitoruar vetëm 23% e institucioneve arsimore bazë dhe 16% e institucioneve të arsimit të mesëm të lartë.

Këto shifra tregojnë një numër shumë të ulët inspektimesh, mbi të cilat është e vështirë të bazojmë një analizë të thelluar lidhur me zbatueshmërinë dhe efektivitetin e kurrikulës së re të implementuar. Për një vlerësim të saktë dhe të besueshëm të suksesit dhe sfidave të kurrikulës me kompetenca, është thelbësore që monitorimi të jetë më gjithëpërfshirës dhe i rregullt. Një mbulim kaq i kufizuar i inspektimeve nuk mund të ofrojë një pamje të plotë dhe të detajuar të implementimit dhe ndikimit të kurrikulës së re në të gjitha shkollat.

Konstatohet se:

- *Gjatë tre viteve, që përkojnë me zbatimin e strategjisë, janë monitoruar vetëm 23% e institucioneve arsimore bazë dhe 16% e institucioneve të arsimit të mesëm të lartë.*
- **) Janë trajnuar 150 specialistë të sektorit të kurrikulës së DRAP-ve dhe ZVAP-ve.*
- *Për të siguruar një zbatim efektiv të kurrikulës me kompetenca, është e domosdoshme që Ministria e Arsimit të rrisë numrin e inspektimeve dhe të zgjerojë shtrirjen e tyre në të gjitha nivelet e arsimit parauniversitar. Kjo do të mundësonte një monitorim më të saktë dhe të detajuar të progresit, sfidave dhe nevojave të institucioneve arsimore në zbatimin e kurrikulës së re.*
- *Rritja e numrit të inspektimeve do të ndihmonte në identifikimin e praktikave të mira dhe problematikave në zbatimin e kurrikulës, duke i dhënë mundësi Ministrisë së Arsimit dhe ASCAP-it të ndër marrin masa korigjuese dhe përmirësuese në kohë. Kjo qasje do të kontribuonte në përmirësimin e cilësisë së arsimit dhe do të siguronte që të gjithë nxënësit të kenë mundësi të barabarta për të përfituar nga reformat e reja arsimore.*

7.26 Hartimi i udhëzuesve ndihmës për mësues

Agjencia e Sigurimit të Cilësisë së Arsimit Parauniversitar (ASCAP) është e obliguar nga dokumenti strategjik të hartojë module dhe udhëzues ndihmës për mësuesit në fushat "Gjuhë shqipe dhe komunikim," "Matematikë" dhe "Shkencat Natyrore". Sipas monitorimit të kryer, rezulton se për hartimin e këtyre udhëzuesve specifikë janë respektuar afatet e vendosura në

dokumentin strategjik deri në vitin 2023, dhe këto udhëzues janë të aksesueshëm përmes faqes zyrtare të ASCAP-it në seksionin "Udhëzues"⁴⁹.

Hartimi dhe shpërndarja e udhëzuesve ndihmës për mësuesit në fushat kyçe të kurrikulës është një hap i rëndësishëm drejt mbështetjes së mësuesve në procesin e tyre të punës dhe në zbatimin e kurrikulës me kompetenca. Këta udhëzues u ofrojnë mësuesve mjete dhe resurse të domosdoshme për të përmirësuar metodologjinë e mësimdhënies dhe për të rritur efektivitetin e procesit mësimor. Duke ofruar qasje të lehtë dhe të shpejtë në këto resurse përmes platformës online, ASCAP siguron që mësuesit të kenë mbështetjen e nevojshme për të zbatuar me sukses kurrikulën e re dhe për të përmbushur standartet e cilësisë në arsim.

Konstatojmë se:

- *Hartimi i udhëzuesve ndihmës për mësuesit në fushat "Gjuhë shqipe dhe komunikim", "Matematikë" dhe "Shkencat Natyrore" është kryer brenda afateve në planin e veprimit dhe mund të aksesohet online.*
- *Ky mund të cilësohet si një hap pozitiv në përmbushje të objektivëve strategjik dhe që i vjen në ndihmë zhvillimit cilësorë të procesit. Realizimi i këtij objekti jo vetëm që përmbush kërkesat e përcaktuara në dokumentin strategjik, por gjithashtu kontribuon në përmirësimin e cilësisë së mësimdhënies dhe të nxënies në arsimin parauniversitar.*

7.27 Rezultatet e të nxënit të arsimin Parauniversitar

Efektiviteti i kurrikulës së re, besueshmëria në vlerësimin e të nxënit të nxënësve dhe lehtësitë e krijuara nga udhëzuesit specifikë në zhvillimin e procesit mësimor maten nëpërmjet rezultateve të nxënësve. Sipas të dhënave zyrtare nga Ministria e Arsimit, në përgjigjen e dhënë më 29 mars 2024, rezulton se 99% e nxënësve të arsimit fillor zotërojnë nivelin minimal të aftësive në gjuhë shqipe dhe matematikë sipas testit të integruar VANAF⁵⁰. Ndërsa sa i përket të dhënave lidhur me Provimin Kombëtar të Arsimit Bazë (PKAB), përqindja e nxënësve që zotërojnë nivelin minimal të aftësive në gjuhë shqipe dhe matematikë rezulton mesatarisht 99.84% për secilën lëndë.

⁴⁹ <https://www.ascap.edu.al/category/udhezues/>

⁵⁰ Modele testesh të Vlerësimit të Arritjeve të Nxënësve të Arsimit Fillor duke integruar fushwn gjuhw shqipe, matematikw dhe dituri

Megjithatë, një kontradiktë e theksuar del në pah kur analizojmë të dhënat nga testi ndërkombëtar PISA. Sipas kësaj analize, rezulton se 73.2% e nxënësve nuk zotërojnë nivelin minimal në "Lexim", 67% nuk zotërojnë nivelin minimal në "Shkencë" dhe 74% nuk zotërojnë nivelin minimal në "Matematikë". Këto të dhëna tregojnë për një mospërputhje të dukshme me rezultatet e raportuara nga sistemi arsimor vendor.

Kjo kontradiktë tregon se matja e performancës së nxënësve dhe efektiviteti i kurrikulës së re nuk janë të besueshme dhe nuk pasqyrojnë realitetin e vërtetë të përvetësimit të njohurive dhe aftësive nga nxënësit. Rezultatet e larta të raportuara nga testet vendore sugjerojnë një pamje optimiste, por të dhënat nga PISA sfidojnë këtë pamje dhe ngrenë pikëpyetje mbi cilësinë dhe efektivitetin e kurrikulës me kompetenca.

Konstatohet se:

- Në vitin 2024, 99% e nxënësve të arsimit fillor zotërojnë nivelin minimal të aftësive në gjuhë shqipe dhe matematikë sipas testit të integruar VANAF.
- Në Provimin Kombëtar të Arsimit Bazë (PKAB), përqindja e nxënësve që zotërojnë nivelin minimal të aftësive në gjuhë shqipe dhe matematikë rezulton mesatarisht 99.84% për secilën lëndë.
- Sipas analizës së rezultateve të testimit PISA rezulton se 73.2% e nxënësve nuk zotërojnë nivelin minimal në "Lexim", 67% nuk zotërojnë nivelin minimal në "Shkencë" dhe 74% nuk zotërojnë nivelin minimal në "Matematikë".
- Një kontradiktë mes rezultateve në testet ndërkombëtare dhe në testet e organizuara brenda vendit, ku kjo tregon se matja e performancës së nxënësve dhe efektiviteti i kurrikulës së re nuk janë të besueshme dhe nuk pasqyrojnë realitetin e vërtetë të përvetësimit të njohurive dhe aftësive nga nxënësit.

7.28 Gjuha angleze në klasën e parë dhe kurrikulat me zgjedhje

Në dokumentin strategjik parashikohet implementimi i mësimin të gjuhës angleze që nga klasa e parë e arsimit bazë. Sipas të dhënave zyrtare⁵¹, gjuha angleze është futur në programin mësimor që nga viti shkollor 2021-2022. Gjatë këtij viti shkollor, 30,164 nxënës të klasës së parë kanë filluar të mësojnë

⁵¹ <https://faktoje.al/anglishtja-ne-klase-te-pare-premtim-i-mbajtur-por-cfare-thone-prinderit-dhe-psikologet/>

gjuhën angleze, ndërsa për zhvillimin e këtij procesi janë angazhuar 1061 mësues. Këta mësues gjithashtu plotësojnë normën mësimore në klasat e tjera të arsimit fillor dhe të arsimit të mesëm të ulët brenda të njëjtës shkollë. Referua të dhënave të Ministrisë së Arsimit rezulton se në muajin shtator 2023, 28,572 nxënës ndiqnin mësimin e gjuhës angleze në klasën e parë.

Tekstet shkollore për zhvillimin e gjuhës angleze përcaktohen në bazë të Udhëzimit⁵² Nr.46, datë 16 mars 2021 "Për përzgjedhjen, shpërndarjen dhe shitjen e teksteve shkollore të klasave 1, 2, 3, 4, 8, 9, 10, 11, 12 të sistemit arsimor parauniversitar për vitin shkollor 2021-2022", ku specifikohen përgjegjësitë dhe direktivat e mbarëvajtjes së procesit.

Duhet të theksohet rëndësia e sigurimit të burimeve të mjaftueshme dhe mbështetjes së vazhdueshme për mësuesit dhe nxënësit. Shpërndarja e teksteve shkollore dhe materialeve ndihmëse duhet të bëhet në mënyrë të rregullt dhe në përputhje me standartet më të larta pedagogjike. Për më tepër, duhet të ketë një monitorim të vazhdueshëm të procesit të mësimdhënies për të siguruar që cilësia e mësimin të gjuhës angleze të jetë e lartë dhe që nxënësit të përfitojnë maksimalisht nga kjo iniciativë.

Në objektivat strategjike, një vëmendje e shtuar i është kushtuar kurrikulave me zgjedhje si një formë që ndihmon në formimin e plotë të një nxënësi dhe lehtëson integrimin e tij të vazhdueshëm në procesin mësimor përmes fushave ku ai gëzon kompetenca të veçanta. Sipas të dhënave zyrtare nga Ministria e Arsimit, në përgjigjen e datës 8 prill 2024, rezulton se Programi Kombëtar "Art, Zeje, Sport" zbatohet në sistemin arsimor parauniversitar vetëm në 200 shkolla, duke përfshirë rreth 10 mijë nxënës të cilët marrin pjesë në klube sipas tetë fushave: bujqësi dhe mjedis, sport-fuqizim dhe vetëmbrojtje, pikturë, vegla muzikore, kor, teatër, zeje dhe teknologji.

Nga të dhënat e analizuara, rezulton se ky program implementohet vetëm në 14.3% të institucioneve të arsimit parauniversitar dhe përfitojnë nga ky program vetëm 2.9% e nxënësve të regjistruar në arsimin parauniversitar. Gjatë vitit 2023 sipas të dhënave të Ministrisë së Arsimit rezulton se janë zhvilluar këshillime online me 51 koordinatorët e DRAP-ZVAP, gjithashtu edhe ASCAP ka vijuar me trajnimin e 246 koordinatorëve në 200 shkolla.

---

⁵² <https://arsimi.gov.al/wp-content/uploads/2021/03/Urdher-Nr-46-daTe-16-3-2021.pdf>

Ndonëse iniciativa të tilla integruese në procesin mësimor janë padyshim pozitive, përfshirja e kufizuar e tyre është një shqetësim i madh. Programi "Art, Zeje, Sport" ka potencialin të pasurojë përvojën arsimore të nxënësve duke ofruar mundësi për zhvillim personal dhe aftësi praktike që shpesh nuk janë të përfshira në kurrikulën standarte. Këto aktivitete jo vetëm që ndihmojnë në ndërtimin e kompetencave specifike, por gjithashtu nxisin kreativitetin, aftësitë sociale dhe mirëqenien fizike dhe emocionale të nxënësve.

Konstatojmë se:

- *Gjatë vitit shkollor 2021-2022, 30,164 nxënës të klasës së parë kanë filluar të mësojnë gjuhën angleze, ndërsa për zhvillimin e këtij procesi janë angazhuar 1061 mësues.*
- *Gjatë vitit 2023, 28,572 nxënës ndiqnin mësimin e gjuhës angleze në klasën e parë.*
- *Programi Kombëtar "Art, Zeje, Sport" implementohet vetëm në 14.3% të institucioneve të arsimit parauniversitar dhe përfitojnë nga ky program vetëm 2.9% e nxënësve të regjistruar në arsimin parauniversitar. Ky kufizim mund të jetë rezultat i mungesës së burimeve, stafit të kualifikuar ose infrastrukturës adekuate për të mbështetur një gamë të gjerë aktiviteteve jashtëmësimore në të gjitha shkollat. Për të adresuar këtë, është thelbësore që Ministria e Arsimit dhe institucionet përkatëse të ndër marrin hapa për të zgjeruar këtë program dhe për të siguruar që të gjitha shkollat dhe nxënësit të kenë mundësi të barabarta për të marrë pjesë në këto iniciativa të vlefshme.*
- *Në mënyrë që të maksimizohet ndikimi i kurrikulave me zgjedhje dhe programeve integruese si "Art, Zeje, Sport", duhet të ketë një rritje të përpjekjeve për të siguruar financim adekuat, trajnime mipër mësuesit dhe infrastrukturë mbështetëse. Kjo do të mundësojë që më shumë nxënës të përfitojnë nga këto mundësi dhe të zhvillojnë një sërë aftësish që do t'i ndihmojnë ata jo vetëm në edukimin e tyre të mëtejshëm, por edhe në jetën e përditshme dhe karrierën e tyre të ardhshme.*

Objektivi specifik: Zhvillimi i kompetencës digjitale nëpërmjet shfrytëzimit më të mirë të teknologjisë së informacionit dhe komunikimit për mësimdhënie dhe të nxënë.

Ky objektivi specifik synon të arrijë:

- a. Krijimi i infrastrukturës së përshtatshme për shfrytëzimin e TIK-ut në shkolla dhe mirëmbajtja e saj
- b. Zhvillimi i kompetencës digjitale nëpërmjet shfrytëzimit të shtuar të TIK-ut në të gjitha lëndët në të gjitha nivelet e arsimit duke filluar që nga klasa e parë e arsimit bazë
- c. Ofrimi i shërbimeve cilësore të TIK-ut për sistemin e arsimit parauniversitar

7.29 Infrastruktura digjitale në arsimin parauniversitar

Zhvillimi i infrastrukturës digjitale brenda institucioneve arsimore parauniversitare përmban një investim të thelbësuar në përmirësimin e praktikave mësimore drejt përparimit të vazhdueshëm. Në dokumentin strategjik, një theks i veçantë është vendosur në investimin në infrastrukturën digjitale të institucioneve arsimore, duke i kushtuar një vëmendje të veçantë këtij zhvillimi për të siguruar një përshtatje të detyrueshme me standartet e pranuar evropiane.

Sipas të dhënave zyrtare nga Ministria e Arsimit, në përgjigjen e datës 29 mars 2024, rezulton se në sistemin tonë arsimor ka mbi 1000 institucione publike të arsimit parauniversitar, të cilat disponojnë laboratorë TIK ose pajisje kompjuterike. Megjithatë, analiza e këtyre të dhënave tregon se vetëm 71.5% e këtyre institucioneve arsimore parauniversitare kanë pajisje kompjuterike.

Bazuar në këto shifra, është e qartë se ka një mungesë të ndjeshme të pajisjeve kompjuterike dhe laboratorëve TIK në më shumë se $\frac{1}{4}$ e shkollave në rang kombëtar. Kjo mund të jetë një pengesë e madhe për avancimin e integruar të teknologjisë në mësimdhënie dhe të përshtatshme për standartet e nevojshme për t'i përgatitur nxënësit për botën digjitale të sotme dhe të ardhshme.

Në mungesë të një infrastrukture të barabartë digjitale në të gjitha shkollat, krijohet një situatë ku disa nxënës kanë qasje dhe përfitime të kufizuara nga teknologjia, duke krijuar një hendek midis tyre dhe nxënësve të tjerë. Kjo përbën një cenim të mundësive të barabarta mes nxënësve dhe rrezikon të përkeqësojë ndarjen sociale dhe ekuivalentimin e arsimit.

Nxënësit që kanë qasje të kufizuara në pajisjet dhe teknologjinë digjitale mund të jenë të përjashtuar nga përvojat mësimore inovative dhe nga burimet e

internetit për hulumtime dhe mësim në shtëpi. Kjo ndikon në aftësinë e tyre për të përfituar në mënyrë të barabartë nga mundësitë e mësimit dhe zhvillimit të tyre.

Në të kundërt, nxënësit që kanë qasje të mirë në teknologjinë digjitale mund të kenë një avantazh të padëshiruar mbi të tjerët, duke krijuar një mungesë të barabartë në përfitimin e tyre nga teknologjia dhe në arritjen e qëllimeve të tyre mësimore.

Ritmet e zhvillimit të infrastrukturës digjitale brenda institucioneve arsimore janë të rëndësishme për përparimin e arsimit në epokën digjitale. Nëse shikojmë të dhënat e Ministrisë së Arsimit në përgjigjen e datës 29 mars 2024, ku raporti është 1 kompjuter për 20 nxënës në vitin 2023, ende ka hapa të nevojshëm për të përmirësuar qasjen dhe përdorimin e teknologjisë në mësim. Edhe pse kjo është një përmirësim nga vitet e mëparshme, raporti ende nuk është optimal për të siguruar një përvojë të barabartë mësimore për të gjithë nxënësit.

Në bazë të të dhënave të vendosura në dispozicion nga Ministria e Arsimit në përgjigjen e dhënë më 29 mars 2024, është specifikuar kryerja e investimeve me ndihmën e donatorëve të ndryshëm në laboratorë SmartLabs, të cilët janë të pajisur me shërbimin e rrjetit ëireless në ambientet e tyre. Megjithatë, nuk është e qartë nëse ky shërbim është ofruar në të gjitha ambientet e institucioneve arsimore, për të kontribuar kështu në zhvillimin e proceseve mësimore.

Edhe pse ky investim duket si një hap pozitiv drejt përmirësimit të mjedisit mësimor, është e rëndësishme që të kuptojmë nëse kjo infrastrukturë digjitale është e qasshme për të gjithë nxënësit. Nëse kjo mundësi ofrohet vetëm në disa ambiente të zgjedhura, atëherë mund të krijojë një hendek midis nxënësve, duke u parapëlqyer disa përpara të tjerëve. Kjo nuk është e barabartë dhe mund të ndikojë në përfitimin dhe zhvillimin e tyre.

Konstatojmë se:

- Vetëm 71.5% e këtyre institucioneve arsimore parauniversitare kanë pajisje kompjuterike.
- Në vitin 2023 në arsimin parauniversitar raporti është 1 kompjuter për 20 nxënës.

- *Kjo situatë shpreh nevojën për një përpjekje të rritur në nivel qendror dhe lokal për të investuar në infrastrukturën digjitale të shkollave. Investimet e mëtejshme në pajisjet dhe laboratorët TIK do të mundësojnë qasje më të gjerë të nxënësve në teknologjinë e informacionit dhe komunikimit, duke përmirësuar përvojën e tyre mësimore dhe përgatitjen për një botë që është gjithnjë e më e lidhur me teknologjinë. Kjo gjithashtu do të ndihmojë në zvogëlimin e hendekut digjital midis shkollave dhe në sigurimin e barazisë në qasjen dhe përdorimin e teknologjisë digjitale në arsim.*
- *Për të siguruar një përvojë mësimore të barabartë për të gjithë nxënësit, është e rëndësishme që investimet në infrastrukturën digjitale të jenë të përfshira dhe të arritshme në të gjitha ambientet e institucioneve arsimore. Kjo do të ndihmonte në garantimin e një qasje të barabartë në teknologjinë digjitale dhe do të përmirësonte efikasitetin dhe cilësinë e mësimit për të gjithë nxënësit.*

7.30 Zhvillimi i kompetencave digjitale

Zhvillimi i kompetencave digjitale, si për stafin pedagogjik ashtu edhe për integrimin e tyre në proceset mësimore, mbetet një sfidë e rëndësishme që adresohet në dokumentin strategjik. Që nga viti 2020, mësuesit kanë mundur të aksesojnë manuale trajnimi⁵³ në internet lidhur me përdorimin e teknologjisë së informacionit dhe komunikimit (TIK) në mësimdhënie. Për më tepër, modulet vjetore të trajnimeve⁵⁴ për mësuesit kanë përfshirë gjithnjë e më shumë implementimin e TIK-ut, duke ofruar një hapësirë të konsiderueshme për zhvillimin e këtyre kompetencave.

Në përpjekjet për të rritur dhe zhvilluar kompetencat digjitale, është arritur një përparim i dukshëm përmes implementimit të programit të kodimit në shkolla. Ky program⁵⁵ u prezantua për herë të parë në vitin shkollor 2022-2023 në klasat e para të 100 shkollave të arsimit bazë, duke sjellë një ndikim pozitiv në procesin e të nxënësve. Përparimi ka qenë gjithashtu evident në pjesëmarrjen e shkollave shqiptare në "EU Code Ëeek", ku në vitin 2023

⁵³ <https://www.ascap.edu.al/manualtrajnimi-perdorimi-i-tik-ut-ne-procesin-e-mesimdhenie-nxenes/>

⁵⁴ <https://trajnime.arsimi.rash.al/>

⁵⁵ <https://riniafemijet.gov.al/femijet/kodimi-ne-arsimin-parauniversitar/>

Shqipëria⁵⁶ ishte ndër gjashtë shtetet e përzgjedhura për të mirëpritur "The Code Week Hackathon".

Në kuadër të digjitalizmit sipas të dhënave zyrtare të Ministrisë së Arsimit në kthim-përgjigjen e saj, specifikohet se në vitin shkollor 2023-2024, në të gjitha institucionet e arsimit parauniversitar implementohet Sistemi i Menaxhimit të Informacionit Parauniversitar (SMIP), si një platformë online, e cila shërben për të mbledhur dhe gjeneruar të dhëna lidhur me arsimin parauniversitar, duke inkurajuar përdorimin e teknologjive të reja brenda sistemit arsimor.

Në këtë kontekst, ishte parashikuar që brenda vitit 2023 të pilotohej platforma SELFIE, një mjet vetëvlerësues online që ndihmon mësuesit dhe drejtuesit e shkollave të reflektojnë mbi përdorimin e teknologjive të reja digjitale. Megjithatë, sipas përgjigjes së marrë nga Ministria e Arsimit më 29 mars 2023, institucionet arsimore aktualisht përdorin Kartën e Performancës së Shkollës (KPSH) si instrument për vetëvlerësimin dhe inspektimin e shkollës.

Konstatohet se:

- Në të gjitha institucionet e arsimit parauniversitar implementohet Sistemi i Menaxhimit të Informacionit Parauniversitar (SMIP), si një platformë online, e cila shërben për të mbledhur dhe gjeneruar të dhëna lidhur me arsimin parauniversitar.
- Mësuesit kanë të mundur të aksesojnë manuale trajnimi lidhur me përdorimin e TIK-ut.
- Platforma SELFIE e parashikuar të pilotohej brenda vitit 2023 rezulton e pajtimshme. Kjo situatë tregon për një objektiv strategjik të pajtimshme, duke mos respektuar afatet e parashikuara në dokumentin strategjik. Mungesa e implementimit të platformës SELFIE pengon mundësinë e plotë të mësuesve dhe drejtuesve të shkollave për të reflektuar mbi dhe përmirësuar përdorimin e teknologjive digjitale në mësimdhënie. Kjo vonesë mund të ketë ndikim negativ në barazinë e mundësive për nxënësit, duke krijuar diferencë në cilësinë e arsimit që marrin në varësi të aksesit dhe përdorimit të teknologjisë në shkolla të ndryshme.

⁵⁶ <https://blog.codeweek.eu/albania-code-week-hackathon-2023-shaping-dreams-with-code/#:~:text=In%202023%2C%20Albania%20was%20one,%2C%20transportation%2C%20and%20other%20sector>

7.31 Interneti në Shkolla dhe Mësimi Online

Interneti është sot një aset thelbësor për zhvillimin e procesit mësimor, duke ofruar një gamë të gjerë metodologjish mësimore dhe qasje inovative në edukim. Progresi drejt një bote digjitale kërkon mbi të gjitha një infrastrukturë bazë që përfshin aksesin e të gjitha institucioneve arsimore në shërbimet e internetit. Në përgjigjen e marrë nga Ministria e Arsimit, më 29 mars 2024, thuhet se interneti në shkolla përdoret vetëm për veprimtari pedagogjike dhe rezulton se janë vetëm 1725 institucione arsimore publike të arsimit parauniversitar që janë të pajisura me internet dhe ku vetëm 200 prej tyre kanë sistemin e shpërndarjes wireless.

Në epokën e digjitalizimit, roli i teknologjisë në arsim është bërë gjithnjë e më thelbësor. Megjithatë, të dhënat tregojnë se vetëm 46% e institucioneve publike të arsimit parauniversitar në Shqipëri janë të pajisura me internet, dhe vetëm 5.3% e tyre kanë një rrjet shpërndarje wireless. Këto statistika ngrenë shqetësime të rëndësishme lidhur me përfshirjen dhe përgatitjen e nxënësve për një të ardhme të teknologjizuar, duke theksuar nevojën për një angazhim më të madh dhe investime në infrastrukturën teknologjike të shkollave.

Në dokumentin strategjik është parashikuar hartimi i një udhëzuesi nga Agjencia për Sigurimin e Cilësisë në Arsimin Parauniversitar (ASCAP) për zhvillimin e mësimi online brenda vitit 2023, si një strukturë e gatshme për situata të jashtëzakonshme. Ky udhëzues do të shërbente si një burim i rëndësishëm për të lehtësuar tranzicionin e shkollave drejt mësimi online, duke ofruar qartësi dhe udhëzime konkrete për mësuesit dhe drejtuesit e shkollave.

Megjithatë, nga monitorimi i faqes zyrtare të ASCAP⁵⁷, rezulton se nuk është publikuar asnjë udhëzues i tillë deri më tani. Mungesa e këtij udhëzuesi tregon një dështim në përmbushjen e një objekti strategjik të rëndësishëm, i cili kishte për synim të përgatiste sistemin arsimor për sfida të paparashikuara. Pa këtë udhëzues, mësuesit dhe nxënësit mbeten pa një kornizë të standardizuar për zhvillimin e mësimi online, duke krijuar një mungesë konsistence dhe efektiviteti në mënyrën se si mësimi ofrohet.

---

⁵⁷ <https://www.ascap.edu.al/>

Konstatojmë se:

- Vetëm 46% e institucioneve publike të arsimit parauniversitar në Shqipëri janë të pajisura me internet, dhe vetëm 5.3% e tyre kanë një rrjet shpërndarje wireless.
- Në faqen zyrtare të ASCAP, rezulton se nuk është publikuar asnjë udhëzues për zhvillimin e mësimit online ndonëse i parashikuar të realizohej brenda vitit 2023.

Tabela përmbledhëse e zbatueshmërisë së objektivëve të politikave të arsimit parauniversitar

OBJEKTIVI SPECIFIK	REALIZUESHMËRIA	REKOMANDIME
<p>Objektivi Specifik A1</p> <p>Sigurimi i gjithëpërfshirjes dhe pjesëmarrjes në klasën përgatitore dhe arsimin e detyruar, si dhe rritja e aksesit në arsimin parashkollor dhe të mesëm të lartë.</p> <p>a. Rritjen e aksesit të arsimin parashkollor</p> <p>b. Rritjen e pjesëmarrjes në arsimin parauniversitar</p> <p>c. Racionalizimi i rrjetit të shkollave</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Rënia e Pjesëmarrjes në Arsimin Parashkollor dhe Parauniversitar: Në dy vitet e fundit, numri i fëmijëve në kopshte ka rënë me 7.8%, dhe numri i nxënësve që ndjekin arsimin parauniversitar ka rënë me 3.8%. ➤ Rënia në Arsimin Fillor dhe të Mesëm: Arsimi fillor ka parë një ulje prej 8.5% të nxënësve të regjistruar nga klasa e parë deri në të pestën, ndërsa arsimi i mesëm i lartë ka parë një ulje prej 11.3% në dy vitet e fundit. ➤ Braktisja e Shkollës: 2830 nxënës kanë braktisur arsimin parauniversitar midis viteve 2021-2023, dhe institucionet kanë ndërvepruar për të 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Duhet organizuar fushata ndërgjegjësuese për rëndësinë e arsimit parashkollor dhe parauniversitar si dhe i duhet kushtuar vëmendje rritjes së financimit të ofertës shkollore dhe infrastrukture. ➤ Kjo situatë thekson nevojën për një standartizim dhe unifikim të strukturës së Sistemit të Parandalimit të Hershëm në të gjitha ZVAP-të, për të siguruar një qasje të koordinuar dhe efektive. ➤ Duhet hartuar politika më specifike dhe duhen krijuar plane strategjike lidhur me

	<p>adresuar këtë problematikë.</p> <p>➤ Sistemi i Parandalimit të Hershëm: Ky sistem nuk është i standardizuar dhe i unifikuar në të gjitha ZVAP-të, duke trajtuar problemin e braktisjes së shkollës në mënyra të ndryshme.</p> <p>➤ Politikat e Transportit: Vendimmarrja për mbulimin e kostove të transportit ka qenë gjithëpërfshirëse, duke i dhënë mundësinë e përfitimit disa kategorive që nuk ishin parashikuar në dokumentin strategjik.</p> <p>➤ Klasa Kolektive: Numri i nxënësve në klasa kolektive ka rënë me 7.8% në tre vitet e fundit, dhe numri i klasave kolektive ka rënë me 5.6%. Projektsonet tregojnë se deri në vitin 2026, numri i nxënësve në klasa kolektive do të bie me 9.3% dhe numri i klasave me 13%, duke treguar se mësimdhënia në klasa kolektive do të vazhdojë.</p>	<p>reduktimin e vazhdueshëm të klasave kolektive.</p> <p>➤ Në hartimin e objektivave strategjike, përdorni indikatorë të qartë dhe të matshëm që lejojnë vlerësimin racional të nivelit të impaktit të masave të marra. Zëvendësoni termat e përgjithshëm si "rritje" dhe "ulje" me shifra konkrete dhe të përcaktuara mirë. Kjo do të sigurojë që institucionet të mund të monitorojnë dhe vlerësojnë saktësisht efektivitetin e politikave dhe veprimeve të tyre.</p>
<p>Objektivi Specifik A2</p> <p>Sigurimi i mirëqenies sociale, emocionale dhe fizike të të gjithë nxënësve për të ulur</p>	<p>➤ Rënia e Nxënësve me Aftësi të Kufizuara: Numri i nxënësve me aftësi të kufizuara në arsimin e mesëm të lartë ka rënë me 3.9%, dhe</p>	<p>➤ Duhet të krijohen programe të dedikuara mbështetëse për nxënësit me aftësi të kufizuara dhe nxënësit</p>

braktisjen dhe për t'u mundësuar nxënësve të arrijnë potencialin e tyre të plotë

- a. Sigurimi i arsimit cilësor për fëmijët nga grupet vulnerabël
- b. Rritja e cilësisë së shërbimit psikosocial për të gjithë nxënësit
- c. Konsolidimi i mjediseve të sigurta dhe miqësore për fëmijët në shkollë, nëpërmjet hartimit dhe miratimit të planit të veprimit për shkolla të sigurta
- d. Përmirësimi dhe përshtatja e infrastrukturës shkollore
- e. Edukimi mbi reagimin ndaj emergjencave civile dhe fatkeqësive natyrore

86% e tyre që ndjekin arsimin bazë nuk vazhdojnë arsimin e mesëm të lartë.

➤ **Rritja e Mësuesve**

Ndihmës: Numri i mësuesve ndihmës është rritur me 13% krahasuar me vitin e kaluar, por kjo përdoret për të plotësuar normën e orëve të punës së mësuesve për shkak të ndryshimeve demografike.

➤ **Ulja e Pjesëmarrjes së**

Nxënësve nga Komunitetet Rome dhe Egjiptiane: Numri i nxënësve romë në arsimin bazë ka rënë me 5.4%, dhe numri i nxënësve egjiptianë ka rënë me 3.4%.

➤ **Implementimi i Nismës**

“Të Bëjmë Detyrat e Shtëpisë”: Kjo nismë është implementuar vetëm në 13.4% të institucioneve arsimore dhe përfshin 2.6% të nxënësve të arsimit parauniversitar. Deri në vitin 2026, pritet të përhapet në 27% të institucioneve dhe të përfshijë rreth 6% të nxënësve.

➤ **Mungesa e Kushteve Optimate për Psikologët dhe Punonjësit Socialë:**

nga komunitetet rome dhe egjiptiane, për të siguruar vazhdimësinë e arsimimit të tyre nga arsimi bazë në arsimin e mesëm të lartë.

- Duhet të investohet në përmirësimin e kushteve fizike të kabineteve të dedikuara për psikologët dhe punonjësit socialë, për të siguruar një mjedis të përshtatshëm për punën e tyre.
- Në kuadër të përmirësimit të sigurisë në institucionet arsimore parauniversitare duhet të rritet numri i oficerëve të sigurisë në shkollat e mesme të larta për të siguruar mbrojtjen fizike dhe psikologjike të nxënësve dhe stafit arsimor.
- Përshejtoni ndërtimin e shkollave të reja të planifikuara në Tiranë për të eliminuar mësimin me dy turne dhe për të përmbushur objektivat strategjike.
- Në kuadër të aksesueshmërisë së nxënësve me aftësi të

	<p>Numri i psikologëve dhe punonjësve socialë është rritur me 30%, por një psikolog rezulton përgjegjës për 506 nxënës. 53% e institucioneve arsimore nuk kanë kushte optimale për aktivitetin e tyre.</p> <p>➤ Siguria në Institucionet Arsimore: 54% e institucioneve të arsimit të mesëm të lartë nuk kanë oficerë sigurie. Vetëm në vitin shkollor 2022-2023 janë raportuar 796 raste të dhunës fizike, 912 raste të dhunës psikologjike dhe 954 raste të bullizmit.</p> <p>➤ Implementimi i Nismës “Shkolla Qendër Komunitare”: 54% e institucioneve arsimore nuk janë të profilizuara si Shkolla Qendër Komunitare, gjë e cila dëshmon një mungesë barazie mes nxënësve në rajone të ndryshme të Shqipërisë në marrjen e të njëjtave shërbime brenda shkollave.</p> <p>➤ Mësimi me dy turne: Në Bashkinë Tiranë rezulton se për të eliminuar mësimin me dy turne parashikohet që duhen ndërtuar 21 shkolla, deri</p>	<p>kufizuar në shkolla dihet të rriten investimet për të përmirësuar infrastrukturën e shkollave, duke përfshirë ndërtimin e rampave dhe infrastrukturës së nevojshme.</p> <p>➤ Institucionet publike të ofrojnë transparencë lidhur me gjendjen dhe përmirësimet e infrastrukturës shkollore, duke përfshirë aksesueshmërinë për nxënësit me aftësi të kufizuara.</p> <p>➤ Duhet të hartohen objektiva strategjike me indikatorë të qartë dhe të matshëm, duke zëvendësuar termat e përgjithshëm si "rritje" dhe "ulje" me shifra konkrete dhe të përcaktuara mirë.</p>
--	---	--

	<p>më tani rezulton se janë planifikuar vetëm 17 shkolla të reja të ndërtohen, gjë e cila e bën të pamundur realizimin e objektivit strategjik.</p>	
<p>Objektivi Specifik A3</p> <p>Krijimi i mundësive për formimin cilësor të mësuesve dhe përmirësimi i sistemit të karrierës që i inkurajon të zhvillojnë nivele më të larta të aftësive për mësimdhënie</p> <p>a. Përmirësimi i cilësisë së programeve për formimin fillestar të mësuesve</p> <p>b. Shtimi i mundësive për zhvillimin profesional të mësuesve</p> <p>c. Përmirësimi i pozicionit të mësuesit nëpërmjet rritjes së pagave dhe sistemit të kualifikimit bazuar në standardet e vlerësimit të mësuesve</p>	<p>➤ Rënie e numrit të mësuesve: Në vitin shkollor 2023-2024, janë të punësuar 24,109 mësues në arsimin 9-vjeçar, një rënie prej 291 mësuesish krahasuar me dy vite më parë.</p> <p>➤ Raporti nxënës/mësues: Në arsimin fillor publik raporti është 15.1 nxënës për një mësues, ndërsa në arsimin privat është 15.2. Në arsimin 9-vjeçar publik raporti është 7.9 nxënës për një mësues dhe 8 në arsimin privat.</p> <p>➤ Ndryshimet në raportin nxënës/mësues: Në arsimin e mesëm të lartë publik, raporti është 11.5 nxënës për një mësues dhe 9.1 në arsimin privat, një ulje në arsimin publik dhe një rritje në atë privat krahasuar me vitin 2021-2022.</p> <p>➤ Mungesa e përmirësimeve në formimin fillestar: Nuk ka përmirësim të njëhësuar në programet e formimit fillestar dhe nuk janë respektuar afatet e</p>	<p>➤ Zhvilloni politika të reja për rekrutimin dhe mbajtjen e mësuesve, duke ofruar mundësi zhvillimi profesional dhe avancim në karrierë, si dhe programe specializimi për fusha me mungesa.</p> <p>➤ Investoni në trajnime të vazhdueshme për mësuesit për t'i përgatitur ata për kërkesat e një sistemi arsimor në zhvillim të vazhdueshëm, duke siguruar që ata të jenë gjithmonë të përditësuar dhe të aftë.</p> <p>➤ Hartoni objektiva strategjike me indikatorë të qartë dhe të matshëm për të vlerësuar në mënyrë racionale nivelin e impaktit të masave të marra, duke shmangur termat e përgjithësuar si "përmirësim".</p>

	<p>planit të veprimit për objektivat strategjike.</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Trajnimi i mësuesve: Në vitin 2023 janë trajnuar 24,260 mësues, drejtues dhe punonjës psikosocialë. ASCAP ka dorëzuar për akreditim 76 module trajnimesh dhe 6 module për mësuesit e diasporës, të cilat janë ende në proces akreditimi. ➤ Mungesa e programeve Erasmus+: Arsimi parauniversitar nuk përfiton nga programet Erasmus+ për shkak të mungesës së burimeve financiare, partneriteteve të konsoliduara dhe fokusit të pamjaftueshëm nga politikëbërësit. ➤ Pjesëmarrja e mësuesve të diasporës: Vetëm 80 mësues janë të regjistruar në regjistrin shtetëror të diasporës. Në seminarin për mësimin e gjuhës shqipe dhe kulturës shqiptare në diasporë në vitin 2023 morën pjesë 120 mësues. ➤ Rritja e pagave të mësuesve: Deri në fund të vitit 2024, paga e mësuesit do të rritet me 32.5% dhe paga e mësuesit në arsimin 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Sigurooni larmi në programet e trajnimit për mësuesit dhe rrisni vëmendjen ndaj nevojave specifike të tyre, duke përfshirë module të reja dhe të akredituara. ➤ Përmirësoni transparencën dhe komunikimin rreth mundësive për pjesëmarrje në programe ndërkombëtare, duke krijuar një platformë të dedikuar për informim dhe aplikim në programe si Erasmus+, për të siguruar qasje të barabartë për të gjithë mësuesit.
--	---	---

	<p>bazë me 27.4%, por kjo mbetet larg objektivit strategjik për një rritje bruto prej 40% të pagave.</p>	
<p>Objektivi Specifik A4</p> <p>Zbatimi i plotë i kurrikulës së bazuar në kompetenca, nëpërmjet mësimdhënies efektive dhe shfrytëzimit të burimeve të cilësisë së lartë</p> <p>a. Pajisja e shkollave me mjete mësimore për zbatimin e kurrikulës me kompetenca dhe lënia në përdorim për 2 vite e teksteve shkollore në përdorim falas</p> <p>b. Mbështetje e vazhdueshme për mësuesit për zbatimin e kurrikulës së re</p> <p>c. Përmirësimi i aftësive të nxënësve në lexim-shkrim, matematikë dhe shkencë</p> <p>d. Sigurimi i besueshmërisë së provimeve/vlerësimeve e kombëtare</p> <p>e. Të mësuarit e gjuhës angleze që nga klasa e parë e arsimit bazë</p> <p>f. Të mësuarit e zejeve, arteve dhe sporteve</p>	<p>› Libra falas dhe ripërdorimi: Në vitin shkollor 2023-2024, 71 mijë nxënës nga klasa e parë deri në të tretën përfitojnë libra të rinj falas, ndërsa 242 mijë nxënës në total përfitojnë libra falas të rinj dhe të përdorur. Librat mund të ripërdoren deri në tre vite, varësisht nga shkalla e konsumit të tyre.</p> <p>› Monitorimi i institucioneve arsimore: Gjatë tre viteve të zbatimit të strategjisë, janë monitoruar vetëm 23% e institucioneve arsimore bazë dhe 16% e institucioneve të arsimit të mesëm të lartë.</p> <p>› Aftësitë minimale të nxënësve: Në vitin 2024, 99% e nxënësve të arsimit fillor dhe 99.84% e nxënësve që kryen Provimin Kombëtar të Arsimit Bazë zotërojnë nivelin minimal të aftësive në gjuhë shqipe dhe matematikë. Megjithatë, testimi PISA tregon se shumica e nxënësve nuk zotërojnë</p>	<p>› Rishikoni politikën e ripërdorimit të librave për të siguruar akses në libra në gjendje të mirë për të gjithë nxënësit, duke shmangur disavantazhet nga librat e konsumuar dhe duke rritur cilësinë e arsimit.</p> <p>› Rritni transparencën dhe llogaridhënien lidhur me shpërndarjen e mjeteve mësimore për të siguruar burimet e nevojshme në të gjitha institucionet arsimore dhe për të ofruar një arsim cilësor dhe të barabartë.</p> <p>› Rrisni numrin e inspektimeve dhe zgjeroni shtrirjen e tyre në të gjitha nivelet e arsimit parauniversitar për të monitoruar progresin dhe sfidat në zbatimin e kurrikulës me kompetenca.</p> <p>› Përdorni inspektimet për të identifikuar praktikatat e mira dhe</p>

<p>në arsimin parauniversitar</p>	<p>nivelin minimal në "Lexim", "Shkencë", dhe "Matematikë".</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Mësimi i gjuhës angleze: Gjatë vitit shkollor 2021-2022, 30,164 nxënës të klasës së parë kanë filluar të mësojnë gjuhën angleze, ndërsa në vitin 2023 ky numër është ulur në 28,572 nxënës. ➤ Programi Kombëtar "Art, Zeje, Sport": Ky program implementohet vetëm në 14.3% të institucioneve të arsimit parauniversitar dhe përfitojnë vetëm 2.9% e nxënësve të regjistruar. Kufizimet janë rezultat i mungesës së burimeve, stafit të kualifikuar dhe infrastrukturës adekuate. 	<p>problematikat, duke mundësuar masa korigjuese dhe përmirësuese në kohë nga Ministria e Arsimit dhe ASCAP-i.</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Siguroni financim adekuat, trajnime për mësuesit dhe infrastrukturë mbështetëse për kurrikulat me zgjedhje dhe programet integruese si "Art, Zeje, Sport", për të maksimizuar ndikimin e tyre dhe për të zhvilluar aftësitë e nxënësve.
<p>Objektivi Specifik A5</p> <p>Zhvillimi i kompetencës digjitale nëpërmjet shfrytëzimit më të mirë të teknologjisë së informacionit dhe komunikimit për mësimdhënie dhe të nxënë.</p> <p>a. Krijimi i infrastrukturës së përshtatshme për shfrytëzimin e TIK-ut në shkolla dhe mirëmbajtja e saj</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Pajisjet kompjuterike: Vetëm 71.5% e institucioneve arsimore parauniversitare kanë pajisje kompjuterike, me një raport prej 1 kompjuter për 20 nxënës në vitin 2023. ➤ Implementimi i SMIP: Sistemi i Menaxhimit të Informacionit Parauniversitar (SMIP) është implementuar në të gjitha institucionet arsimore parauniversitare për 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Duhet të rriten investimet në pajisje dhe laboratorë TIK për të përmirësuar qasjen e nxënësve në teknologjinë e informacionit dhe komunikimit. ➤ Siguroni barazi në qasjen dhe përdorimin e teknologjisë digjitale midis shkollave për të garantuar një përvojë mësimore të barabartë për të gjithë nxënësit.

<p>b. Zhvillimi i kompetencës digjitale nëpërmjet shfrytëzimit të shtuar të TIK-ut në të gjitha lëndët në të gjitha nivelet e arsimit duke filluar që nga klasa e parë e arsimit bazë</p> <p>c. Ofrimi i shërbimeve cilësore të TIK-ut për sistemin e arsimit parauniversitar</p>	<p>mbledhjen dhe gjenerimin e të dhënave.</p> <p>➤ Platforma SELFIE: Platforma SELFIE nuk është implementuar brenda afatit të parashikuar për vitin 2023, duke penguar përmirësimin e përdorimit të teknologjive digjitale në mësimdhënie dhe duke ndikuar negativisht në barazinë e mundësive për nxënësit.</p> <p>➤ Akses interneti: Vetëm 46% e institucioneve publike të arsimit parauniversitar në Shqipëri kanë internet, dhe vetëm 5.3% kanë rrjet ëireless.</p> <p>➤ Udhëzues për mësimin online: ASCAP nuk ka publikuar asnjë udhëzues për zhvillimin e mësimin online, ndonëse ishte parashikuar të realizohej brenda vitit 2023.</p>	<p>➤ Respektoni planin veprimt për zbatimin e strategjisë kombëtare të arsimit sipas afateve të paracaktuara, duke siguruar që investimet në infrastrukturën digjitale të jenë të përfshira dhe të arritshme në të gjitha ambientet e institucioneve arsimore.</p> <p>➤ ASCAP duhet të publikojë udhëzues për zhvillimin e mësimin online për të ndihmuar mësuesit dhe nxënësit në përdorimin efektiv të teknologjisë në procesin e mësimdhënies.</p>
---	--	---

7.32 Analiza e menaxhimit dhe sigurimi i cilësisë

Objektivi specifik: Rritja e performancës së një shkolle përmes drejtimit dhe menaxhimit profesional dhe të përgjegjshëm, duke siguruar cilësi dhe autonomi institucionale, është një sfidë e rëndësishme dhe një synim kryesor në arsim.

Ky objektivi specifik synon të arrijë:

- a. Rritjen e performancës së shkollës nëpërmjet drejtimit dhe menaxhimit profesional dhe të përgjegjshëm dhe sigurimit të cilësisë, si një shkollë autonome.
- b. Garantimin e performancës së sistemit të arsimit nëpërmjet ndërtimit të një kornize gjithëpërfshirëse të vlerësimit dhe kapaciteteve për zbatimin e saj.

Kapacitetet inspektuese dhe monitoruese

Në dokumentin strategjik parashikohet një rritje e vazhdueshme e kapaciteteve për inspektorët që monitorojnë realizueshërinë dhe implementimin e politikave. Inspektimet e vazhdueshme kryhen nga drejtoria rajonale, drejtoritë e përgjithshme apo vetë zyrat vendore të arsimit, në insitucionet drejtuese, por edhe në institucionet arsimore për të konstatuar efektivitetin e politikave të ndërmarra dhe zbatueshmërinë e tyre, këto të mirë përcaktuara sipas planit të punës së këtyre institucioneve.

Referuar të dhënave të raportuara nga Ministria e Arsimit rezulton se përgjatë vitit 2022 janë trajnuar dhe certifikuar 96 inspektorë vlerësues në DRAP-in Durrës, 121 inspektorë vlerësues në DRAP-in Fier, si dhe janë trajnuar dhe certifikuar 120 inspektorë vlerësues në DRAP-in Korçë. Gjithashtu referuar po këtyre raportimeve rezulton se gjatë vitit 2023 janë trajnuar 240 vlerësues, përfshirë edhe ato që i përkasin pozicionit drejtues shkolle, vetëm për platformën e vlerësimit të cilësisë për nxënësit me AK dhe gjithashtu po në vitin 2023 janë vlerësuar drejtuesit e 157 shkollave lidhur me ofrimin e shërbimit për nxënësit me AK dhe për plotësimin e treguesve të Kartës së Performancës. Gjatë vitit 2022 janë vlerësuar nga ASCAP dhe DPAP 53 shkolla për cilësinë ofruar në fushën “Drejtim dhe Menaxhim”, gjithashtu janë monitoruar 114 shkolla për zbatimin e nismës “Shkolla si qendër komunitare” dhe 34 shkolla lidhur me “Drejtimi dhe Menaxhimi”, “Cilësia e mësimdhënies dhe të nxënësve”, “Vlerësimi për arritjet e nxënësve” dhe “Mirëqënia dhe sjellja e

nxënësve”. Vlerësimi i drejtuesve sipas planit të veprimit do duhej të përfundonte në vitin 2023, rezulton se deri në përfundim të atij viti të gjitha vlerësimet e marra së bashku përbëjnë 25.6% të drejtueve total të insitucioneve arsimore. Nga ana tjetër duhet cilësuar se rritja e individëve të mirëtrajnuar brenda insitucioneve që gëzojnë përgjegjësi monitoruese ndaj implementimit të politikave mund të cilësohet si një aspekt pozitiv i rritjes së cilësisë së monitorimeve të kryera.

Gjithashtu përgjatë vitit 2022 referuar raportimeve zyrtare të Ministrisë së Arsimit janë trajnuar 60 specialistë të ZVAP vetëm për përdorimin e Kartës së Performancës. Ky numër në vitin 2023 ra në 55 specialistë të trajnuar në nivel ZVAP-je. Po ashtu përgjatë vitit 2022 janë trajnuar 12 grupe vlerësuesish për kontrollin e plotë të shkollave.

Përgjatë viteve të fundit është zhvilluar sistemi i inspektimit online i quajtur e-inspektimi, ku për këtë në vitin 2023 janë trajnuar përgjegjësit dhe specialistët e sektorit të Inspektimit dhe Vlerësimit të Cilësisë në DRAP dhe DPAP. Këto trajnime janë pjesë e politikave për rritjen e kapaciteteve duke ndihmuar në rritjen e efektivitetit të proceseve të digjitalizuara të punës.

Në kuadër të përmirësimit të menaxhimit të insitucioneve arsimore është krijuar “Shkolla e drejtorëve”. Referuar të dhënave të marra në përgjigjen e datës 11 prill 2024 nga Ministria e Arsimit rezulton se deri në vitin 2023 në total janë çertifikuar 908 drejtues dhe aspirantë për t’u bërë drejtues. Nga po këto të dhëna rezulton se vetëm 386 insitucione arsimore drejtohen nga individë të çertifikuar për këtë pozicion, ku kjo përbën vetëm 27.6% të insitucioneve arsimore të arsimit prauniversitar, pa përfshirë atë parashkollor. Sipas këtyre treguesve kemi të bëjmë me një mungesë të shfytëzimit të kapitalit njerëzor të trajnuar dhe të përgatitur për drejtim, duke lënë akoma në drejtimin e insitucioneve arsimore individë të pa çertifikuar. Kjo sanksionohet edhe në Udhëzimin Nr.22⁵⁸ për emërimin e drejtorëve i datës 13 Nëntor 2023, ku në pikën “d” të Nenit 2 të tij specifikohet që kandidati për drejtues duhet të jetë i çertifikuar nga Shkolla e Drejtorëve.

---

⁵⁸ <https://arsimi.gov.al/wp-content/uploads/2023/11/7113-1-Udhezim-Nr.22-date-13.11.2023-Per-percaktimin-e-regullave-dhe-procedurave-per-emerimi-uljen-ne-detyre-pezuillimin-dhe-shkarkimin-e-drejtorit-dhe-nendrejtorit-ne-IAP.pdf>

Referuar të dhënave zyrtare nga Ministria e Arsimit rezulton se përgjatë vitit 2023 është kryer monitorimi i 15 Institucioneve të Arsimit Parauniversitar lidhur me përzjedhjen, shpërndarjen dhe shitjen e teksteve shkollore. Nga monitorimet e kryera rezulton të jetë zbatuar ana procedurale dhe të jetë dokumentuar. Gjithashtu janë vlerësuar 22 ZVAP për procedurën e ndjekur për lëvizjet paralele dhe emërimet e mësuesve nga Portali Mësues për Shqipërinë. Në po të njëjtin vit janë monitoruar 21 ZVAP për masat e marra për arsimimin e fëmijëve me AK si dhe janë monitoruar 31 institucione arsimore parashkollore lidhur me zbatimin e Urdhrit Nr.631 të datës 7 nëntor 2023 të Zëvendësministrit të Arsimit dhe Sportit lidhur me ngritjen e grupeve Task-Forcë për inspektimin e veprimtarisë së institucioneve arsimore parashkollore private. Në të dhënat zyrtare raportohet se rezultuan 6 kopshte me licensë, 9 kopshte pa licensë dhe 16 subjekte private që rezultojnë me fushe veprimtarie qendër ditore, çerdhe dhe shërbime komunitare. Gjithashtu janë monitoruar 85 institucione arsimore parashkollore, ku kanë rezultuar 60 kopshte private pa licensë, ku 36 prej tyre të lokalizuar në Tiranë, 6 kopshte në Durrës, 2 kopshte në Lezhë, 7 kopshte në Kamëz, 7 kopshte në Vlorë, 1 kopsht në Krujë dhe një në Lushnjë, nga ku është vijuar me marrjen e masave administrative sipas përcaktimeve ligjore. Nëse analizojmë aspektet monitoruese rezulton se sipas shifrave në total deri në vitin 2023 të jenë monitoruar në total 6.3% e institucioneve arsimore parashkollore, shifër kjo shumë e ulët dhe nga të cilat rezulton se 60% e tyre janë pa licensë.

Konstatojmë se:

- *Pavarësisht rritjes së kapaciteteve, vetëm 25.6% të drejtuesve total deri në fund të vitit 2023 janë vlerësuar plotësisht.*
- *Sistemi i inspektimit online "e-inspektimi" dhe trajnimet për specialistët e ZVAP tregojnë një përpjekje për të përmirësuar proceset e punës dhe për të rritur efektivitetin e monitorimeve.*
- *Numri i specialistëve të trajnuar për përdorimin e Kartës së Performancës ka rënë nga 60 në vitin 2022 në 55 në vitin 2023.*
- *"Shkolla e Drejtorëve" ka certifikuar 908 drejtues dhe aspirantë deri në vitin 2023, por vetëm 27.6% e institucioneve arsimore drejtohen nga individë të certifikuar, ku rezulton se ka një mungesë të shfrytëzimit të kapitalit njerëzor të trajnuar dhe të përgatitur për drejtim, duke lënë ende në drejtim individë pa certifikimet e duhura.*

- *Monitorimi i kopshteve private zbulon një problem të madh me licensimin, ku rezulton se një pjesë e konsiderueshme e tyre operojnë pa licensë. Vetëm 6.3% e institucioneve arsimore parashkollore janë monitoruar deri në vitin 2023, dhe 60% e tyre janë pa licensë.*

Objektivi specifik: Sigurimi i performancës së sistemit arsimor përmes ndërtimit të një strukture gjithëpërfshirëse të vlerësimit dhe përmirësimit të kapaciteteve për zbatimin e saj.

Ky objektivi specifik synon të arrijë:

- a. Funkcionalizimi i plotë i Sistemit të Menaxhimit të Informacionit Parauniversitar (SMIP)
- b. Funkcionalizimi i plotë i Sistemit për Menaxhimin e Informacionit në Arsimin e Lartë (SMIAL)
- c. Përcaktimi i treguesve kombëtarë të arsimit
- d. Ndërtimi i kapaciteteve për vlerësimin e performancës së sistemit

7.33 Sistemi i Menaxhimit të Informacionit Parauniversitar dhe Sistemi i Menaxhimit të Informacionit në Arsimin e Lartë

Në kuadër të digjitalizimit të proceseve është parashikuar në dokumentin strategjik zhvillimi dhe funksionalizimi i sistemeve të menaxhimit të informacionit si për nivelin arsimor parauniversitar (SMIP) dhe për Arsimin e Lartë (SMIAL). Në këtë plan zhvillimor parashikohet përdorimi tërësor i këtyre sistemeve si format kryesor mbi të cilat do të gjenerohet informacioni lidhur me zhvillimin e hallkave të ndryshme të nivelit arsimor. Në planin e veprimit janë vendosur afate të ndryshme për implementimin e veçuar të këtyre dy sistemeve, ku për sistemin menaxhues të informacionit në nivelin arsimor parauniversitar janë shtrirë aktivitetet zhvillimore dhe implementuese deri në vitin 2026, ndërsa aktivitetet zhvillimore dhe implementuese të sistemit menaxhues të informacionit të arsimit të lartë janë parashikuar të përmbyllura brenda vitit 2023.

Referuar të dhënave të marra nga Ministria e Arsimit rezulton se lidhur me zhvillimin e SMIP përgjatë vitit 2022 janë grumbulluar informacionet e nevojshme për ideimin dhe ndërtimin e databazave të plota për institucionet publike si dhe janë trajnuar administratorët e SMIP për çdo Institucion të Arsimit Parauniversitar (IAP). Sipas po këtyre raportimeve zyrtare rezulton se

përgjatë vitit 2023 është hartuar rregullorja⁵⁹ për përdorimin e sistemit të menaxhimit të informacionit parauniversitar në të cilën qartësohen ndarjet e kompetencave sipas insitucioneve arsimore. Gjithashtu përgjatë vitit është kryer edhe trajnimi i plotë i personelit nga andministratorët e trajnuar më parë, duke ndjekur forma të trajnimit zinxhir. Sistemi është vendosur në përdorim dhe në të tashmë gjenerohen sipas rubrikave të ndryshme notat, tematikat sipas lëndëve, dëftesat e rezultateve 3-mujore të të nxënimit, duke hequr nga përdorimi regjistrin fizik të notave dhe dëftesat fizike. Aspektet zhvillimore të digjitalizimit ndihmojnë në lehtësimin të shumë proceseve rutinë në punën e mësuesit.

Nga ana tjetër lidhur me sistemin e menaxhimit të informacionit të arsimit të lartë nuk janë raportuar të dhëna nga Ministria e Arsimit lidhur me ecurinë e implementimit të tij, i cili referuar planit të veprimit duhet të kishte përfunduar në vitin brenda vitit 2023. Në monitorimin e kryer online rezulton një faqe sipas emërimit SMIAL, por që nuk gjeneron të dhëna. Në këtë rast mund të konkludojmë se nga ana e insitucioneve ka një mungesë të theksuar transparence lidhur me shkallën e implementimit dhe përdorimit të saj gjë e cila rrjedhimisht vështirëson edhe analizimin e efektivitetit të kësaj politike të ndërmarre në kuadër të digjitalizimit të proceseve.

Konstatojmë se:

- *Sistemi i menaxhimit të informacionit parauniversitar është implementuar dhe vazhdon të përdoret për gjenerimin e vlerësimit të nxënësve, tematikave sipas lëndëve dhe gjenerimet elektronike të vlerësimeve 3-mujore dhe të plota vjetore, duke mbajtur në çdo kohë prindin e informuar.*
- *Lidhur me implementimin e sistemit të menaxhimit të informacionit të arsimit të lartë rezulton një mungesë transparence nga ana e insitucioneve përgjegjëse, gjithashtu në monitorimin e kryer online rezulton se ekziston një ëeb jo-aktiv që nuk gjeneron të dhëna nën emërtimim SMIAL. Kjo dëshmon se realizimi i këtij objektivi nuk ka respektuar afatet e parashtruara në planin e veprimit.*

---

⁵⁹ <https://www.ascap.edu.al/wp-content/uploads/2023/11/Rregullore-SMIP.pdf>

7.34 Vlerësimi i performancës së sistemit arsimor dhe përcaktimi i treguesve matës kombëtar

Në dokumentin strategjik specifikohet vlerësimi i performancës së sistemit arsimor nëpërmjet treguesve matës të mirëpërcaktuar dhe miratuar mbi të cilën do të zhvillohet analiza. Në planin e veprimit parashikohet që miratimi i treguesve të realizohet brenda vitit 2023 ndërsa vlerësimi ka një kohëzgjatje deri në vitin 2026, por me një metodologji me afat miratimi ,vitin 2021.

Referuar të dhënave të raportuara nga Ministria e Arsimit rezulton se metodologjia e vlerësimit të performancës është miratuar në 6-mujorin e parë të vitit 2022, kur në planin e veprimit ishte e parashikuar të miratohej në tremujorin e tretë të vitit 2021. Pra në këtë rast konkludojmë se kemi të bëjmë me realizimin e një produkti, por përtej afateve të parashikuara, duke mos i respektuar ato.

Sipas po këtyre të dhënave të raportuara nga Ministria e Arsimit rezulton se sipas urdhrit nr.172 të datës 3 prill 2023 të kësaj ministrie janë miratuar treguesit kombëtarë të vlerësimit të sistemit arsimor, kjo edhe në respektim të afateve të paracaktuara në planin e veprimit. Në vitin 2022 është kryer një hulumtim më i thelluar lidhur me evidentimin e treguesve dhe krahasimin e tyre me vlerësues ndërkombëtarë si OECD, UNESCO, BB dhe EMIS, kjo e përshtatur sipas masave të reklamuar në dokumentin strategjik.

Lidhur me vlerësimin e përformancës, të dhënat e Ministrisë së Arsimit tregojnë për grumbullim të përgjithshëm të dhënash dhe përcjellje kontributi nga ASCAP për të kryer këtë vlerësim. Rezulton që ka dokumentacion monitorues mbi të cilin analizohen sipas afateve realizueshmëria e Strategjisë Kombëtare të Arsimit.

Konstatojmë se:

- *Metodologjia për vlerësimin e sistemit arsimor është hartuar dhe miratuar jashtë afateve të parashikuara në planin e veprimit.*
- *Treguesit e vlerësimit të performancës janë njehsuar nëpërmjet një urdhërese zyrtare të insitucionit përgjegjës Ministrisë së Arsimit.*
- *Vlerësimi dhe monitorimi i zbatueshmërisë së dokumentit strategjik rezulton të jetë kryer dhe dokumentuar i ndarë sipas fashave të paracaktura kohore.*

Tabela përmbledhëse e zbatueshmërisë së objektivëve të politikave për menaxhimin dhe sigurimin e cilësisë

OBJEKTIVI SPECIFIK	REALIZUESHMËRIA	REKOMANDIME
<p>Objektivi Specifik B1</p> <p>Rritja e performancës së një shkolle përmes drejtimit dhe menaxhimit profesional dhe të përgjegjshëm, duke siguruar cilësi dhe autonomi institucionale, është një sfidë e rëndësishme dhe një synim kryesor në arsim</p> <p>a. Rritjen e performancës së shkollës nëpërmjet drejtimit dhe menaxhimit profesional dhe të përgjegjshëm dhe sigurimit të cilësisë, si një shkollë autonome.</p> <p>b. Garantimin e performancës së sistemit të arsimit nëpërmjet ndërtimit të një kornize gjithëpërfshirëse të vlerësimit dhe kapaciteteve për zbatimin e saj.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Mungesa e drejtuesve të certifikuar: Vetëm 27.6% e institucioneve arsimore drejtohen nga individë të certifikuar nga "Shkolla e Drejtorëve". ➤ Vlerësimi i drejtuesve: Vetëm 25.6% e drejtuesve total janë vlerësuar deri në fund të vitit 2023. ➤ Licencimi i kopshteve private: Një pjesë e konsiderueshme e kopshteve private operojnë pa licensë, me vetëm 6.3% të institucioneve arsimore parashkollore të monitoruara deri në vitin 2023 dhe 60% prej tyre pa licensë. ➤ Kapitali njerëzor i pashfrytëzuar: Ka një mungesë të shfrytëzimit të kapitalit njerëzor të trajnuar dhe të përgatitur për drejtim në institucionet arsimore. ➤ Nevoja për monitorim të rritur: Duhet të rritet monitorimi dhe vlerësimi i drejtuesve 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Duhet të përmirësohet procesi i rekrutimit dhe trajnimit për drejtuesit e institucioneve arsimore, duke siguruar që të gjithë drejtuesit të kenë certifikimet e duhura nga 'Shkolla e Drejtorëve' brenda një afati të përcaktuar. ➤ Përforconi mekanizmat e monitorimit dhe rritni numrin e inspektimeve për kopshtet private, duke siguruar që të gjitha institucionet të jenë të licensuara dhe të përmbushin standartet e kërkuara për operim. ➤ Duhet të rritet monitorimi i drejtimit të institucioneve arsimore të arsimit parauniversitar. ➤ Përdorni më mirë kapitalin njerëzor të trajnuar për drejtim duke krijuar një databazë të individëve të certifikuar dhe duke ofruar incentiva për institucionet që emërojnë drejtues të

	dhe institucioneve arsimore për të siguruar cilësi dhe standarde të larta në arsim.	kualifikuar dhe të certifikuar.
<p>Objektivi Specifik B2</p> <p>Sigurimi i performancës së sistemit arsimor përmes ndërtimit të një strukture gjithëpërfshirëse të vlerësimit dhe përmirësimit të kapaciteteve për zbatimin e saj.</p> <p>a. Funksionalizimi i plotë i Sistemit të Menaxhimit të Informacionit Parauniversitar (SMIP)</p> <p>b. Funksionalizimi i plotë i Sistemit për Menaxhimin e Informacionit në Arsimin e Lartë (SMIAL)</p> <p>c. Përcaktimi i treguesve kombëtarë të arsimit</p> <p>d. Ndërtimi i kapaciteteve për vlerësimin e performancës së sistemit</p>	<p>› Implementimi i suksesshëm i Sistemit të Menaxhimit të Informacionit Parauniversitar (SMIP): Sistemi i Menaxhimit të Informacionit Parauniversitar është implementuar dhe përdoret për gjenerimin e vlerësimeve të nxënësve dhe informimin e prindërve në mënyrë të vazhdueshme.</p> <p>› Mungesa e transparencës dhe funksionalitetit në Sistemin e Menaxhimit të Informacionit të Arsimit të Lartë (SMIAL): Ekziston një mungesë transparence dhe një ëeb jo-aktiv për SMIAL, duke treguar se ky objektivi nuk është realizuar brenda afateve të planifikuara.</p> <p>› Hartimi dhe miratimi i vonuar i metodologjisë së vlerësimit të sistemit arsimor: Metodologjia për vlerësimin e sistemit arsimor është hartuar</p>	<p>› Institucionet përgjegjëse duhet të rrisin transparencën dhe të sigurojnë funksionalitetin e plotë të ëeb-it të SMIAL, duke përmbytur afatet e parashikuara në planin e veprimit dhe duke garantuar aksesin dhe përdorimin e duhur të sistemit nga të gjithë përdoruesit.</p> <p>› Ministria e Arsimit duhet të sigurojë zbatimin e rregullt dhe monitorimin efektiv të metodologjisë së vlerësimit të sistemit arsimor, duke respektuar afatet e parashikuara dhe duke garantuar që të gjitha institucionet arsimore të ndjekin treguesit e njehsuar të vlerësimit të performancës.</p> <p>› Ministria e Arsimit duhet të vazhdojë të përmirësojë dhe të zgjerojë SMIP, duke siguruar që të gjitha shkollat dhe prindërit të kenë qasje të plotë dhe të vazhdueshme në informacionin e</p>

	<p>dhe miratuar jashtë afateve të parashikuara.</p> <p>› Njësimi i treguesve të vlerësimit të performancës: Treguesit e vlerësimit të performancës janë njehtuar përmes një urdhërese zyrtare nga Ministria e Arsimit.</p>	<p>vlerësimeve të nxënësve dhe tematikave sipas lëndëve, për të përmirësuar transparencën dhe komunikimin në arsimin parauniversitar.</p>
--	---	---

Analiza e objektivave të Arsimit të Lartë

Objektivi specifik: Përmirësimi i cilësisë së arsimit të lartë përmes ristrukturimit të programeve të studimit, modernizimit të infrastrukturës akademike dhe zbatimit të standardeve të larta për vlerësimin institucional dhe të programeve të studimit.

Ky objektivi specifik synon të arrijë:

- a. Programet e IAL-ve ndërtohen mbi rezultatet e të nxënësve dhe janë të krahasueshme me programet e IAL-ve evropiane.
- b. Përmirësimi i infrastrukturës akademike
- c. Aplikimi i standardeve të larta akademike për akreditimin e IAL-ve dhe të programeve studimore

7.35 Programet e studimit në universitete

Në dokumentin strategjik parashikohet hartimi i programeve të studimit duke u bazuar në rezultatet e të nxënësve dhe të jenë të krahasueshme me programet e IAL-ve të tjera evropiane. Për vlerësimin dhe kodifikimin e programeve të studimit, referuar edhe të dhënave të marra nga Ministria e Arsimit dhe Sportit rezulton se është ngritur një grup koordinues i punës në një bashkëpunim mes MAS dhe ASCAL për të kryer kodifikimin e plotë për programet e studimit të ofruara nga IAL-të. Në planin e veprimit parashikohet që ky proces të mbyllet deri në gjysmën e parë të vitit 2024. Nga të dhënat zyrtare të ministrisë nuk jepet informacion lidhur me rezultatet e punës së kryer nga këto komisione të përhershme, gjë e cila nuk të lejon të kuptosh deri në çfarë faze është momentalisht ky proces.

Referuar të dhënave zyrtare nga Ministria e Arsimit dhe Sportit dëshmohet që në vitin 2022 ka filluar procesi i hartimit të programeve të studimit bazuar në rezultatet e të nxënit, ndërsa në vitin 2023 në të dhënat e raportuara referon vetëm Universitetin e Arteve si rastin që e ka zbatuar këtë praktikë. Ka një mungesë të theksuar transparence lidhur me këtë proces, duke mos patur të dhëna referuese të përgjithshme për të gjitha universitetet. Metodologjia gjithashtu për rishikimin e programeve deri në vitin 2022 nuk kishte nisur ndërsa në vitin 2023 sipas të dhënave të Ministrisë së Arsimit referohet përsëri Universiteti i Arteve, ku rezulton që ky institucion ka metodologji të përhershme për vlerësimin e literaturës dhe se kjo masë nuk i kalon normat e 20% të kurrikulës mësimore. Në planin e veprimit ky proces ishte parashikuar të përfundonte në vitin 2022 periudhë që rezulton që nuk ka nisur. Për këtë objektiv mund të cilësojmë që nuk ka, jo vetëm transparencë lidhur me vazhdimësinë e procesit, por nga ana tjetër nuk janë respektuar afatet e paracaktuara.

Konstatohet se:

- *Ka nisur procesi i kodifikimit të programeve të studimit ku janë ngritur grupet koordinuese, por nuk ka një informacion të specifikuar mbi fazën e implementimit të procesit.*
- *Që në vitin 2022 ka nisur procesi i hartimit të programeve të studimit sipas rezultateve të të nxënit, ku rezulton se vetëm Universiteti i Arteve e ka kryer këtë proces, ndërsa për universitetet e tjera ka mungesë të theksuar transparence.*
- *Metodologjia për rishikimin e programeve të studimit ka filluar impelentimin tërësisht jashtë afateve të paracaktuara në planin e veprimit dhe karakterizohet gjithashtu nga një mungesë transparence lidhur me fazën e implementimit të procesit.*

7.36 Infrastruktura dhe standartet e aplikuar akademike

Në strategjinë kombëtare të arsimit parashikohet investimi dhe përmirësimi i infrastrukturës akademike duke përfshirë godina, kampuse, laboratorët apo edhe bibliotekat. Infrastruktura përbën një aspekt thelbësor që ndikon drejtpërdrejt edhe në procesin e mësimdhënies dhe aspektin rezultativ të saj. Referuar të dhënave nga Ministria e Arsimit rezulton se Universiteti Politeknik i Tiranës ka kryer shpenzime financiare për investime në infrastrukturë në vitin 2023, në vlerën 28,061,000 lekë dhe ka alokuar për vitin 2024, 940

milionë lekë. Universiteti i Shkodrës nga ana tjetër ka shpenzuar 21 milionë lekë në mirëmbajtje të ndërtesave nga buxheti i shtetit. Gjithashtu janë alokuar 11 milionë lekë për investime në laboratorin kimik-biokimik. Nga ana tjetër sipas të dhënave nga Ministria e Arsimit rezulton se në vitin 2022, Universiteti Bujqësor i Tiranës, Universiteti i Vlorës “Ismail Qemali” kanë qënë në hapat e parë të fillimit të procesit të përmirësimit infrastrukturorë.

Në vitin 2021 në kuadër të përmirësimit të infrastrukturës dhe pjesë e programit qeverisës⁶⁰ ishin të parashikuara të ndërtoheshin pesë kampuse në Tiranë, kampusi i Universitetit Bujqësor, kampusi i Universitetit të Tiranës, kampusi i Universitetit të Arteve, kampusi i Universitetit Politeknik të Tiranës dhe kampusi i Akademisë së Sigurisë. Që nga viti 2021 lidhur me këtë çështje ka një mungesë transparence lidhur me avancimin e implementimit të tyre. Nga një monitorim në terren vërehet se kemi të bëjmë me ndërtime dhe rinovime të qendrave studentore (konvikte) të Universitetit të Tiranës dhe Universitetit Bujqësor të Tiranës, por në asnjë rast nuk kemi të bëjmë me ndërtim të një kampusi të mirëfilltë, i cili përfshin një shumëllojshmëri shërbimesh për studentët dhe jo vetëm hapësira akomodimi. Që nga viti 2019 kur janë pomovuar për herë të parë dhe sot 5 vite pas nuk janë realizuar, ne e gjykojmë të vështirë përmbushjen e këtyre realizimeve deri në vitin 2026.

Përmirësimi i standarteve akademike është një proces i vazhdueshëm i cili kërkon investime permanente. Në dokumentin strategjik parashikohej rikonstruktimi i Sistemit të Sigurisë të Cilësisë dhe ky proces të mbyllej në vitin 2022. Referuar të dhënave zyrtare nga Ministria e Arsimit dhe Sportit rezulton se ASCAL nuk e ka kryer ristrukturimin e sistemit me motivacionin se ky sistem përmbush standartet e BE. Në këtë rast kemi të bëjmë me një situatë të dyanshme ku ose parashikimi nuk është kryer në një studim të saktë, ose kemi të bëjmë me mosrespektim të planit të veprimit. Në të dy rastet kemi të bëjmë me një politikë përmirësuese të paimplementuar. Përgjatë vitit 2021 janë akredituar 7 institucione të arsimit të lartë dhe 51 programe studimi, ndërsa gjatë vitit 2022 janë akredituar 5 institucione dhe 44 programe studimi, shifra këto në rënie.

---

⁶⁰ https://www.youtube.com/watch?v=mJwGYXDRuBq&ab_channel=RTVKLAN

Në dokumentin strategjik gjithashtu parashikohet që deri në fund të vitit 2023 ASCAL do të duhet të aplikojë dhe të jetë antar me të drejta të plota në ENQA dhe EQAR, dy organizma ndërkombëtar që lidhen me standartizimin e IAL. Referuar përgjigjes së marrë nga Ministria e Arsimit dhe Sportit, datë 18 tetor 2023 rezultoi se ASCAL është antar i asociuar që nga viti 2010 dhe i rinovuar në vitin 2022, ndërsa për anëtarësimin në EQAR ministria nuk ka kthyer përgjigje, gjë e cila nënkupton se nuk kemi të bëjmë me një objektiv të realizuar. Anëtarësimi me të drejta të plota në këto organizma ndërkombëtar do të ishte një aspekt pozitiv në plotësimin dhe respektimin e standarteve në arsimin e lartë në vend.

Konstatohet se:

- *Nga viti 2021 në disa univeristete janë kryer investime në përmirësimin e infrastrukturës, por kjo përfshin një pjesë të vogël të tyre në krahasim me numrin e lartë institucioneve të arsimit të lartë.*
- *Ndonëse janë parashikuar të ndërtohen pesë kampuse studentore sipas universiteteve, rezultoi që janë ndërtuar vetëm disa godina rezidencash studentore të Universitetit të Tiranës dhe Universitetit Bujqësor të Tiranës, por në asnjërin rast nuk kemi të bëjmë me ndërtimin e projekti të mirëfilltë të një kampusi studentor.*
- *ASCAL nuk e ka kryer ristrukturimin e Sistemit të Sigurisë të Cilësisë me motivacionin se ky sistem përmbush standartet e BE, duke përbërë kjo një mosrespektim të afateve të planit të veprimit dhe një mungesë implementimi të dokumentit strategjik.*
- *ASCAL është në statusin anëtar i asociuar në ENQA ndërsa nuk është i anëtarësuar në EQAR, duke përbërë kështu elementë jo pozitivë lidhur me implementimin e standarteve të larta në arsimin e lartë. Gjithashtu kemi të bëjmë edhe me moszbatim të planit të veprimit.*

Objektivi specifik: Nxitja e përsosmërisë në mësimdhënie dhe kërkim shkencor.

Ky objektivi specifik synon të arrijë:

- a. Përmirësimi i kapacitetit të personelit akademik për mësimdhënie dhe kërkim shkencor

7.37 Zhvillimi i kapaciteteve të personelit akademik

Në kuadër të zbatimit të dokumentit strategjik dhe planit të veprimit, institucionet e arsimit të lartë në Shqipëri duhet të krijojnë hapësirat për krijimin e qendrave në universitete për trajnimin në mësimdhënie dhe kërkim, si dhe për zbatimin e incentivëve për rezultate në punën shkencore. Zbatueshmëria e masave të këtij objekti ka nisur në vitin 2023 ndërsa përgjatë vitit 2022 edhe sipas deklarimeve të Ministrisë së Arsimit dhe Sportit nuk kishte buxhet të dedikuar për zbatueshmërinë, duke dëshmuar një mungesë mirëplanifikimi.

Referuar të dhënave të raportuara nga Ministria e Arsimit dhe Sportit rezulton se për të nxitur krijimin e qendrave në universitete për trajnimin në mësimdhënie dhe kërkim, si dhe për të zbatuar incentiva për rezultatet në punën shkencore, Universiteti Politeknik i Tiranës (UPT) i referohet Planit të tij Strategjik 2019-2024. Ky plan synon të krijojë një mjedis tërheqës dhe krijues për personelin akademik, të maksimizojë arritjet e tij dhe të garantojë mundësi të barabarta për zhvillimin e karrierës. UPT ka krijuar programe trajnimi për personelin e ri nga stafi me përvojë dhe kualifikime të larta dhe ka organizuar trajnime për bashkëpunimin në mësimdhënie dhe kërkim shkencor në nivel njësisht kryesore apo bazë. Këto trajnime ofrohen edhe përmes marrëveshjeve Erasmus+ dhe marrëveshjeve mes universiteteve të huaja. Gjatë vitit akademik 2023-2024, kërkimi shkencor është realizuar nga stafi akademik i 8 njësisht kryesore dhe Institutit të Gjeoshkencave (IGJEO).

Referuar përgjigjes së marrë nga kërkesa për informacion e datës 25 mars 2024, Universiteti Politeknik i Tiranës, shprehet se kemi një rritje të numrit të stafit akademik që ka marrë pjesë në programe studimi ndërkombëtare, nga 7 në vitin 2021 në 80 në vitin 2023. Në vitin 2022 të dhënat tregojnë se 57 pedagogë kanë marrë pjesë në programe studimi ndërkombëtare. Këto tregues mund të cilësohen pozitiv si një përpjekje e këtij institucioni në krijimin e mundësive për rritjen e kapaciteteve të stafit akademik.

Referuar të dhënave të raportuara nga Ministria e Arsimit dhe Sportit UPT ka mbështetur pjesëmarrjen e personelit akademik në konferenca kombëtare dhe ndërkombëtare, duke mbështetur financiarisht 81 pjesëmarrës dhe ka organizuar dy konferenca të mëdha. Gjithashtu, janë mbështetur financiarisht 19 botime shkencore dhe janë botuar 3 monografi. Gjatë kësaj periudhe, personeli akademik ka marrë pjesë në 44 konferenca dhe ka

aplikuar në 92 projekte kombëtare dhe ndërkombëtare. UPT mbështet kualifikimin e personelit akademik ekzistues dhe të ri, duke financuar studimet e tyre të doktoratës dhe aktivitetet kërkimore.

Në universitete gjithashtu referuar udhëzimit⁶¹ n.29, datë 10.09.2018 "Për veprimtarinë dhe ngarkesën mësimore të personelit akademik në IAL", përcaktohet që stafi akademik me kohë të plotë të zhvillojë rreth 70 të orëve gjatë një viti akademik, kërkim shkencor dhe aktivitet të kërkimit shkencor.

Në Universitetin e Arteve (UART), gjatë vitit akademik 2023-2024 është hapur programi i ciklit të tretë në "Arte Pamore". UART ka realizuar shkëmbime të pedagogëve me universitete të tjera dhe ka rimbursuar botimet dhe pjesëmarrjet në konferenca për stafin akademik. Referuar përgjigjes së datës 28 mars 2024 nga Universiteti i Arteve rezulton se në vitin 2021-2022 kanë marrë pjesë në programe shkëmbimi ndërkombëtare 31 antarë të stafit akademik, ndërsa në vitin 2022-2023 rezultojnë 24 pedagogë dhe shifrat bien edhe më shumë ku në vitin akademik 2023-2024 sipas shifrave të raportuara deri atë moment rezultojnë 2 antarë të atafik akademik.

Referuar të dhënave të marra në përgjigjen e marrë nga Universiteti i Mjekësisë në datën 8 Prill 2024 rezulton se në periudhën 2021-2023 kanë marrë pjesë në programe shkëmbimi ndërkombëtare 39 pedagogë dhe 24 personel administrativ. Në Universitetin e Tiranës, sipas të dhënave të përgjigjes së marrë nga kërkesa për informacion e datës 25 Mars 2024 rezulton se në vitin akademik 2021-2022 kanë marrë pjesë në programe Erasmus +, 214 personel akademik, në vitin akademik 2022-2023 kanë marrë pjesë në programe Erasmus +, 203 personel akademik, ndërsa në vitin akademik 2023-2024 kanë marrë pjesë në programe Erasmus +, 135 personel akademik, kjo deri në 13 Maj 2024. Duket që shifrat tregojnë një trend në rënie të personelit akademik që merr pjesë në këto programe ndërkombëtare me hapësira zhvillimore, duke dëshmuar nga njëra anë hapësira në rënie në këtë aspekt. Universiteti i Sporteve në përgjigjen e datës 4 Prill 2024 shprehet se në vitet 2021-2024, nga ky institucion kanë marrë pjesë në programe shkëmbimi ndërkombëtare vetëm 20 pedagogë, shifra këto shumë të ulëta në krahasim me shtrirjen kohore. Universiteti Bujqësor i Tiranës, në përgjigjen e kërkesës për informacion të datës 25 mars 2024 shprehet se kanë marrë

---

⁶¹ <https://arsimi.gov.al/wp-content/uploads/2018/09/Udhezimi-nr.-29-dt-10.9.2018.pdf>

pjesë në programe ndërkombëtare përveç Erasmus +, si “Cost Action”, “CEEPUS”, “IPARD”, “Prevulos” e të tjera, në vitin 2021, 36 pedagogë, në vitin 2022, 77 pedagogë dhe në vitin 2023, 217 pedagogë, të dhëna këto që dëshmojnë një trend në rritje.

Universiteti i Shkodrës (USH) ka vijuar me rimbursimin e botimeve dhe konferencave për stafin e brendshëm akademik, duke nxitur performancën në punën shkencore. Gjithashtu edhe në universitetin e Shkodrës rezultoi hapja e një programi të ciklit të tretë “dokturaturë”, për të ndihmuar në krijimin e mundësive të stafit akademik në thellimin e kërkimit shkencor. Në këtë universitet sipas përgjigjes së marrë nga kërkesa për informacione e datës 25 mars 2024 rezultoi se në vitin 2021 pesë pedagogë kanë marrë pjesë në programe shkëmbimi ndërkombëtare, në vitin 2022 morën pjesën 14 pedagogë ndërsa në vitin 2023 ky numër ra në 10 pedagogë. Në të dhënat e raportuara gjithashtu rezultoi se 90 anëtarë të stafit akademik kanë marrë pjesë në projektet ndërkombëtare (Erasmus + dhe Capacity Building), hapësira këto, pozitive për përmirësimin e kapaciteteve të stafëve akademike.

Në Universitetin e Durrësit “Aleksandër Moisiu”, në përgjigjen e dhënë për kërkesën për informacion të datës 25 Mars 2024, rezultoi që në vitin 2021 kanë marrë pjesë në programe shkëmbimi ndërkombëtare 31 pedagogë, në vitin 2022 kanë marrë pjesë 99 pedagogë dhe në vitin 2023 kanë marrë pjesë 96 pedagogë. Në kuadër të ndarjes së eksperiencave ndërkombëtare sipas raportimeve të këtij institucioni rezultoi të kenë ardhur në këtë universitet në vitin 2021, 13 pedagogë nga programet e shkëmbimit ndërkombëtare, në vitin 2022 kanë ardhur 56 pedagogë dhe në vitin 2023 kanë ardhur 52 pedagogë.

Në Universitetin e Korçës “Fan Noli”, sipas përgjigjes së marrë në datën 5 Prill 2024, rezultoi që në vitin 2021 të kenë marrë pjesë në programe shkëmbimi ndërkombëtare 21 pedagogë, në vitin 2022 të kenë marrë pjesë në programe shkëmbimi ndërkombëtare 35 pedagogë dhe në vitin 2023 të kenë marrë pjesë në programe shkëmbimi ndërkombëtare 40 pedagogë. Nga ana tjetër në kuadër të bashkëpunimit ndërkombëtar rezultoi të kenë ardhur në ndjekjen e një programi shkëmbimi në vitin 2021, 8 pedagogë, në vitin 2022, 29 pedagogë dhe në vitin 2023, 52 pedagogë, duke dëshmuar që këto

programe vazhdojnë të jenë të preferuara në rritjen e kapaciteteve dhe eksperiencave ndërkombëtare.

Në Universitetin e Vlorës “Ismail Qemali”, sipas përgjigjes së dhënë më 26 Prill 2024 rezulton se në vitin akademik 2021-2022 kanë marrë pjesë në programe shkëmbimi ndërkombëtare 40 pedagogë, në vitin akademik 2021-2022 kanë marrë pjesë në programe shkëmbimi ndërkombëtare 135 pedagogë dhe në vitin akademik 2022-2023 kanë marrë pjesë në programe shkëmbimi ndërkombëtare 146 pedagogë, të dhëna këto që tregojnë një trend në rritje për kapacitetet e stafit.

Në Universitetin e Gjirokastrës “Eqerem Çabej” në përgjigjen e dhënë në datë 4 Prill 2024 rezulton se kemi një nivel më të ulët pjesëmarrje se në universitetet e tjera, në vitin 2021 rezulton se kanë marrë pjesë në programe shkëmbimi 6 pedagogë, në vitin 2022 kanë marrë pjesë në programe shkëmbimi 21 pedagogë dhe në vitin 2023 rezulton që ky numër është rritur në 24 pedagogë që kanë marrë pjesë në këto programe.

Në Universitetin e Elbasanit “Aleksandër Xhuvani” në përgjigjen e dhënë më 24 Prill 2024 rezulton se në vitin akademik 2021-2022 kanë marrë pjesë në programe shkëmbimi ndërkombëtare 19 pedagogë nga personeli akademik, në vitin akademik 2022-2023 kanë marrë pjesë në programe shkëmbimi ndërkombëtare 52 personel akademik dhe në vitin akademik 2022-2023 kanë marrë pjesë në programe shkëmbimi 58 personel akademik.

Në përgjithësi, universitetet shqiptare kanë bërë përpjekje për të rritur pjesëmarrjen e stafit akademik në programe ndërkombëtare dhe për të mbështetur kërkimin shkencor, megjithëse ka pasur variacione të mëdha në rezultate dhe trende të ndryshme në rritje dhe rënie midis institucioneve të ndryshme.

Konstatojmë se:

- *Implementimi i masave strategjike për krijimin e qendrave për trajnimin në mësimdhënie dhe kërkim filloi në vitin 2023. Në vitin 2022, Ministria e Arsimit dhe Sportit deklaroi mungesë buxheti për këto masa, duke dëshmuar mungesë planifikimi.*
- *UPT mbështeti pjesëmarrjen e personelit akademik në konferenca dhe botime shkencore, duke financuar 81 pjesëmarrës dhe 19 botime*

shkencore. Numri i stafit akademik që mori pjesë në programe ndërkombëtare u rrit nga 7 në vitin 2021 në 80 në vitin 2023.

- Në Universitetin e Arteve, në vitin 2021-2022, 31 antarë të stafit akademik morën pjesë në programe shkëmbimi ndërkombëtare. Në vitin 2022-2023, ky numër ra në 24 dhe në vitin 2023-2024 vetëm 2 antarë morën pjesë.
- Universiteti i Shkodrës ka rimbursuar botimet dhe konferencat për stafin akademik dhe ka hapur një program doktorature për të ndihmuar në thellimin e kërkimit shkencor.
- Në Universitetin e Tiranës, numri i personelit akademik që mori pjesë në programet Erasmus+ ka rënë nga 214 në vitin 2021-2022 në 135 deri në maj 2024.
- Në Universitetin Bujqësor të Tiranës, numri i pedagogëve që morën pjesë në programe ndërkombëtare u rrit nga 36 në vitin 2021 në 217 në vitin 2023.
- Në Universitetin e Durrësit “Aleksandër Moisiu”, numri i pedagogëve që morën pjesë në programe shkëmbimi ndërkombëtare ishte 31 në vitin 2021, 99 në vitin 2022 dhe 96 në vitin 2023.
- Në Universitetin e Korçës “Fan Noli”, numri i pedagogëve që morën pjesë në programe shkëmbimi ndërkombëtare u rrit nga 21 në vitin 2021 në 40 në vitin 2023.
- Në Universitetin e Vlorës “Ismail Qemali”, numri i pedagogëve që morën pjesë në programe shkëmbimi ndërkombëtare u rrit nga 40 në vitin 2021-2022 në 146 në vitin 2022-2023.
- Në Universitetin e Gjirokastrës “Eqerem Çabej”, numri i pedagogëve që morën pjesë në programe shkëmbimi ndërkombëtare është rritur, por mbetet më i ulët se universitetet e tjera, nga 6 në vitin 2021 në 24 në vitin 2023.
- Në Universitetin e Elbasanit “Aleksandër Xhuvani”, numri i personelit akademik që mori pjesë në programe shkëmbimi ndërkombëtare u rrit nga 19 në vitin 2021-2022 në 58 në vitin 2022-2023.

Objektivi specifik: Ndërlidhja e Institucioneve të Arsimit të lartë me tregun e punës.

Ky objektivi specifik synon të arrijë:

- a. Harmonizimin e programeve të IAL-ve me kërkesat e tregut të punës
- b. Rritjen e mundësive për punë praktike në studimet e larta

c. Provimi i ndërdisiplinaritetit dhe programeve STEM

Harmonizimi i programeve me tregun e punës dhe programet STEM

Ndërlidhja e universiteteve me tregun e punës është një nga hallkat më të rëndësishme të cilat shërbejnë në orientimin e profesionistëve dhe ekspertëve të rinj drejt profileve të përshtatshme të cilat përkojnë edhe me profilet e tyre të studimit. Kjo kërkon një harmonizimin të vazhdueshëm të programeve të studimit në përshtatje me kërkesat specifike të tregut të punës, për të letësuar përshtatjen më vonë të studentëve të sapodiplomuar për t'u pozicionuar në pozicione pune të përshtatshme.

Sipas raporteve zyrtare të vitit 2022 nga Ministria e Arsimit dhe Sportit, ekziston një hendek financiar për arritjen e këtij objekti specifik. Ky hendek nuk është mbuluar as me donacione me financim të huaj, gjë që ka ndikuar në mosimplementimin e masave të parashikuara për këtë periudhë. Financimi është një faktor kyç që ndikon drejtpërdrejt në realizimin e planeve dhe projekteve për përmirësimin e ndërlidhjes me tregun e punës.

Një nga masat konkrete të planifikuara për vitin 2023 ishte krijimi i një regjistri qendror për studentët e diplomuar. Ky regjistër ishte parashikuar të ndihmonte në gjurmimin dhe analizimin e profileve të punës në të cilat punësohen studentët e sapodiplomuar. Megjithatë, sipas të dhënave zyrtare nga Ministria e Arsimit dhe Sportit, kjo masë nuk është realizuar, duke mos respektuar afatet e parashikuara. Kjo tregon një pengesë tjetër në përmbushjen e objektivave strategjike.

Universitetet kanë përshtatur programet e studimit 2-vjeçare të cilat kanë karakter profesional si dhe programet e studimit të thelluara po me karakter profesional. Universiteti i Elbasanit në përgjigjen e dhënë me 24 prill 2024 rezulton se vetëm në sezonin 2023-2024, 15.7% e numrit të përgjithshëm të studentëve ndjekin programe studimi 2-vjeçare me karakter profesional.

Fig.5 Programet me karakter profesional

Institucionet e Arsimit të Lartë	Numri i programeve 2-vjeçare
Universiteti i Korçës “Fan Noli”	7
Universiteti Politeknik i Tiranës	6 (nuk janë programe 2-vjeçare, por kanë karakter profesional)
Universiteti i Shkodrës “Luigj Gurakuqi”	5
Universiteti i Durrësit “Aleksandër Moisiu”	18
Universiteti i Elbasanit “Aleksandër Xhuvani”	8
Universiteti i Vlorës “Ismail Qemali”	3
Universiteti i Gjirokastrës “Eqerem Çabej”	5

Burimi: Raport Monitorimi “Metamorfoza e Univeristeteve Shqiptare”⁶²

Referuar të dhënave të paraqitura në tabelën e mësipërme rezulton se shumica e universiteteve kanë integruar në ofertën e tyre akademike programe me karakter profesioanal, duke ndihmuar në përmbushjen e kësaj mase të parashikuar në dokumentin strategjik.

Programet STEM lidhen me Shkencë, Teknologji, Inxhinieri dhe Matematikë, duke ofruar një formë ndërdisiplinore të programeve studimore. Në Universitetin Politeknik sipas të dhënave zyrtare kjo masë është në proces dhe po implementohet. Në Universitetin e Korçës është angazhuar në zhvillimin e programeve ndërdisiplinore dhe programve STEM. Programi ku u aplikua ishte në nivelin Master Shkencor “Edukim në STEM”. Në Universitetin e Shkodrës rezultojnë përpjekje për të hartuar programe ndërdisiplinore, ku Drejtoria e Derregullimit, Lejeve dhe Licensave në MAS tregon se ky program është refuzuar. Universiteti i Arteve për shkak të specifikimeve artistike nuk janë pjesë e programeve STEM.

⁶² <https://qeverisja.gg.com.al/wp-content/uploads/2023/10/metamorfoza.pdf>

Konstatohet se:

- Ndërlidhja e universiteteve me tregun e punës është thelbësore për orientimin e profesionistëve të rinj drejt profileve të përshtatshme të punës.
- Raportet zyrtare të vitit 2022 nga Ministria e Arsimit dhe Sportit tregojnë një hendek financiar që ka penguar implementimin e masave të parashikuara.
- Një masë konkrete e parashikuar për vitin 2023, krijimi i një regjistri qendror për studentët e diplomuar, nuk është realizuar.
- Institucionet e Arsimit të Lartë përpiqen të gjurmojnë studentët e sapodiplomuar për profilet e punës nëpërmjet Zyrës së Këshillimit të Karrierës.
- Universitetet kanë përshtatur programe studimi 2-vjeçare dhe të thelluara me karakter profesional.
- Programet STEM janë implementuar në 2 nga 11 universitete publike sipas publikimeve zyrtare të Ministrisë së Arsimit.

7.38 Punësimi i studentëve të sapodiplomuar

Ndërlidhja e institucioneve të arsimit të lartë me tregun e punës përbën një ndër hallkat më të rëndësishme në analizën e orientimit të studentëve të sapodiplomuar. Universitetet kanë të zhvilluara zyrat e karrierës të cilat janë përgjegjëse jo vetëm për këshillim, mirëorientim të studentëve, por edhe për krijimin e bazave të të dhënave. Në dokumentin strategjik parashikohet roli që vetë institucionet e arsimit të lartë duhet të kenë në procesin e punësimit të studentëve të sapodiplomuar.

Në kërkesat për informacion të drejtuara 11 universiteteve rezultoi se 3 prej tyre, Universiteti i Shkodrës, Universiteti i Arteve dhe Universiteti i Tiranës nuk disponojnë të dhëna për studentët e punësuar që kanë mbyllur studimet në këtë institucion, duke dëshmuar një mospërbushje të detyrave dhe mungesë efektshmërie nga ana e zyrave të karrierës në këto universitete.

Në përgjigjen e marrë nga Universiteti i Gjirokastrës më 4 prill 2024 rezultoi se në vitin akademik 2021-2022 nga ky universitet ishin të punësuar 84 studentë në sektorin publik dhe 22 në sektorin privat, ndërsa në vitin akademik 2022-2023 të dhënat tregojnë për një tjetër situatë, ku në sektorin

publik ishin të punësuar 68 studentë dhe në sektorin privat 23 studentë. Rezulton se kemi të bëjmë me një rënie të përgjithshme të numrit të të punësuarve në dy vitet e fundit.

Në Universitetin e Vlorës sipas të dhënave zyrtare të raportuara rezulton se në vitin akademik 2021-2022 të jenë të punësuar në sektorin publik 298 studentë të diplomuar nga ky institucion arsimor ndërsa në sektorin privat rezultonin të ishin të punësuar 322 studentë. Në vitin akademik 2022-2023 deklaroheshin 641 studentë të punësuar në sektorin publik dhe 236 studentë të punësuar në sektorin privat. Referuar të dhënave në dy vitet e fundit numri i të punësuarve është rritur dhe gjithashtu nga viti në vit ka ndryshuar trendi i të punësuarve nga sektori privat në atë publik.

Universiteti i Korçës në të dhënat e raportuara bën një kategorizim tjetër lidhur me studentët e punësuar. Në përgjigjen e datës 5 prill 2024 rezulton se në vitin akademik 2020-2021, ishin të punësuar 213 studentë ku 56% e tyre në profil, ndërsa 44% janë të punësuar jo në profil. Sipas të dhënave vetëm 25% e të diplomuarve rezultojnë të punësuar në këtë periudhë. Në vitin akademik 2021-2022 rezulton sipas të dhënave të jenë të punësuar 230 studentë, nga ku 47% në profil dhe 53% janë të punësuar jo në profil. Referuar të dhënave vetëm 24% e të diplomuarve janë të punësuar, duke treguar kështu një rënie të lehtë nga një vit më parë.

Universiteti i Durrësit në periudhën 2021-2024 deklaroi nga ky institucion arsimor janë punësuar 657 studentë, ku nga këto 20% janë punësuar në subjekte publike dhe 80% janë të punësuar në subjekte private. Në Universitetin e Sporteve është raportuar në përgjigjen e dhënë që janë të punësuar vetëm 5 studentë nga të cilët 3 djem dhe 2 vajza. Punësimi në sektorin publik i studentëve tanë realizohet sipas rregullave përkatëse të vendosura sipas legjisllacionit në fuqi dhe jo në bazë të marrëveshjeve që vetë universiteti ka me insitucione të ndryshme publike. Universiteti i Mjekësisë së Tiranës deklaroi se punësuesi kryesor i studentëve të këtij institucioni është Ministria e Shëndetësisë dhe Mbrojtjes Sociale nëpërmjet punësimit në sistemit shëndetësor të ndarë në tre nivele: shërbimi parësor, shërbimi spitalor dytësor dhe spitalor terciar, ku janë të punësuar afro 90% e të diplomuarve.

Në Universitetin Politeknik të Tiranës sipas përgjigjes se marrë rezulton se janë punësuar nga ky institucion në peridhën 2021-2023, 282 studentë nga të cilët vetëm 10% e tyre të punësuar në subjekte publike. Në Universitetin

Bujqësor të Tiranës rezultojnë se në vitin 2022 14,6% e studentëve të punësuar janë në sektorin publik, 78,1% e studentëve të punësuar në sektorin privat dhe 7,3% në organizata jo-fitimprurëse, ndërsa në vitin 2023, 15,2% e studentëve të punësuar janë në sektorin publik, 78,7% e studentëve të punësuar në sektorin privat dhe 6,1% në organizata jo-fitimprurëse. Sipas të dhënave në vitin 2022 rezultojnë se 60,6% janë të punësuar me kohë të plotë ndërsa në vitin 2023, rezultojnë një rënie e lehtë me afro 58,3% të studentëve të punësuar me kohë të plotë.

Ndërlidhja e institucioneve të arsimit të lartë me tregun e punës është kritike për orientimin e studentëve të sapodiplomuar dhe për përgatitjen e tyre për tregun e punës. Megjithatë, sfidat kryesore qëndrojnë në mbledhjen dhe menaxhimin e të dhënave, mungesën e financimit dhe implementimin e masave të parashikuara në dokumentet strategjike. Për të përmirësuar këtë ndërlidhje, është thelbësore që universitetet të zhvillojnë dhe përforcojnë zyrat e karrierës, të mbledhin të dhëna të sakta dhe të ofrojnë programe studimi që përputhen me kërkesat e tregut të punës.

Konstatohet se:

- *Universitetet kanë zhvilluar zyrat e karrierës për këshillimin dhe orientimin e studentëve, por disa universitete kanë mungesë të dhënash dhe efektshmëri.*
- *Nga kërkesat për informacion drejtuar 11 universiteteve, rezultojnë se Universiteti i Shkodrës, Universiteti i Arteve dhe Universiteti i Tiranës nuk disponojnë të dhëna për studentët e punësuar, duke dëshmuar një mospërbushje të detyrave dhe mungesë efektshmërie nga ana e zyrave të karrierës.*
- *Universiteti i Gjirokastrës ka pësuar rënie të numrit të të punësuarve në dy vitet e fundit ndërsa nga ana tjetër Universiteti i Vlorës ka rritur numrin e të punësuarve, duke treguar një ndryshim nga sektori privat në publik.*
- *Në vitet e fundit, një pjesë e konsiderueshme e studentëve të punësuar në Universitetin e Korçës nuk janë në përputhje me profilin e tyre të studimit, duke shënuar një rënie të lehtë të numrit të të punësuarve në profil.*
- *Universiteti i Durrësit ka shumicën e studentëve të punësuar në subjekte private ndërsa Universiteti i Sporteve raporton një numër shumë të vogël të studentëve të punësuar.*

- *Universiteti i Mjekësisë punëson shumicën e studentëve të tij në sektorin shëndetësor publik, ndërsa nga ana tjetër Universiteti Bujqësor tregon një trend të vazhdueshëm të punësimit në sektorin privat, me një rënie të lehtë të studentëve të punësuar me kohë të plotë nga viti 2022 në 2023.*

Objektivi specifik: Sigurimi i ndershmërisë akademike, transparencës dhe përgjegjshmërisë në arsimin e lartë.

Ky objektivi specifik synon të arrijë:

- a. Sigurimi i transparencës dhe zbatimi i praktikave të mira të integritetit akademik në IAL

7.39 Integriteti akademik dhe transparencë

Transparenca e një institucioni të arsimit të lartë i ka bazat në integritetin akademik të pedagogëve të tij. Pikërisht referuar edhe kësaj në dokumentin strategjik i është dedikuar një objektivi specifik veçanërisht lidhur me integritetin akademik brenda universiteteve, si një bazë vlerësimi dhe besueshmërie në atashimin ndaj institucionit. Për respektimin e parimeve bazë të integritetit akademik, transparencës dhe llogaridhënies janë ngritur struktura kolegjiale si: Këshilli i Etikës, Komisioni për Promovimin e Personelit Akademik si dhe Komisioni i Përhershëm për dhënien e gradës shkencore “Doktor”. Këto të gjitha janë krijuar mekanizma monitorues dhe kontrollues në aspektin e zbatueshmërisë së kodeve dhe rregulloreve.

Në kuadër të ruajtjes së integritetit akademik dhe në zbatim të detyrimeve ligjore të parashikuara në Ligjin nr. 80/2015⁶³ “Për arsimin e lartë dhe kërkimin shkencor në institucionet e arsimit të lartë në Republikën e Shqipërisë”, si dhe Vendimin nr. 777⁶⁴, datë 26.12.2018 të Këshillit të Ministrave “Për kontrollin anti-plagjiaturë të disertacioneve për fitimin e gradave shkencore”, të ndryshuar me VKM-në nr.99, datë 5.02.2020, institucionet e arsimit të lartë detyrohen të vendosin në dispozicion të kandidatëve doktorantë, sistemin elektronik antiplagjiaturë, hartimin dhe ngritjen e treguesve të matshëm, mekanizmave të kontrollit për eliminimin e plagjiaturës si dhe respektimin e të drejtës së pronësisë intelektuale në fushën e kërkimit shkencor.

⁶³ <https://qbz.gov.al/eli/liqi/2015/07/22/80>

⁶⁴ <https://qbz.gov.al/eli/fz/2018/189/d850bc15-6ecf-420a-9335-05ee6e4e6481>

Në monitorimin e kryer dhe në informacionin e marrë nga vetë institucionet e arsimit të lartë, rezultojnë Universiteti i Tiranës, Universiteti e Sporteve, Universiteti i Durrësit, Universiteti i Korçës dhe Universiteti i Vlorës nuk shprehen se posedojnë një program elektronik anti-plagjiaturë. Universiteti i Mjekësisë, Universiteti i Arteve dhe Universiteti Politeknik i Tiranës përdorin platformën Akademia. Universiteti i Shkodrës shprehet se përdor platformat online për të kryer verifikimet anti-plagjiaturë, por duke mos e specifikuar atë. Në kushtet ku 7 nga 11 universitete nuk shprehen të posedojnë një platformë elektronike anti-plagjiaturë mund të konkludojmë se kështu cënohet integriteti akademik dhe kemi të bëjmë me një moszbatim të dokumentit strategjik.

Në dokumentin strategjik parashikohet që deri në vitin 2023 do të përmbillet hartimi i kodit etik të të gjithë institucioneve të arsimit të lartë. Në monitorimin e kryer rezultojnë se vetëm Universiteti i Mjekësisë dhe Universiteti i Korçës kanë një kod të etikës të miratuar në vitin 2022. Pesë universitete si ai i Elbasanit, Gjirokastrës, Durrësit (kodi i etikës për kërkim shkencor), i Arteve dhe Sporteve e kanë të miratuar në vitin 2020. Universiteti Politeknik i Tiranës rezultojnë ta ketë të miratuar në vitin 2019, Universiteti i Shkodrës në vitin 2009, Universiteti i Tiranës në vitin 2011, ndërsa për kodin etik në Universitetin e Vlorës nuk posedohet një datë e saktë. Rezultojnë se 9 nga 11 universitete e kanë patur të miratuar Kodin e Etikës para fillimit të implementimit të dokumentit strategjik, duke mos bërë asnjë përmiesim të tij.

Konstatohet se:

- *Janë ngritur struktura kolegjiale si Këshilli i Etikës, Komisioni për Promovimin e Personelit Akademik dhe Komisioni i Përhershëm për dhënien e gradës shkencore "Doktor", që monitorojnë zbatimin e kodeve dhe rregulloreve të integritetit akademik.*
- *Ligji nr. 80/2015 dhe VKM nr. 777/2018 kërkojnë nga institucionet e arsimit të lartë të vendosin sisteme elektronike anti-plagjiaturë. Vetëm Universiteti i Mjekësisë, Universiteti i Arteve dhe Universiteti Politeknik i Tiranës përdorin platformën Akademia për këtë qëllim, ndërsa 7 nga 11 universitete nuk kanë deklaruar posedimin e një platforme të tillë.*
- *Universiteti i Tiranës, Universiteti i Sporteve, Universiteti i Durrësit, Universiteti i Korçës dhe Universiteti i Vlorës nuk kanë programe*

elektronike anti-plagjiaturë, duke cënuar integritetin akademik dhe duke mos zbatuar dokumentin strategjik.

- *Dokumenti strategjik parashikon përmbylljen e hartimit të kodeve etike deri në vitin 2023. Vetëm Universiteti i Mjekësisë dhe Universiteti i Korçës kanë miratuar kode të etikës në vitin 2022, ndërsa pjesa më e madhe e universiteteve kanë kode të miratuara më parë.*

Objektivi specifik: Rritja e statusit socio-ekonomik të studentëve përmes ofrimit të shërbimeve cilësore dhe formave të ndryshme të ndihmës financiare.

- a. Pasurimi dhe përmirësimi i shërbimeve për studentët
- b. Mbështetja e studentëve për përmirësimin e arritjeve akademike

7.40 Mbështetja financiare dhe shërbimet për studentët

Në mbështetje të ligjit nr. 80/2015⁶⁵, datë 22 korrik 2015 “Për arsimin e lartë dhe kërkimin shkencor në institucionet e arsimit të lartë në Republikën e Shqipërisë” si dhe në zbatim të vendimit⁶⁶ nr. 903, datë 21 dhjetor 2016 “Për përcaktimin e kriterëve për përfitimin e bursave nga fondi i mbështetjes studentore, për studentët e shkëlqyer, studentët që studiojnë në programe studimi në fushat prioritare dhe studentët në nevojë”, institucionet e arsimit të lartë detyrohen të miratojnë çdo vit listat e studentëve sipas kategorive përfituese. Studentët e ciklit të parë të studimeve, pra në nivelin Bachelor, me mesatare të përgjithshme 9-10 si dhe studentët që i përkasin kategorisë “studentë në nevojë”, përfitojnë si mbështetje financiare shumën 10,000 lekë çdo muaj.

Në kuadër të politikave nxitëse dhe mbështetjes financiare, në zbatim të vendimit⁶⁷ nr. 386, datë 1 qershor 2022 “Për miratimin e fushave dhe të programeve të studimit, që përbëjnë prioritet kombëtar dhe mbështetjen financiare të studentëve të shkëlqyer e të studentëve që ndjekin këto programe në institucionet publike të arsimit të lartë”, i ndryshuar sipas VKM-së⁶⁸ nr. 448, datë 3 korrik 2024, i jep të drejtën studentëve të nënshkruajnë një marrëveshje 3-palëshe me institucionin e arsimit të lartë dhe AKFAL, me

⁶⁵ <https://qbz.gov.al/eli/liqi/2015/07/22/80>

⁶⁶ https://turizmi.gov.al/wp-content/uploads/2018/09/Fletore-Zyrtare-254_3-VKM-e-VOC_nr.-907-908-909-date-21.12.-2016-1.pdf

⁶⁷ <https://arsimi.gov.al/wp-content/uploads/2023/12/vendim-386-date-01.6.2022-perditesuar.pdf>

⁶⁸ <https://arsimi.gov.al/wp-content/uploads/2024/07/vendim-2024-07-03-448.pdf>

detyrimin e kontributit 3-vjeçar nëpërmjet punësimit në Shqipëri pas mbarimit të studimeve, ku edhe sipas kriterëve të mirëpërcaktuara dhe kuotave të paracaktuara, të përfitojnë mbështetje financiare në masën e pagës minimale. Në komunikimet zyrtare të ministres së arsimit në vitin 2023⁶⁹, deklaronte se çdo student që kishte zgjedhur një degë prioritare dhe me mesatare mbi 8.5 do përfitonte një mbështetje financiare mujore në vlerën e pagës minimale. Realiteti ishte që në pikën 1 të nenit 6 të vendimit përcaktohej qartë që kjo mbështetje ishte e kufizuar sipas kuotave të paracaktuara dhe njëkohësisht të miratuara. Në ndryshimet e vitit 2024 përcaktohen nivele të ndryshme të ruajtjes së mësatares të cilat shoqërohen me nivele të ndryshme të përfitimeve financiare, ku maksimalja i referohet pagës minimale.

Sipas përgjigjes së marrë nga kërkesa për informacion e drejtuar në Universitetin e Tiranës rezulton se në vitin akademik 2022-2023, numri total i studentëve që kanë nënshkruar marrëveshje 3-palëshe ishte 34 studentë, nga të cilët 7 studentë të shkëlqyer dhe 27 studentë që ndjekin programe prioritare. Nga këto studentë në vitin akademik 2023-2024 vazhdojnë të marrin mbështetjen financiare vetëm 11 studentë, nga të cilët 1 student i shkëlqyer dhe 10 nga programet prioritare. Për vitin akademik 2023-2024 kanë aplikuar 120 studentë për herë të parë, ndërkohë kuotat e miratuara kanë qënë vetëm 25, pra thënë ndryshe kanë përfituar mbështetje financiare vetëm 21% e studentëve aplikantë që i përkasin degëve prioritare.

Në Universitetin Politeknik të Tiranës, referuar të dhënave zyrtare nga Ministria e Arsimit dhe në përgjigjen e dhënë nga kërkesa për informacion rezulton se në periudhën korrik-dhjetor 2023 janë ndarë 700 bursa për studentët me mesatare 9-10 dhe 449 bursa për kategorinë studentë në nevojë. Lidhur me numrin e bursave të shpërndara për studentët e degëve prioritare të vitit akademik 2022-2023, rezulton se kanë aplikuar 21 studentë dhe kanë përfituar vetëm 2 prej tyre. Në studentët e vitin akademik 2023-2024 kanë aplikuar 65 studentë, ndërkohë që numri i kuotave të miratuara ishte vetëm 14. Kanë nënshkruar pra afro 22%.

Në Universitetin e Mjekësisë, referuar të dhënave nga kërkesa për informacion rezulton se në vitin akademik 2022-2023 kanë nënshkruar

⁶⁹ https://www.youtube.com/watch?v=uRwSMHeWWQM&ab_channel=RTVKLAN

marrëveshjen 3-palëshe 47 studentë, nga të cilët vetëm 4 studentë kanë arritur ta mbajnë edhe në vitin 2023-2024. Studentë të rinj që kanë nënshkruar marrëveshjen në vitin akademik 2023-2024 janë 56 studentë, pra në total 60 studentë janë përfitues në këtë vit akademik.

Në Universitetin Bujqësor të Tiranës, referuar të dhënave nga kërkesa për informacion rezulton se në vitin akademik 2022-2023 kanë përfituar mbështetje financiare në kuadër të programeve prioritare 24 studentë, pra e thënë ndryshe 11% e studentëve të regjistruar në këto programe. Në vitin akademik 2023-2024 kanë përfituar mbështetje financiare 80 studentë, pra 23% e studentëve të regjistruar në këto programe. Gjithashtu ka përfituar mbështetje financiare edhe një student në kategorinë “student ekselent”. Universiteti i Arteve dhe i Sporteve nuk kanë programe prioritare.

Në Universitetin e Korçës sipas të dhënave të vetë këtij intitucioni rezulton se janë miratuar 24 kuota për studentët përfitues nga 150 studentë të regjistruar, gjë e cila përbën vetëm 16% të studentëve të regjistruar. Universiteti i Shkodrës për vitin akademik 2023-2024 ka shpërnadrë 14 bursa për studentët e degëve prioritare. Universiteti i Vlorës rezulton se për vitin akademik 2023-2024 kanë shpërnadrë 11 bursa për studentët e degëve prioritare. Në Universitetin e Durrës rezulton se për vitin akademik 2023-2024 janë shpërnadrë 25 bursa për studentët e degëve prioritare, për të cilat kanë aplikuar 116, pra 22% e studentëve aplikues për këtë mbështetje financiare. Në Universitetin e Gjirokastrës sipas të dhënave të raportuara nga vetë ky intitucion në vitin akademik 2023-2024 kanë nënshkruar marrëveshjen 3-palëshe 4 studentë, kundrejt asnjë të nënshkruar një vit më parë. Në Universitetin e Elbasanit sipas të dhënave të raportuara nga vetë ky intitucion në vitin akademik 2022-2023 kanë nënshkruar marrëveshjen 3-palëshe 2 studentë, nga të cilët vetëm një e ka ruajtur në vitin akademik 2023-2024. Në vitin akademik 2023-2024 kanë nënshkruar marrëveshje 3-palëshe 13 studentë që studiojnë në degët prioritare.

Në monitorimin e kryer rezulton se shumica e institucioneve të arsimit të lartë kanë nënshkruar marrëveshje dy palëshe me institucione publike dhe private nëpërmjet të cilave zhvillohen programet e praktikave të studentëve. Studentët ndërmjetësohen për punësim nëpërmjet zyrave të këshillimit të karrierës, efektivitetin e të cilave e trajtojmë në kapitujt e mësipërm. Shërbimet nëpërmjet kartës së studentit janë të pabuxhetuara dhe nuk është

siguruar asnjë buxhet për to, duke rezultuar të paimplementuara nga ana e institucioneve përgjegjëse.

Në monitorimin e kryer rezulton se institucionet e arsimit të lartë ofrojnë shërbime lehtësuese për studentët duke krijuar faqe zyrtare ëeb nëpërmjet të cilave postohen njoftimet e ndryshme, por edhe nëpërmjet strukturave të posaçme të dedikuara për marrjen e informacionit dhe orientimin e studentëve. Sekretaritë mësimore janë struktura lehtësuese për studentët. Universiteti Politeknik ndryshe nga universitetet e tjera cakton një pedagog përgjegjës për çdo grup studentësh i cili është në kontakt të vazhdueshëm me ta. Studentët asistohen nga pedagogët përgjegjës për punimet kërkimore në nivel bachelor, master dhe në punimet doktorale. Organizimi strukturor dhe administrativ i universiteteve është projektuar për të qënë përgjegjës për seksione specifike pune dhe shërbimesh. Cilësia e ofrimit të shërbimeve ndryshon në varësi të institucionit të arsimit të lartë.

Konstatohet se:

- Sipas ligjit nr. 80/2015 dhe VKM nr. 903/2016, studentët e ciklit të parë të studimeve me mesatare 9-10 dhe ata në nevojë përfitojnë mbështetje financiare prej 10,000 lekë çdo muaj.
- VKM nr. 386/2022 dhe VKM nr. 448/2024 lejojnë studentët të nënshkruajnë marrëveshje 3-palëshe për mbështetje financiare, me kushtin e kontributit 3-vjeçar në Shqipëri pas përfundimit të studimeve. Në vitin akademik 2022-2023, nga Universiteti i Tiranës, 34 studentë nënshkruan marrëveshje, por vetëm 11 vazhduan të marrin mbështetje në 2023-2024.
- Universiteti Politeknik i Tiranës shpërndau 700 bursa për studentët me mesatare 9-10 dhe 449 bursa për studentët në nevojë në periudhën korrik-dhjetor 2023. Vetëm 2 nga 21 studentë të aplikuar për degët prioritare përfituan bursa në 2022-2023 dhe 14 nga 65 studentë në 2023-2024.
- Universiteti i Mjekësisë nënshkroi marrëveshje 3-palëshe me 47 studentë në 2022-2023, por vetëm 4 vazhduan në 2023-2024. Në vitin akademik 2023-2024, 56 studentë të rinj nënshkruan marrëveshje.
- Universiteti Bujqësor i Tiranës pati një rritje të përfituesve nga 11% në 2022-2023 në 23% në 2023-2024. Universiteti i Korçës miratoi 24 kuota nga 150 studentë të regjistruar, ndërsa Universiteti i Shkodrës, Vlorës dhe Durrësit shpërndanë bursa për përqindje të ulët të studentëve aplikues.

- *Universiteti i Gjirokastrës pati 4 studentë që nënshkruan marrëveshje 3-palëshe në 2023-2024, ndërsa Universiteti i Elbasanit pati 2 studentë në 2022-2023 dhe 13 në 2023-2024 për degët prioritare.*
- *Shumica e institucioneve të arsimit të lartë kanë nënshkruar marrëveshje dy-palëshe me institucione publike dhe private për praktika studentore, ndërsa shërbimet e kartës së studentit mbeten të pabuxhetuara dhe paimplementuara.*
- *Institucionet e arsimit të lartë ofrojnë shërbime lehtësuese për studentët përmes faqeve zyrtare të internetit dhe strukturave të posaçme për marrjen e informacionit dhe orientimin e studentëve. Sekretariatë mësimore shërbejnë si pika kryesore të informacionit për studentët.*

Objektivi strategjik: Internacionalizimi i arsimit të lartë në Shqipëri dhe përfshirja në Hapësirën Evropiane të Arsimit të Lartë (EHEA)

Ky objektivi specifik synon të arrijë:

- a. Nxitjen e IAL-ve për të hapur programe studimi të përbashkëta me IAL-të evropiane ose programe në gjuhën angleze
- b. Nxitjen e IAL-ve për pjesëmarrje në projekte ndërkombëtare të bashkëpunimit akademik
- c. Ofrimin e programeve studimore ndërkombëtare në Shqipëri
- d. Shtimin e mobilitetit të studentëve dhe personelit akademik

7.41 Ndërkombëtarizimi i arsimit të lartë

Në dokumentin strategjik është parashikuar ndërkombëtarizimi i institucioneve të arsimit të lartë, i cili konsiston në bashkëpunimin dhe marrëveshjet dy palëshe mes universiteteve, ofrimin e programeve ndërkombëtare, shkëmbimet e përkohëshme të studentëve dhe të stafëve të pedagogëve, por edhe lidhur me studentët e huaj që ndjekin studimet më kohë të plotë në institucionet shqiptare të arsimit të lartë. Lidhur me analizën e implementimit të këtij objektivi strategjik i kemi derguar kërkesa për informacion të gjitha institucioneve publike të arsimit të lartë dhe gjithashtu do t'i referohemi të dhënave të raportuara nga Ministria e Arsimit dhe Sportit. Zbatimi i masave konkrete rezultoi të ketë nisur në vitin 2023 ndryshe nga parashikimet e kryera në planin e veprimit ku për shumicën e tyre periudha e nisjes është gjysma e dytë e vitit 2021.

Në Universitetin e Tiranës në monitorimin e kryer rezultoi se ofrohen 17 programe studimi që zhvillohen në gjuhën angleze, katër prej të cilave në nivelin Bachelor dhe 13 në nivelin Master. Këto programe studimi janë të

shpërndara në pesë fakultete të ndryshme të këtij universiteti. Numri i studentëve me nënshtetësi të huaj në vitin akademik 2023-2024 rezulton të jetë 0.6% e numrit total të studentëve, e dhënë kjo shumë e ulët që dëshmon mungesën e aftësisë së institucionit që nëpërmjet ofertës akademike të afrojë studentë të huaj që të ndejkin studimet në këtë universitet. Gjithashtu rezultojnë njëlloj edhe të dhënat e studentëve që përfshihen në programe shkëmbimi sipas marrëveshjeve ndërkombëtare që ka vetë institucioni. Në vitin akademik 2023-2024 vetëm 0.6% e numrit total të studentëve kanë marrë pjesë në programe shkëmbimi ndërkombëtare.

Në Universitetin Politeknik të Tiranës rezulton të ofrohen 8 programe studimi në bashkëpunim me institucione të arsimit të lartë evropiane dhe që zhvillohen në gjuhë të huaj. Në tre vitet e fundit numri i këtyre programeve ka ardhur në rritje. Numri i studentëve me nështetësi të huaj në vitin akademik 2023-2024 përbën vetëm 0.6% të numrit total të studentëve, po ashtu një shifër shumë e ulët që dëshmon problematika në ofertën akademike dhe aftësinë e këtij institucioni për të afruar studentë me nështetësi të huaj. E njëjta situatë paraqitet edhe lidhur me studentët shqiptarë që marrin pjesë në programe shkëmbimi ndërkombëtare, ku në vitin 2023 kanë marrë pjesë vetëm 0.6% e numrit total të studentëve. Referuar të dhënave të raportuara nga vetë institucioni rezulton se për implementimin e projekteve ndërkombëtare janë parashikuar në buxhetin e vitit 2023, vlera 61,462,000 lekë, por janë shpenzuar vetëm 28,587,000, shifra këto që tregojnë se kemi problematika në implementimin e projekteve ndërkombëtare, të cilat janë parashikuar dhe përfshirë edhe në buxhetin e vitit.

Universiteti i Mjekësisë së Tiranës ofron tre programe të ciklit të tretë të studimeve (Doktoraturë) në bashkëpunim me Universitetin e Bolonjës në Itali dhe dy programe të përbashkëta të ciklit të dytë të studimeve me Universitetin G. D'Annunzio, gjithashtu në Itali. Sipas të dhënave të raportuara, ky universitet zhvillon programet e studimit kryesisht në gjuhën shqipe dhe nuk deklaron asnjë student me nënshtetësi të huaj që vazhdon studimet në këtë universitet. Gjatë tre viteve të fundit, vetëm 34 studentë kanë arritur të marrin pjesë në programe shkëmbimi. Ky fakt tregon për një nivel të ulët të ndërkombëtarizimit të universitetit, duke nënvizuar nevojën për të zgjeruar partneritetet ndërkombëtare dhe për të rritur numrin e studentëve ndërkombëtarë. Ndërkombëtarizimi i universitetit mund të forcohet përmes nismave si ofrimi i programeve në gjuhë të huaja, zhvillimi i mëtejshëm i marrëveshjeve të bashkëpunimit me universitete të huaja dhe

promovimi i mundësive të shkëmbimit për studentët dhe stafin akademik. Sipas të dhënave të raportuara në buxhetin e vitit 2023 prashikohen për implementimin e projekteve ndërkombëtare 29,621,805.4 lekë, por nuk specifikon sa prej tyre janë shpenzuar dhe implementuar realisht.

Universiteti Bujqësor i Tiranës ofron pesë programe studimi në bashkëpunim me Universitetin e Tuscias në Itali. Sipas të dhënave të raportuara, ky universitet zhvillon programet e studimit në gjuhën shqipe dhe angleze dhe në fund të studimeve studentët pajisen me një diplomë të dyfishtë mes dy universiteteve. Megjithatë, numri i studentëve me nënshtetësi të huaj në vitin akademik 2023-2024 rezulton të jetë vetëm 0.5% e numrit total të studentëve. Ky nivel i ulët i studentëve ndërkombëtarë tregon se ndërkombëtarizimi i universitetit ende mbetet i kufizuar.

Universiteti i Arteve nuk ofron asnjë program studimi në bashkëpunim me një universitet të huaj. Sipas të dhënave të raportuara, në këtë universitet, në vitin akademik 2023-2024, numri i studentëve me nënshtetësi të huaj përbën 4.25% të numrit total të studentëve. Megjithatë, ky përqindje pozitive nuk reflekton një ndërkombëtarizim të qëndrueshëm dhe të strukturuar, pasi mungesa e programeve të përbashkëta me universitete të huaja tregon për një mungesë strategjike në këtë drejtim. Nga ana tjetër, nga ky institucion në vitin akademik 2022-2023 kanë marrë pjesë në programe shkëmbimi ndërkombëtare vetëm 6 studentë, ndërsa në vitin akademik 2023-2024, rezulton të mos ketë marrë pjesë asnjë student. Ky regres në pjesëmarrjen e studentëve në programe shkëmbimi ndërkombëtar është një sinjal shqetësues që nënvizon nevojën për të rishikuar dhe forcuar strategjitë e ndërkombëtarizimit. Universiteti duhet të përqendrohet në krijimin e partneriteteve të reja ndërkombëtare, të inkurajojë pjesëmarrjen e studentëve në programe shkëmbimi dhe të promovojë mundësitë për studime dhe projekte të përbashkëta me institucione të huaja. Kjo do të ndihmonte jo vetëm në rritjen e numrit të studentëve ndërkombëtarë, por edhe në përmirësimin e cilësisë së arsimit dhe pasurimin e përvojës akademike dhe kulturore për të gjithë studentët.

Universiteti i Sporteve ofron vetëm një program studimi në bashkëpunim me një universitet italian, por nuk raporton mbi numrin e studentëve me nënshtetësi të huaj që janë pjesë e këtij institucioni. Kjo mungesë e transparencës në raportimin e të dhënave mbi studentët ndërkombëtarë tregon për një sfidë të rëndësishme në ndërkombëtarizimin e universitetit.

Sipas të dhënave të raportuara, vetëm 6 studentë shqiptarë kanë arritur të marrin pjesë në programe shkëmbimi ndërkombëtare. Kjo pjesëmarrje e ulët sugjeron se universiteti duhet të përmirësojë strategjitë e tij për të promovuar dhe mbështetur pjesëmarrjen e studentëve në programe ndërkombëtare.

Universiteti i Durrësit ofron tre programe studimi në bashkëpunim me universitete të huaja: një program të ciklit të tretë (Doktoraturë) në bashkëpunim me Universitetin Pedagogjik të Krakovës në Poloni, një program të nivelit Master në bashkëpunim me Universitetin Cote d'Azur në Francë, dhe një program të nivelit Bachelor në bashkëpunim me Universitetin Sapienza në Itali. Sipas të dhënave të raportuara, numri i studentëve me nënshtetësi të huaj në vitin akademik 2023-2024 përbën vetëm 0.001% të numrit total të studentëve. Nga ana tjetër, në vitin 2023, vetëm 0.3% e studentëve kanë marrë pjesë në programe shkëmbimi ndërkombëtare. Ky nivel i ulët i përfshirjes së studentëve ndërkombëtarë dhe pjesëmarrjes në programe shkëmbimi sugjeron se ndërkombëtarizimi i universitetit ende ka hapësirë për përmirësim. Megjithatë, universiteti është aktiv në fushën e projekteve ndërkombëtare, duke qenë partner në 21 projekte ndërkombëtare me periudhë zbatimi 3-vjeçare dhe me fonde të alokuara deri në 30,000 Euro. Po ashtu, është lider në 3 projekte ndërkombëtare me periudhë zbatimi 3-vjeçare dhe me fonde të alokuara deri në 150,000 Euro, dhe është pjesë e projektit “Aleanca Evropiane” me një periudhë zbatimi 4-vjeçare dhe fonde të alokuara deri në 694,974 Euro. Ky angazhim në projekte ndërkombëtare tregon për një përpjekje të vazhdueshme për të rritur ndikimin ndërkombëtar të universitetit dhe për të kontribuar në fushën e kërkimit shkencor ndërkombëtar. Megjithatë, është e rëndësishme që universiteti të intensifikojë përpjekjet për të rritur numrin e studentëve dhe stafit që përfshihen në aktivitete ndërkombëtare, duke ofruar më shumë mundësi për shkëmbime akademike dhe duke zhvilluar më shumë partneritete të reja me institucione të huaja.

Universiteti i Shkodrës ofron vetëm dy programe studimi në gjuhën angleze, të dyja në nivelin Bachelor. Sipas të dhënave të raportuara, ky universitet nuk ka studentë me nënshtetësi të huaj të regjistruar në ndonjë program studimi. Nga ana tjetër, në vitin 2023, vetëm 11 studentë kanë marrë pjesë në programe shkëmbimi ndërkombëtare. Ky nivel i ulët i përfshirjes në programe shkëmbimi ndërkombëtare sugjeron se universiteti duhet të përmirësojë strategjitë e tij për të rritur ndërkombëtarizimin dhe për të ofruar

mundësi më të shumta për studentët që të angazhohen në aktivitete ndërkombëtare. Në lidhje me projektet ndërkombëtare, buxheti i parashikuar është 36,898,766 lekë. Megjithatë, nuk jepen të dhëna mbi shpenzimet e kryera dhe projektet e implementuara. Ky mungesë transparence në raportimin e financave dhe rezultateve të projekteve ndërlikon vlerësimin e ndikimit dhe efektivitetit të investimeve në projekte ndërkombëtare.

Universiteti i Elbasanit ofron katër programe studimi në gjuhën angleze, dy prej të cilave janë në nivel master në bashkëpunim me Universitetin “Aldo Moro” në Itali, ndërsa dy të tjera janë në nivelin Bachelor. Megjithëse universiteti ka bërë hapa në drejtim të ndërkombëtarizimit, përqindja e studentëve me nënshtetësi të huaj në vitin akademik 2023-2024 është vetëm 0.1% e numrit total të studentëve, që nënkupton një përfshirje shumë të ulët të studentëve ndërkombëtarë. Pjesëmarrja e studentëve në programe shkëmbimi ndërkombëtarë është gjithashtu shqetësuese. Në vitin akademik 2022-2023, vetëm 16 studentë morën pjesë në këto programe. Megjithatë, mungesa e transparencës në raportimin e shpenzimeve dhe rezultateve të projekteve është problematike. Pa informacion të detajuar mbi shpenzimet dhe arritjet e projekteve, është e pamundur të vlerësohet nëse këto investime po japin rezultate të pritura dhe nëse ato kontribuojnë në mënyrë efektive në përmirësimin e statusit ndërkombëtar të universitetit.

Universiteti i Gjirokastrës ofron katër programe studimi si rezultat i bashkëpunimit me universitete evropiane, nga të cilat 2 në nivelin Bachelor, një në nivelin Master dhe një që i përket ciklit të tretë të studimeve. Sipas të dhënave të raportuara nga ky institucion rezulton se në vitin akademik 2023-2024, numri i studentëve me nënshtetësi të huaj përbën 0.3% të numrit të përgjithshëm të studentëve. Nga ana tjetër, në vitin 2023 rezulton se 21 studentë nga ky universitet kanë marrë pjesë në programe shkëmbimi ndërkombëtare. Lidhur me projektet ndërkombëtare, në buxhetin e vitit 2023 parashikohej vlera 10.416.415 lekë. Megjithatë, mungesa e informacionit të detajuar mbi shpenzimet dhe rezultatet e arritura nga këto projekte është një mangësi kritike. Pa një raportim të qartë dhe të hollësishëm, është e pamundur të vlerësohet nëse këto fonde janë përdorur në mënyrë efikase dhe nëse ato kanë sjellë përfitime të ndjeshme për universitetin.

Universiteti i Vlorës ofron tre programe studimi si rezultat i bashkëpunimit me universitete evropiane, nga të cilat dy në nivel Bachelor dhe një në nivel Master. Referuar të dhënave të raportuara nga ky institucion rezulton se në

vitin akademik 2023-2024 ka patur të regjistruar vetëm 7 studentë me nënshtetësi të huaj, ndërsa numri i studentëve që kanë arritur të marrin pjesë në programe shkëmbimi ndërkombëtare për vitin akademik 2022-2023 rezultonte të ishte 49 studentë. Lidhur me projektet ndërkombëtare, shuma e parashikuar në buxhetin e vitit 2023 ishte 31,627,565 lekë.

Universiteti i Korçës ofron vetëm një program studimi në nivel Master në bashkëpunim me një universitet në Bullgari. Sipas të dhënave të raportuara, ky institucion nuk ka studentë me nënshtetësi të huaj të regjistruar, një tregues negativ lidhur me tërheqjen e studentëve ndërkombëtarë. Në vitin 2023, vetëm 2 studentë shqiptarë nga ky universitet morën pjesë në programe shkëmbimi ndërkombëtarë, një numër që është shumë i ulët dhe tregon një angazhim të kufizuar në ofrimin e mundësive për studentët që të angazhohen në aktivitete ndërkombëtare. Ky nivel i ulët i pjesëmarrjes sugjeron nevojën për përmirësim të politikave dhe mbështetjes për shkëmbimin ndërkombëtar të studentëve, për të rritur mundësitë dhe për të inkurajuar më shumë studentë që të përfshihen në këto programe. Në buxhetin e miratuar të vitit 2023 parashikohet një shumë prej 14,653,079 lekë të dedikuara për implementimin e projekteve ndërkombëtare.

Konstatohet se:

- *Universitetet shqiptare po ofrojnë një numër të kufizuar programesh studimi në gjuhë të huaja dhe bashkëpunime ndërkombëtare, me disa universitete që janë më aktive në këtë drejtim, si Universiteti i Tiranës dhe Universiteti Politeknik i Tiranës.*
- *Përqindja e studentëve të huaj në universitete shqiptare mbetet shumë e ulët, zakonisht rreth 0.6% ose më pak të numrit total të studentëve, duke treguar se institucionet nuk janë mjaft tërheqëse për studentët ndërkombëtarë. Në të dhënat e raportuara si studentë me nënshtetësi të huaj janë përfshirë edhe të dhënat e studentëve nga trojet shqiptare.*
- *Numri i studentëve shqiptarë që marrin pjesë në programe shkëmbimi ndërkombëtarë është gjithashtu i ulët, zakonisht më pak se 1% e numrit total të studentëve, duke treguar një angazhim të kufizuar në shkëmbimet akademike ndërkombëtare.*
- *Shumica e universiteteve kanë buxhete të dedikuara për projekte ndërkombëtare, por një pjesë e madhe e fondeve mbetet e pashpenzuar, duke treguar problematika në realizimin dhe zbatimin e këtyre projekteve.*

- *Në të shumtën e rasteve, institucionet nuk bëjnë transparente shpenzimet dhe rezultatet e projekteve ndërkombëtare, duke e bërë të vështirë vlerësimin e efektivitetit të investimeve në këtë fushë.*

Objektivi strategjik: Avancimi i infrastrukturës së Teknologjisë së Informacionit dhe Komunikimit (TIK) dhe shërbimeve digjitale për Institucionet e Arsimit të Lartë (IAL) publike

Ky objektivi specifik synon të arrijë:

- a. Përmirësimin e infrastrukturës së TIK-ut në IAL dhe i vizibilitetit në ëeb
- b. Nxitjen e IAL-ve për të organizuar mësimin në distancë dhe të nxëniet të kombinuar
- c. Ofrimin e shërbimeve digjitale cilësore për studentët

7.42 Infrastruktura digjitale në insitucionet e arsimit të lartë

Në kuadër të dokumentit strategjik, zhvillimi i infrastrukturës digjitale përfshin përmirësimin e procesit mësimdhënës dhe ofertën e shërbimeve që institucionet e arsimit të lartë ofrojnë për studentët. Sipas planit të veprimit, shumica e masave të parashikuara janë planifikuar të fillojnë zbatimin në vitet 2022 dhe 2023. Ky dokument strategjik thekson rëndësinë e krijimit të një sistemi të unifikuar të shërbimeve digjitale për koordinimin e proceseve akademike dhe administrative.

Nga monitorimi i kryer në të gjitha institucionet publike të arsimit të lartë, rezulton se nuk ekziston një sistem i unifikuar i shërbimeve digjitale që institucioni ofron për koordinimin e proceseve akademike dhe administrative. Universiteti i Tiranës përdor sistemin e informatizuar e-student, Universiteti i Vlorës përdor platformën UVMS për gjenerimin e informacioneve akademike, ndërsa pjesa tjetër e universiteteve përdorin platformën PITAGORA. Për zhvillimin e komunikimeve në distancë të stafeve akademike, administrative dhe studentëve universitetet përdorin platformën Microsoft dhe Google Classroom.

Pajisja e godinave me sistemin e shpërndarjes së internetit wireless është e pjesshme në universitetet publike të vendit, ku brenda këtyre institucioneve nuk ka mbulim të përgjithshëm me internet. Nga ana tjetër, në takimet informale me studentë dhe nga mbikëqyrja në terren rezulton se studentët e kanë të vështirë aksesin në internet, madje edhe në një pjesë të godinave. Universiteti i Tiranës, Universiteti Politeknik i Tiranës dhe Universiteti i

Shkodrës kanë mungesë të këtij shërbimi edhe për përdorim në procesin mësimor.

Në Universitetin e Durrësit dhe Universitetin Politeknik të Tiranës konstatohen laboratorë të digjitalizuar, kjo e marrë edhe nga përgjigjia e kërkesës për informacion drejtuar këtyre institucioneve. Këto laboratorë ofrojnë mundësi të përmirësuar për zhvillimin e aftësive praktike të studentëve në fusha të ndryshme akademike.

Zhvillimi i infrastrukturës digjitale në institucionet e arsimit të lartë në Shqipëri është një proces i vazhdueshëm që kërkon përmirësime të mëtejshme. Për të arritur një nivel të kënaqshëm të ofrimit të shërbimeve digjitale, rekomandohet krijimi i një sistemi të unifikuar të shërbimeve digjitale për të gjitha universitetet publike, përmirësimi dhe zgjerimi i mbulimit me internet ëireless në të gjitha godinat universitare, investimi në laboratorë të digjitalizuar dhe infrastrukturë teknologjike për të mbështetur procesin mësimor dhe rritja e bashkëpunimit ndërmjet universiteteve për ndarjen e praktikave më të mira dhe përvojave në fushën e digjitalizimit.

Konstatojmë se:

- *Monitorimi tregon se nuk ekziston një sistem i unifikuar i shërbimeve digjitale për koordinimin e proceseve akademike dhe administrative në institucionet publike të arsimit të lartë. Universitetet përdorin platforma të ndryshme si e-student, UVMS dhe PITAGORA për menaxhimin e informacioneve akademike.*
- *Pajisja e godinave universitare me sistemin e shpërndarjes së internetit wireless është e pjesshme dhe jo e përgjithshme. Studentët raportojnë vështirësi në aksesin në internet brenda institucioneve.*
- *Vetëm disa universitete, si Universiteti i Durrësit dhe Universiteti Politeknik i Tiranës, deklarojnë se posedojnë laboratorë të digjitalizuar që ofrojnë mundësi për përmirësimin e aftësive praktike të studentëve. Këto laboratorë janë të rëndësishëm për zhvillimin akademik të studentëve.*

Tabela përmbledhëse e zbatueshmërisë së objektivëve të politikave për Arsimin e Lartë

OBJEKTIVI SPECIFIK	REALIZUESHMËRIA	REKOMANDIME
<p>Objektivi Specifik C1</p> <p>Përmirësimi i cilësisë së arsimit të lartë përmes ristrukturimit të programeve të studimit, modernizimit të infrastrukturës akademike dhe zbatimit të standardeve të larta për vlerësimin institucional dhe të programeve të studimit</p> <p>a. Programet e IAL-ve ndërtohen mbi rezultatet e të nxënësve dhe janë të krahasueshme me programet e IAL-ve evropiane.</p> <p>b. Përmirësimi i infrastrukturës akademike</p> <p>c. Aplikimi i standardeve të larta akademike për akreditimin e IAL-ve dhe të</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Mungesa e informacionit mbi fazën e implementimit të kodifikimit të programeve të studimit: Procesi i kodifikimit të programeve të studimit ka nisur, por mungon informacioni i detajuar mbi fazën e implementimit të këtij procesi. ➤ Mungesa e transparencës në hartimin e programeve sipas rezultateve të të nxënësve: Vetëm Universiteti i Arteve ka përfunduar procesin e hartimit të programeve sipas rezultateve të të nxënësve, ndërsa për universitetet e tjera mungon transparenca. ➤ Zbatim i vonuar dhe mungesë transparence në rishikimin e programeve të studimit: Metodologjia për rishikimin e programeve të studimit është implementuar jashtë afatave të planit të veprimit dhe karakterizohet nga mungesa e transparencës. ➤ Investime të pamjaftueshme në përmirësimin e infrastrukturës universitare: Disa universitete kanë kryer investime në përmirësimin e infrastrukturës që nga viti 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Të sigurohet transparencë dhe informacion i detajuar mbi fazën e implementimit të kodifikimit të programeve të studimit, duke krijuar raporte të rregullta dhe duke ndarë ato me publikun dhe palët e interesuara. ➤ Të zhvillohen udhëzime dhe mekanizma të qartë për hartimin e programeve sipas rezultateve të të nxënësve, me detaje të qarta dhe të miratuara nga të gjithë universitetet. ➤ Të përshejtohet zbatimi i metodologjisë për rishikimin e programeve të studimit, duke ndjekur afatet e planit të veprimit dhe duke siguruar transparencë në çdo fazë të procesit.

<p>programeve studimore</p>	<p>2021, por kjo përfshin një pjesë të vogël të institucioneve arsimore të larta. Pavarësisht planifikimit për ndërtimin e pesë kampeve studentore, vetëm disa godina rezidencash janë ndërtuar për Universitetin e Tiranës dhe Universitetin Bujqësor të Tiranës.</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Ristrukturimi i papërfunduar Sistemit të Sigurisë së Cilësisë: ASCAL nuk ka kryer ristrukturimin e Sistemit të Sigurisë së Cilësisë. ➤ Antarësimet ndërkombëtare të ASCAL: ASCAL është anëtar i asociuar në ENQA, por jo në EQAR, duke mos respektuar afatet e planit të veprimit. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ ASCAL duhet të përfundojë ristrukturimin e Sistemit të Sigurisë së Cilësisë dhe të përmbushë angazhimet ndërkombëtare për t'u anëtarësuar në EQAR, duke ndjekur afatet dhe standardet e kërkuara.
<p>Objektivi Specifik C2</p> <p>Nxitja e përsosmërisë në mësimdhënie dhe kërkim shkencor</p> <p>a. Përmirësimi i kapacitetit të personelit akademik për mësimdhënie dhe kërkim shkencor</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Implementimi i Qendrave për Trajnim: Krijimi i qendrave për trajnimin në mësimdhënie dhe kërkim filloi në vitin 2023, pas një deklarate të Ministrisë së Arsimit dhe Sportit në 2022 për mungesë buxheti, duke reflektuar mungesë planifikimi. ➤ Pjesëmarrja e Personelit Akademik në Konferenca: UPT ka mbështetur pjesëmarrjen në konferenca dhe botime shkencore, duke rritur numrin e pjesëmarrësve nga 7 në 80 gjatë periudhës 2021-2023. ➤ Rënia e Pjesëmarrjes në Universitetin e Arteve: 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Të zhvillohet një plan i detajuar dhe i qëndrueshëm për krijimin dhe mbështetje të qendrave për trajnimin në mësimdhënie dhe kërkim, duke siguruar alokimin e duhur të buxhetit dhe planifikim të mirë për vitet në vazhdim. ➤ Të rritet mbështetja financiare dhe logjistike për pjesëmarrjen e stafit akademik në konferenca dhe botime shkencore në të gjitha universitetet.

	<p>Pjesëmarrja e stafit akademik në programe ndërkombëtare ra ndjeshëm nga 31 në 2 gjatë periudhës 2021-2024.</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Rritja e Pjesëmarrjes në Universitetet e tjera: Universiteti i Bujqësisë në Tiranë dhe Universiteti i Korçës shënuan rritje të konsiderueshme në pjesëmarrjen e pedagogëve në programe ndërkombëtare gjatë periudhës 2021-2023. ➤ Rënia e Pjesëmarrjes në Universitetin e Tiranës: Numri i personelit akademik që mori pjesë në programet Erasmus+ ra nga 214 në 135 deri në maj 2024. ➤ Pjesëmarrja në Universitetet e Durrësit dhe Vlorës: Universitetet e Durrësit dhe Vlorës shënuan rritje të numrit të pedagogëve në programe ndërkombëtare, duke reflektuar një angazhim të rritur për shkëmbime ndërkombëtare. 	<p>Kjo përfshin krijimin e një fondi të qëndrueshëm për financimin e pjesëmarrjes dhe botimeve, duke përfshirë mekanizma të thjeshtë për aplikime dhe miratime.</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Të intensifikohet përpjekja për të rritur pjesëmarrjen e stafit akademik në programe ndërkombëtare, duke identifikuar dhe eliminuar pengesat që kontribuojnë në rënien e pjesëmarrjes. ➤ Të krijohet një sistem monitorimi dhe vlerësimi të performancës për të ndjekur dhe analizuar trendet e pjesëmarrjes së stafit akademik në programe ndërkombëtare.
<p>Objektivi Specifik C3</p> <p>Ndërlidhja e Institucioneve të Arsimit të lartë me tregun e punës.</p> <p>a. Harmonizimin e programeve të IAL-ve me</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Mungesa e Regjistrit Qendror për Studentët e Diplomuar: Masë e parashikuar për vitin 2023, krijimi i një regjistri qendror për studentët e diplomuar, nuk është realizuar. ➤ Gjurmimi i Studentëve të Diplomuar: Institucionet e arsimit të lartë përpiqen të gjurmojnë studentët e sapodiplomuar për profilet e 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Të prioritetizohet krijimi i një regjistri qendror për studentët e diplomuar për të monitoruar më mirë statusin e tyre në tregun e punës dhe për të përmirësuar planifikimin dhe mbështetje në karrierë.

<p>kërkesat e tregut të punës</p> <p>b. Rritjen e mundësive për punë praktike në studimet e larta</p> <p>c. Provimi i ndërdisiplinaritetit dhe programeve STEM</p>	<p>punës nëpërmjet Zyrës së Këshillimit të Karrierës.</p> <p>➤ Përshtatja e Programeve të Studimit: Universitetet kanë përshtatur programe studimi 2-vjeçare dhe të thelluara me karakter profesional.</p> <p>➤ Implementimi i Programëve STEM: Programet STEM janë implementuar në 2 nga 11 universitetet publike sipas publikimeve zyrtare të Ministrisë së Arsimit.</p> <p>➤ Mungesa e Të Dhënave dhe Efikasiteti i Zyrave të Karrierës: Disa universitete kanë mungesë të dhënash dhe efektiviteti i zyrave të karrierës është i kufizuar, me disa universitete që nuk disponojnë të dhëna për studentët e punësuar.</p> <p>➤ Ndryshime në Trendin e Punësimit të studentëve nga universitetet publike: Universiteti i Gjirokastrës ka pësuar rënie të numrit të të punësuarve, ndërsa Universiteti i Vlorës ka rritur këtë numër. Universiteti i Korçës ka patur rënie në përputhshmërinë e studentëve të punësuar me profilin e tyre. Universiteti i Durrësit ka shumicën e studentëve të punësuar në sektorin privat, dhe Universiteti i Sporteve ka numër shumë të vogël të studentëve të punësuar. Universiteti i Mjekësisë</p>	<p>➤ Të forcohet kapaciteti dhe efikasiteti i zyrave të karrierës në universitete për të ofruar mbështetje më të mirë dhe të dhëna të plota për studentët e punësuar. Kjo përfshin trajnimin e stafit dhe zhvillimin e platformave të avancuara për mbledhjen dhe analizën e të dhënave.</p> <p>➤ Të rishikohen dhe përshtaten programet e studimit për të siguruar përputhshmëri më të mirë me nevojat e tregut të punës. Të bëhet një analizë e detajuar e kërkesave të sektorëve të ndryshëm dhe të integrohen këto nevoja në programet e studimit.</p> <p>➤ Të zhvillohen strategji të personalizuara për të adresuar variacionet në trendet e punësimit midis universiteteve të studentëve të tyre të sapodiplomuar, duke përfshirë asistencë më të thelluar të tyre në gjetjen e pozicioneve të punës.</p>
--	--	--

	<p>punëson shumicën e studentëve në sektorin shëndetësor publik.</p>	
<p>Objektivi Specifik C4</p> <p>Sigurimi i ndershmërisë akademike, transparencës dhe përgjegjshmërisë në arsimin e lartë.</p> <p>a. Sigurimi i transparencës dhe zbatimi i praktikave të mira të integritetit akademik në IAL</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Struktura Kolegjiale për Integritetin Akademik: Janë ngritur struktura si Këshilli i Etikës, Komisioni për Promovimin e Personelit Akademik dhe Komisioni i Përhershëm për dhënien e gradës "Doktor" për të monitoruar zbatimin e kodeve dhe rregulloreve të integritetit akademik. ➤ Përdorimi i Sistemeve Elektronike Anti-Plagjiaturë: Ligji nr. 80/2015 dhe VKM nr. 777/2018 kërkojnë nga IAL-të vendosjen e sistemeve anti-plagjiaturë. Vetëm Universiteti i Mjekësisë, Universiteti i Arteve dhe Universiteti Politeknik i Tiranës përdorin platformën Akademia, ndërsa 7 nga 11 universitete nuk kanë një platformë të tillë. ➤ Mungesa e Programeve Anti-Plagjiaturë: Universiteti i Tiranës, Universiteti i Sporteve, Universiteti i Durrësit, Universiteti i Korçës dhe Universiteti i Vlorës nuk kanë programe elektronike anti-plagjiaturë, duke cënuar integritetin akademik dhe moszbatuar dokumentin strategjik. ➤ Hartimi dhe Miratimi i Kodeve të Etikës: Dokumenti strategjik parashikon 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Të gjitha institucionet e arsimit të lartë duhet të adoptojnë dhe përdorin platforma elektronike anti-plagjiaturë për të siguruar integritetin akademik. ➤ Të forcohen dhe monitorohen strukturat kolegjiale si Këshilli i Etikës, Komisioni për Promovimin e Personelit Akademik dhe Komisioni për dhënien e gradës "Doktor" për të siguruar zbatimin efektiv të kodeve dhe rregulloreve të integritetit akademik. Kjo përfshin rritjen e raportimit të rregullt të veprimtarive të këtyre strukturave. ➤ Të gjitha universitetet duhet të përfundojnë dhe të miratojnë kodet e etikës në përputhje me dokumentin strategjik.

	<p>përmbylljen e hartimit të kodeve etike deri në vitin 2023. Vetëm Universiteti i Mjekësisë dhe Universiteti i Korçës kanë miratuar kode të etikës në vitin 2022, ndërsa pjesa më e madhe e universiteteve kanë kode të miratuara më parë.</p>	
<p>Objektivi Specifik C5</p> <p>Rritja e statusit socio-ekonomik të studentëve përmes ofrimit të shërbimeve cilësore dhe formave të ndryshme të ndihmës financiare.</p> <p>a. Pasurimi dhe përmirësimi i shërbimeve për studentët</p> <p>b. Mbështetja e studentëve për përmirësimin e arritjeve akademike</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Mbështetje Financiare për Studentët: Sipas ligjit nr. 80/2015 dhe VKM nr. 903/2016, studentët e ciklit të parë të studimeve me mesatare 9-10 dhe ata në nevojë përfitojnë mbështetje financiare prej 10,000 lekë çdo muaj. ➤ Marrëveshje 3-palëshe për Mbështetje Financiare: VKM nr. 386/2022 dhe VKM nr. 448/2024 lejojnë studentët të nënshkruajnë marrëveshje 3-palëshe për mbështetje financiare, me kushtin e kontributit 3-vjeçar në Shqipëri pas përfundimit të studimeve. Në vitin akademik 2022-2023, 34 studentë nga Universiteti i Tiranës nënshkruan marrëveshje, por vetëm 11 vazhduan të marrin mbështetje në 2023-2024. ➤ Shpërndarja e Bursave në Universitete: Universiteti Politeknik i Tiranës shpërndau 700 bursa për studentët me mesatare 9-10 dhe 449 bursa për studentët në nevojë në periudhën korrik-dhjetor 2023. Në 2022-2023, vetëm 2 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Ministria e Arsimit dhe universitetet duhet të krijojnë një sistem të mbikëqyrjes dhe mbështetjes për studentët që nënshkruajnë marrëveshje 3-palëshe, për të siguruar që ata të përfitojnë nga mbështetja financiare dhe të përmbushin kushtet e kontributit 3-vjeçar në Shqipëri. ➤ Universitetet duhet të rishikojnë dhe përmirësojnë procesin e aplikimit dhe shpërndarjes së bursave, duke siguruar transparencë dhe barazi në përzgjedhjen e përfituesve. ➤ Ministria e Arsimit dhe Sportit, Njësitë e Vvetëqëverisjes Vendore dhe universitetet duhet të sigurojnë buxhetimin dhe implementimin e shërbimeve të kartës

	<p>nga 21 studentë të aplikuar për degët prioritare përfituan bursa, ndërsa në 2023-2024, 14 nga 65 studentë përfituan bursa.</p> <p>› Rritje dhe Rënie në Përfituesit e Marrëveshjeve: Universiteti i Mjekësisë nënshkroi marrëveshje 3-palëshe me 47 studentë në 2022-2023, por vetëm 4 vazhduan në 2023-2024. Në vitin akademik 2023-2024, 56 studentë të rinj nënshkruan marrëveshje. Universiteti Bujqësor i Tiranës pati një rritje të përfituesve nga 11% në 2022-2023 në 23% në 2023-2024. Universiteti i Korçës miratoi 24 kuota nga 150 studentë të regjistruar.</p> <p>› Praktika Studentore dhe Shërbimet për Studentët: Shumica e institucioneve të arsimit të lartë kanë nënshkruar marrëveshje dy-palëshe me institucione publike dhe private për praktika studentore. Shërbimet e kartës së studentit mbeten të pabuxhetuara dhe paimplementuara. Institucionet ofrojnë shërbime lehtësuese përmes faqeve zyrtare të internetit dhe sekretarive mësimore.</p>	<p>së studentit, duke ofruar lehtësira dhe përfitime reale për studentët.</p>
<p>Objektivi Specifik C6</p>	<p>› Programe Studimi dhe Bashkëpunime Ndërkombëtare: Universitetet shqiptare</p>	<p>› Universitetet shqiptare duhet të zgjedhin dhe zgjerojnë ofertën e programeve të</p>

Internacionalizimi i arsimit të lartë në Shqipëri dhe përfshirja në Hapësirën Evropiane të Arsimit të Lartë (EHEA)

- a. Nxitjen e IAL-ve për të hapur programe studimi të përbashkëta me IAL-të evropiane ose programe në gjuhën angleze
- b. Nxitjen e IAL-ve për pjesëmarrje në projekte ndërkombëtare të bashkëpunimit akademik
- c. Ofrimin e programeve studimore ndërkombëtare në Shqipëri
- d. Shtimin e mobilitetit të studentëve dhe personelit akademik

ofrojnë një numër të kufizuar programesh studimi në gjuhë të huaja dhe bashkëpunime ndërkombëtare, me Universitetin e Tiranës dhe Universitetin Politeknik të Tiranës më aktive në këtë drejtim.

➤ **Përqindja e Ulët e Studentëve të Huaj:**

Përqindja e studentëve të huaj në universitetet shqiptare është shumë e ulët, rreth 0.6% ose më pak të numrit total të studentëve, duke treguar se institucionet nuk janë mjaft tërheqëse për studentët ndërkombëtarë.

➤ **Pjesëmarrja e Ulët në Programe Shkëmbimi:** Numri i studentëve shqiptarë që marrin pjesë në programe shkëmbimi ndërkombëtare është gjithashtu i ulët, më pak se 1% e numrit total të studentëve, duke treguar një angazhim të kufizuar në shkëmbimet akademike ndërkombëtare.

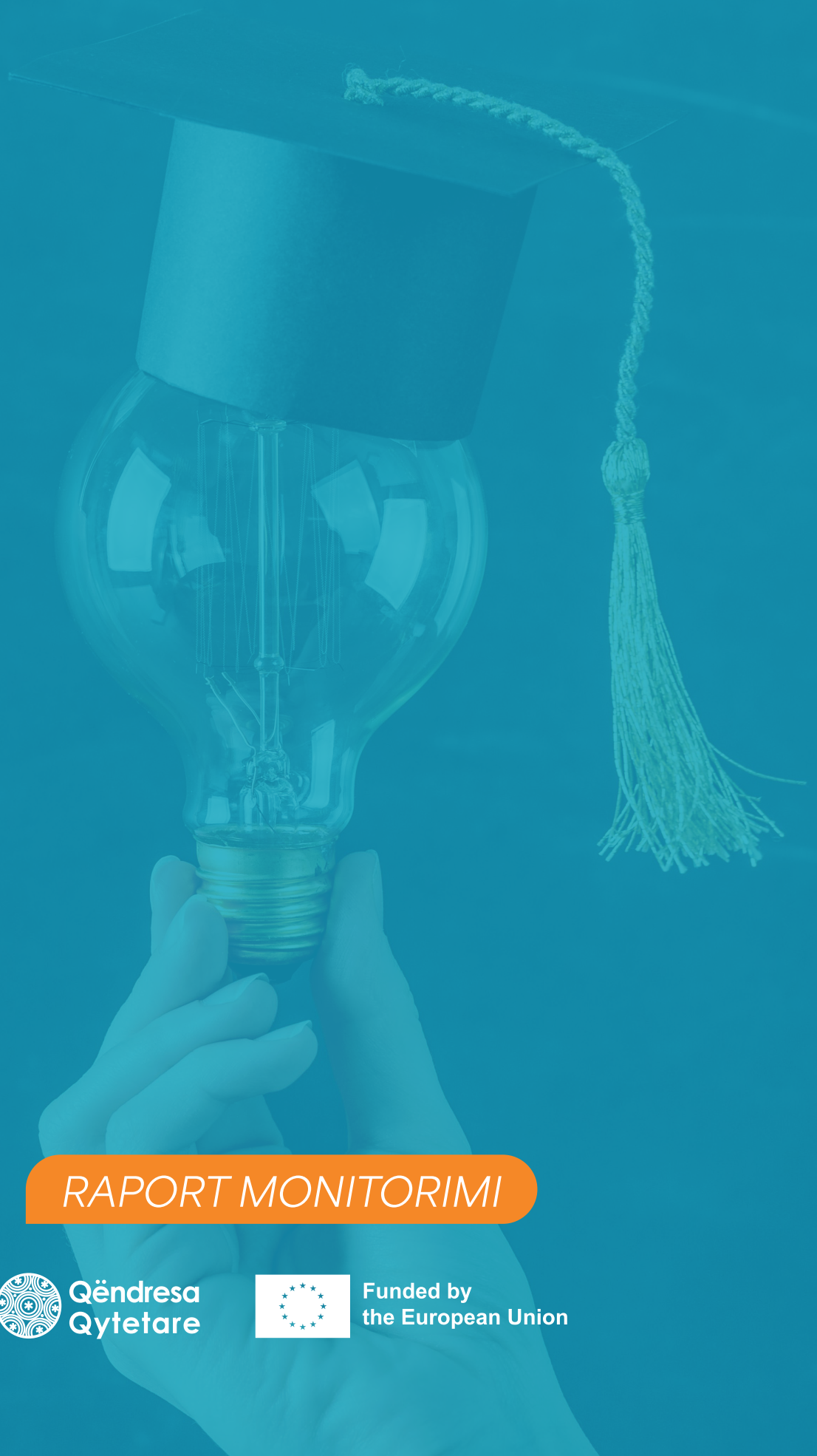
➤ **Problematika në Realizimin dhe Transparencën e Projekteve Ndërkombëtare:** Shumica e universiteteve kanë buxhete për projekte ndërkombëtare, por shumë fonde mbeten të pashpenzuara. Institucionet shpesh nuk janë transparente për shpenzimet dhe rezultatet e projekteve ndërkombëtare, duke e bërë

studimit në gjuhë të huaja dhe të nxisin bashkëpunimet ndërkombëtare.

- Institucionet e arsimit të lartë duhet të nxisin pjesëmarrjen e studentëve dhe stafit në programe shkëmbimi ndërkombëtare përmes fushatave informuese dhe mbështetjes financiare.
- Universitetet duhet të përmirësojnë transparencën dhe menaxhimin e projekteve ndërkombëtare duke publikuar rregullisht raportet mbi shpenzimet dhe rezultatet e arritura. Krijimi i një sistemi të qartë për monitorimin dhe vlerësimin e projekteve do të sigurojë që fondet të përdoren në mënyrë efikase dhe të maksimizohet ndikimi pozitiv në institucionet arsimore.

	<p>të vështirë vlerësimin e efektivitetit të investimeve.</p>	
<p>Objektivi Specifik C7</p> <p>Avancimi i infrastrukturës së Teknologjisë së Informacionit dhe Komunikimit (TIK) dhe shërbimeve digjitale për Institucionet e Arsimit të Lartë (IAL) publike</p> <p>a. Përmirësimin e infrastrukturës së TIK-ut në IAL dhe i vizibilitetit në ëeb</p> <p>b. Nxitjen e IAL-ve për të organizuar mësimin në distancë dhe të nxënit të kombinuar</p> <p>c. Ofrimin e shërbimeve digjitale cilësore për studentët</p>	<p>➤ Mungesa e një Sistemi të Unifikuar për Shërbimet Digjitale: Universitetet publike të arsimit të lartë përdorin platforma të ndryshme si e-student, UVMS dhe PITAGORA për menaxhimin e proceseve akademike dhe administrative, duke mos pasur një sistem të unifikuar.</p> <p>➤ Akses i Kufizuar në Internet Wireless: Pajisja me internet Wireless në godinat universitare është e pjesshme dhe studentët raportojnë vështirësi në aksesin në internet brenda institucioneve.</p> <p>➤ Mungesa e Laboratorëve të Digjitalizuar: Vetëm disa universitete, si Universiteti i Durrësit dhe Universiteti Politeknik i Tiranës, kanë laboratorë të digjitalizuar për përmirësimin e aftësive praktike të studentëve, të cilët janë të rëndësishëm për zhvillimin akademik.</p>	<p>➤ Ministria e Arsimit dhe Sportit duhet të iniciojë krijimin e një sistemi të unifikuar digjital për të gjitha universitetet publike, duke integruar platforma si e-student, UVMS dhe PITAGORA në një platformë të vetme.</p> <p>➤ Universitetet duhet të investojnë në infrastrukturën e internetit ëireless për të siguruar akses të plotë dhe cilësor në të gjitha godinat universitare.</p> <p>➤ Universitetet duhet të prioritojnë investimet në krijimin dhe modernizimin e laboratorëve të digjitalizuar për të gjitha fushat e studimit. Këta laboratorë janë thelbësorë për zhvillimin praktik dhe akademik të studentëve, duke përmirësuar aftësitë e tyre teknike dhe duke i përgatitur më mirë për tregun e punës.</p>

RAPORT MONITORIMI

Qëndresa
Qytetare

Funded by
the European Union